

DET KONGELIGE ARBEIDS-
OG ADMINISTRASJONSDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 28

(2001-2002)

Om lov om vern mot brann, eksplosjon og
ulykker med farlig stoff og om
brannvesenets redningsoppgaver (brann- og
eksplosjonsvernloven) og om endringer i
arbeidsmiljøloven.

*Tilråding fra Arbeids- og administrasjonsdepartementet av 7.
desember 2001,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Bondevik II)*

Særskilt vedlegg: NOU 1999: 4 Utkast til ny lov om brann- og
eksplosjonsvern

1 Proposisjonens hovedinnhold

1.1 Brann- og eksplosjonsvernloven

I proposisjonen fremmer Arbeids- og administrasjonsdepartementet forslag til ny lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff, og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven). Loven skal erstatte lov av 21. mai 1971 nr. 47 om brannfarlige varer samt væsker og gasser under trykk, lov av 14. juni 1974 nr. 39 om eksplosive varer samt lov av 5. juni 1987 nr. 26 om brannvern m.v. Forslaget bygger på utredningen i NOU 1999:4 Utkast til ny lov om brann- og eksplosjonsvern.

Loven skal være den primære i forhold til vern mot brann og eksplosjon, og inneholder både alminnelige plikter til å forebygge brann og eksplosjon samt bestemmelser om sentral og lokal organisering og gjennomføring av brann- og eksplosjonsvernarbeidet. Loven regulerer også forebyggende og beredskapsmessige forhold ved håndtering av brann- og eksplosjonsfarlig stoff, stoffer under trykk og transport av farlig gods på veg og jernbane. Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern (DBE) er den sentrale tilsynsmyndighet, men viktige oppgaver på det lokale plan tilligger kommunene ved brannvesenene.

De gamle lovene om brannfarlige varer m.v. og eksplosive varer forutsetter at den som skal drive aktivitet regulert av lovene, må søke om tillatelse. Det er fastsatt mengdebaserte kriterier for hvem som skal gi tillatelse og føre tilsyn. Lovforslaget etablerer et mer fleksibelt system, hvor det er den konkrete risiko knyttet til forskjellige typer aktiviteter og farlig stoff som skal være avgjørende for krav om tillatelse og hvem som skal føre tilsyn.

Lovforslaget utvider hjemmelsgrunnlaget i forhold til dagens lover om brannfarlige og eksplosive varer, og favner således også bl.a. brannfarlige faste stoffer, visse oksiderende stoffer og stoffer med eksplosive egenskaper som ammoniumnitrat og organiske peroksider. Forslaget omfatter også stoffer som på grunn av sitt trykk representerer en fare ved ukontrollert utslipp (trykksatt stoff).

Lovforslaget presiserer at virksomheter skal gjennomføre et systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid (internkontroll). Ansvar for sikkerheten i virksomheter ligger hos ledelsen.

I virksomheter som håndterer farlig stoff skal et tilfredsstillende sikkerhetsnivå etableres gjennom reduksjon av risikoen til et nivå som med rimelighet kan oppnås. Dette skal skje gjennom en kombinasjon av tekniske og organisatoriske tiltak i virksomheten, og om nødvendig gjennom begrensninger i utnyttelsen av arealene i nærheten av denne. Det er imidlertid ikke lenger et absolutt krav om slike arealmessige begrensninger.

I forhold til byggverk eller anlegg som representerer en særskilt risiko for store ulykker, legger lovforslaget opp til at det kan stilles særskilte forebyggende og/eller beredskapsmessige krav, herunder at eier om nødvendig skal bekoste en nødvendig styrking av den kommunale beredskapen.

Loven etablerer det samlede hjemmelsgrunnlaget for reguleringen av transport av farlig gods på veg og jernbane. I denne sammenheng har derfor loven et meget vidt anvendelsesområde, dvs. alle de typer farlige stoffer som er omfattet av de internasjonale transportregelverkene.

I lovforslaget stilles det også krav til produkter både når det gjelder sikkerhet, formålstjenlighet og kvalitet.

Det skal fortsatt være et kommunalt ansvar å sørge for et brannvesen, men lovutkastet legger opp til en større fleksibilitet enn tidligere når det gjelder etablering og drift av brannvesenet. Loven spesifiserer brannvesenets oppgaver. I tillegg til brannforebyggende oppgaver og brannberedskap, skal brannvesenet være rustet til å møte andre ulykker enn brann. Loven vil omfatte brannvesenets ansvar og oppgaver både i krig og fred.

Lovforslaget bygger på kommunelovens prinsipper. Ansvar og myndighet tillegges derfor som hovedregel til kommunen som sådan. I tråd med internkontrollprinsippene må kommunene kunne dokumentere at de oppfyller kravene i lov og forskrifter. Loven baserer seg på en forutsetning om at statlige tilsynsmyndigheter i større grad enn tidligere skal legge til rette for dialog og veiledning i forhold til kommunene. I samsvar med Stortingets forutsetninger under behandlingen av St. meld. nr. 41 (2000-2001) Brann- og eksplosjonsvern, tilsier imidlertid nasjonale hensyn at det fortsatt på noen områder vil være aktuelt å regulere nærmere de plikter kommunen har etter loven. I pakt med den tilpasning til kommunelovens forutsetninger som ellers skjer i særlovgevingen, forutsetter departementet imidlertid at behovene for slik særskilt regulering revurderes når loven har virket en periode. Nye forskrifter vil basere seg på de prinsipper som gjelder for utforming av statlig regelverk overfor kommunene.

Når det gjelder tilsyn med de typer farlige stoffer som omfattes av loven, vil det være et delt ansvar mellom DBE og kommunene. Virksomhet med høy risiko skal omfattes av DBEs tilsyn, mens enklere tilsynsoppgaver tillegges kommunen. Den nødvendige avgrensning må foretas i forskrifter. Lovforslaget legger opp til at direktoratet også kan bistå kommunene i tilsynet.

Det åpnes for at departementet kan bestemme at gebyrer skal kunne fastsettes både for lokalt og sentralt tilsyn etter loven. Kommunenes adgang til å fastsette lokale forskrifter om dekning av utgiftene forbundet med feiing videreføres.

Bestemmelsene om kontroll og reaksjon er samordnet med øvrige lover på helse-, miljø- og sikkerhetsområdet.

Lovforslaget omfatter i utgangspunktet også Forsvaret. Det kan imidlertid fastsettes forskrifter for Forsvaret som avviker fra loven.

Loven etablerer for øvrig de hjemler som kreves for en hensiktsmessig forskriftsregulering.

1.2 Arbeidsmiljøloven

I tillegg legges det frem endringer i lov av 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø (arbeidsmiljøloven). Endringene gjelder reglene om arbeid av barn og unge. Det henvises til proposisjonens kapittel 17.

2 Gjeldende rett

2.1 Forvaltningsnivåer og ansvar

Arbeids- og administrasjonsdepartementet (AAD) har det overordnede myndighetsansvaret for brann- og eksplosjonsvernområdet. Tidligere var dette området underlagt Kommunal- og regionaldepartementet. Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern (DBE) er departementets faglige organ på området, som omfatter både forebyggende og beredskapsmessige tiltak i forbindelse med brann, eksplosjon, landtransport av farlig gods samt væsker og gasser under trykk. DBE fører tilsyn med de kommunale brannvesen og med bygging og drift av industribedrifter, tankanlegg m.m. hvor brannfarlige eller eksplosive varer inngår, og med at landtransport av farlig gods skjer på en sikker måte.

DBE er delegert myndighet fra AAD til å fastsette forskrifter samt utferdige tillatelser og godkjenninger, og er klageinstans for vedtak fattet av kommunestyret.

På lokalnivået er det kommunene ved brannvesenene som fører tilsynet etter brann- og eksplosjonsvernlovgivningen. Først og fremst gjelder dette brannteknisk tilsyn med bygninger og andre objekter som utgjør en særlig risiko for brann, samt tilsyn med visse aktiviteter knyttet til brannfarlige og eksplosive varer.

Kommunene ved brannvesenene har beredskapsoppgaver knyttet til brann og redning. Brannvesenet påtar seg dessuten i stor grad andre oppgaver, som f.eks. ambulanseskjøring, trygghetsalarmering, overvåking av tekniske anlegg m.v. Brannvesenets oppgaver og organisering er foruten i brannvernloven nærmere definert i forskrift om brannforebyggende tiltak og brannsyn (1990), forskrift om organisering og dimensjonering av brannvesen (1995) og forskrift om feiing og tilsyn med fyringsanlegg (1998).

2.2 Lov om brannvern m.v.

Lov av 5. juni 1987 nr. 26 om brannvern m.v. er den sentrale loven på brannvernområdet i Norge.

Formålet med loven er å sikre mennesker, dyr og materielle verdier mot brann og å begrense skadevirkningene i branntilfeller og andre akutte ulykkessituasjoner. Loven omfatter den sentrale og lokale organiseringen av brannvernarbeidet i Norge og inneholder materielle bestemmelser om forebyggende og beredskapsmessige tiltak i forbindelse med brann. Loven regulerer også brannvesenenes innsats i forbindelse med andre akutte ulykkessituasjoner enn brann, slik som bistand ved bilulykker eller akutt forurensing.

Lovens organisatoriske bestemmelser fastsetter hvilke sentrale og kommunale organer som forvalter brannvernlovgivningen. De viktigste er kravene til brannvesenets oppgaver og bemanning, feiervesenets oppgaver og organi-

sasjon, samt krav til kommunale brannordninger og interkommunale samarbeidsordninger.

I henhold til brannvernloven er det kommunestyrets oppgave å påse at kommunen har en fastsatt brannordning, som sikrer at brann- og feiervesenet er bemannet, organisert og utstyrt slik at de lovpålagte oppgavene kan gjennomføres på en tilfredsstillende måte.

Kommunen står relativt fritt med hensyn til organiseringen av det forebyggende brannvernet og beredskapen innenfor de rammer som er fastsatt gjennom forskriften om organisering og dimensjonering av brannvesen. Den enkelte kommune kan velge å ivareta alle oppgaver selv, eller inngå avtale med andre kommuner om etablering av felles funksjoner i varierende omfang. Videre er det gitt anledning til å inngå avtaler om at større bedrifter med industrivern, Forsvarets avdelinger o.l. kan ivareta sløkkeberedskapen på kommunenes vegne. Alle slike avtaler skal i dag godkjennes av Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern.

Lovens øvrige materielle krav knytter seg primært til plikter i forbindelse med forebyggende brannvern, f.eks. krav til forebyggende brannverntiltak i bygninger og krav til gjennomføring av brannsyn, samt til alminnelige plikter ved brann og andre akutte ulykkessituasjoner.

Brannvernloven hjemler også diverse godkjenningsordninger bl.a. for rednings-, sloknings- og varslingsutstyr, samt verneutstyr og utstyr for innredning.

Loven utfylles av forskrifter.

2.3 Lov om brannfarlige varer samt væsker og gasser under trykk

Lov av 21. mai 1971 nr. 47 om brannfarlige varer samt væsker og gasser under trykk omfatter olje, petroleumsprodukter og andre brannfarlige væsker og gasser, samt andre væsker og gasser under trykk, for eksempel klor, svovel-dioksid og ammoniakk.

Formålet med loven er å sikre at enhver omgang med brannfarlige varer og med væsker og gasser under trykk skjer under forhold som medfører minst mulig risiko for ulykker. Loven omfatter alle former for håndtering av varene både tilvirkning, oppbevaring, transport, bruk, lasting, lossing, avfallshåndtering m.m.

Loven etablerer de materielle krav og de administrative ordninger som er nødvendige for å påse at slik omgang skjer på lovlig og betryggende måte. Bl.a. legger loven opp til et omfattende system med tillatelser og godkjenninger fra tilsynsmyndighetenes side.

I loven er det gitt konkrete krav til hvilke sikkerhetsmessige forhold som må være oppfylt for å få ulike tillatelser. Loven gir også tilsynsmyndighetene vide fullmakter til å stille vilkår i forbindelse med dette.

Loven utfylles av forskrifter.

2.4 Lov om eksplosive varer

Lov om eksplosive varer av 14. juni 1974 nr. 39 omfatter sprengstoff, krutt, ammunisjon, fyrverkeri, tennmidler og andre eksplosiver.

Formålet med loven er å sikre at enhver omgang med eksplosive varer skjer under forhold som medfører minst mulig risiko for ulykker og uhell. Loven omfatter enhver håndtering av eksplosivene, herunder tilvirkning, oppbevaring, transport, innførsel, utførsel, handel, bruk, tilintetgjøring (destruksjon) m.m.

Loven etablerer de materielle krav og administrative ordninger som er nødvendige for å påse at omgang med eksplosiver skjer på en lovlig og betryggende måte. Bl.a. legger loven opp til et omfattende system med tillatelser og godkjenninger fra tilsynsmyndighetenes side. Loven gir konkrete krav til hvilke sikkerhetsmessige forhold som må være ivaretatt i tilknytning til de aktuelle tillatelser og godkjenninger, og gir tilsynsmyndighetene vide fullmakter til å stille vilkår i forbindelse med dette.

Loven utfylles av forskrifter.

2.5 Landtransport av farlig gods

Hjemmelsgrunnlaget for regulering av transport av farlig gods på veg og jernbane finnes i dag dels i lovene om brannfarlige varer m.v. og eksplosive varer og dels i lov av 11. juni 1993 nr. 100 om anlegg og drift av jernbane, herunder sporvei, tunnelbane og forstadsbane m.m. og lov av 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk. Bakgrunnen for dette er at begrepet farlig gods ikke bare omfatter de stoffer som er brann- eller eksplosjonsfarlige, men omfatter samtlige 9 transportklasser slik som definert i FNs anbefalinger.

Bestemmelsene om transport av farlig gods er i hovedsak basert på internasjonale avtaler og rekommandasjoner.

Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern forvalter regelverket knyttet til transport av farlig gods. I tillegg til direktoratet kan vegkontor, politi og tollvesen kontrollere transport av farlig gods på veg. Tilsvarende gjelder jernbanetransport, med unntak for vegmyndighetene. Direktoratet kan hos foretak også kontrollere andre forhold som har direkte tilknytning til transport av farlig gods.

2.6 Tilgrensende lovgivning

NOU 1999:4 Utkast til ny lov om brann- og eksplosjonsvern følger som vedlegg til denne proposisjonen. I utredningens kap. 6 er det gitt en redegjørelse for de viktigste lover på tilgrensende områder. I forhold til lovutkastet i denne proposisjonen er det særlig forholdet til kommuneloven og forurensningsloven som er av prinsipiell betydning. Forholdet til disse og annen lovgivning er i proposisjonen kommentert der dette har betydning for utformingen av departementets lovforslag.

I høringen av utvalgets utredning har Produkt- og Elektrisitetstilsynet i tilknytning til pkt. 6.9 pekt på at lovens fulle tittel er lov om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr, og at det stedlige tilsyn ved industribedrifter er opphevet og avløst av krav om internkontroll.

3 Bakgrunnen for lovforslaget

3.1 Kartlagte svakheter og begrensninger i gjeldende regelverk

I et forprosjekt gjennomført av Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern i 1994 ble svakheter og begrensninger i det regelverk som direktoratet i dag forvalter kartlagt.

I rapporten pekes det på at lov om brannfarlige varer samt væsker og gasser under trykk, og lov om eksplosive varer i for stor grad legger opp til en «mekanisk» forvaltning hvor krav om tillatelser og andre sikringstiltak er basert på de mengder av brannfarlige eller eksplosive varer som håndteres i en virksomhet. Lovene inneholder ikke klare hjemler for en risikobasert innfallsvinkel til brann- og eksplosjonsproblematikken. Brannvernlovens anvendelsesområde oppfattes bl.a. som en skranke for å kunne prioritere innsats på områder som ikke er spesifikt regulert av loven.

Lovene er lite hensiktsmessige som produktkontrollover fordi de ikke er samordnet med produktkontrollloven og de tilsynsformer som den legger opp til.

De tre lovene på brann- og eksplosjonsvernområdet var heller ikke harmoniserte i forhold til reaksjonsmidler og sanksjonsmuligheter.

Det oppfattes som uheldig at brannvernlovens bestemmelser settes ut av kraft i en krigssituasjon, og at brannvesenet da reguleres gjennom sivilforsvarslovgivningen.

I rapporten pekes det også på at lovene ikke trekker opp klare grenser i forhold til andre forvaltningsorganer, og at den ansvarsfordelingen som det legges opp til mellom sentrale og lokale myndigheter i mange tilfeller oppfattes som uhensiktsmessig.

Det pekes også på at lovene gir hjemmel for å kreve internkontroll, men at de gjennom kravene om særskilte tillatelser og godkjenninger i praksis fremstår som lite tilpasset systemet med internkontroll.

I rapporten ble det anbefalt at de tre lovene bør revideres.

3.2 Utvalg til revisjon av lovene som forvaltes av DBE

3.2.1 Utvalgets sammensetting

På bakgrunn av de kartlagte svakheter og begrensninger i gjeldene regelverk ble det ved kongelig resolusjon av 28. juni 1996 opprettet et utvalget for å revidere lov om brannvern, lov om brannfarlige varer samt væsker og gasser under trykk, samt lov om eksplosive varer. Utvalget fikk følgende sammensetting:

Riksmeklingsmann Reidar Webster, leder
Rådmann Ellen Stokstad, Kommunenes Sentralforbund
Direktør Trygve Østmo, Næringslivets Hovedorganisasjon
Brannmester Bjørn Y. Olsen, Landsorganisasjonen i Norge
Oljesekretær Jan B. M. Strømme, Landsorganisasjonen i Norge

Rådgiver Lindis Nerbø, Miljøverndepartementet
Underdirektør Mette Stangerhaugen, Justisdepartementet
Rådgiver Bjørn Henrik Lund, Kommunal- og arbeidsdepartementet
Juridisk fagsjef Gunnar Hem, Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern
Seksjonssjef Torill Føleide Tandberg, Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern

Før utvalget startet sitt arbeid gikk Lindis Nerbø ut i permisjon, og ble erstattet av førstekonsulent Kristin Elise Frogg fra Miljøverndepartementet. Kristin Elise Frogg gikk ut i permisjon våren 1997 og førstekonsulent Kirsten Jacobsen fra Miljøverndepartementet ble oppnevnt som medlem i hennes sted. Kirsten Jacobsen trådte ut av utvalget høsten 1997 og ble erstattet av avdelingsdirektør Joakim Lystad fra Statens forurensningstilsyn.

Rådgiver Siri Hagehaugen fra Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern var utvalgets faste sekretær frem til høsten 1998. Hun gikk da ut i permisjon og ble erstattet av rådgiver Morten Svaton fra Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern.

3.2.2 Mandat

Utvalget ble gitt følgende mandat:

«Utvalget skal på bakgrunn av anbefalingene i forprosjektet om revidert lovgivning til erstatning for lov om brannfarlige varer samt væsker og gasser under trykk, lov om eksplosive varer og lov om brannvern m.v., og den kartlegging av problemområder som er gjennomført i denne forbindelse fremme forslag til en ny lov innen området.

Målet er å komme frem til et funksjonelt og målrettet rammeregelverk med de nødvendige styringshjemler for forvaltnings- og tilsynsvirksomheten.

Rammen for en ny lov bør forutsetningsvis være en videreføring av dagens fullmakter og hjemler, men det forutsettes vurdert en utvidet regulering vedrørende:

- kommunens plikter i forebyggende beredskapsmessig brannvern, samt innsats i forbindelse med andre akutte ulykkessituasjoner
- sikkerhet ved håndtering av farlige stoffer generelt, herunder transport av farlig gods
- sikkerhet ved virksomhet som er særlig sårbar ved brann eller eksplosjon eller som kan innebære fare for slik ulykke

Utvalget skal også utrede forholdet til annen forvaltning og regelverk.

Økonomiske og administrative konsekvenser av forslaget skal utredes. En eventuell utvidet regulering forutsettes basert på en samlet vurdering av nyttevirkninger og kostnader, som grunnlag for de konklusjoner som trekkes med hensyn til behov for og omfanget av en slik utvidet regulering. Utvalget gis en ramme for sitt arbeid på 2 år.»

3.2.3 Utvalgets arbeid

Utvalget startet arbeidet i september 1996 og la frem sin innstilling i desember 1998, NOU 1999:4 Utkast til ny lov om brann- og eksplosjonsvern.

Om lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) og om endringer i arbeidsmiljøloven.

Etter en nøye gjennomgang av brann- og eksplosjonsvernområdet med tilgrensende fagområder og forvaltningsstruktur, identifiserte utvalget følgende tre hovedområder for utredningsarbeidet:

- Behovet for regulering av farlige stoffer
- Organisering og regulering av brannvesenets rolle i redningstjenesten i vid forstand
- Forholdet mellom den nye loven og kommunelovens prinsipper når det gjelder krav til etablering, organisering og drift av brannvesen

Tidlig i arbeidet foretok utvalget også en kartlegging av lovgivning og tilsynsordninger i land med ulik organisering og regulering av de områdene som er omfattet av utvalgets mandat, for eventuelt å identifisere egnede modeller. Det ble avholdt møter med representanter for:

- Beredskapsstyrelsen i Danmark
- Forsvarsdepartementet, Statens räddningsverk, Sprengämnesinspektionen, Miljöverndepartementet, Naturvårdsverket, Näringsdepartementet, Arbetskyddsstyrelsen, Kemikontoret og Koncessionsnämnden för miljöskydd i Sverige
- Inrikesministeriet og Sikkerhetstekniksentralen (TUKES) i Finland
- Ministry of Housing, Physical Planning and Environment, Ministry of the Interior, Ministry of Social Affairs og Ministry of Transport i Nederland
- Home Office og Health and Safety Executive i Storbritannia

Høsten 1997 arrangerte utvalget et dagsseminar i Oslo hvor et representativt utvalg av landets kommuner var invitert til å delta med ordfører, rådmann og brannsjef. På seminaret møtte også fylkesmannen i Oppland og representanter fra Norsk brannbefals landsforbund. Temaet for seminaret var kommunenes rednings- og beredskapsarbeid og tilpasningsbehov i fremtidig brannvernlovgivning.

Utvalget avholdt også separate møter med Direktoratet for sivilt beredskap (DSB), Statens forurensningstilsyn (SFT) Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern (DBE), Justisdepartementets beredskapsavdeling og Norsk brannbefals landsforbund.

3.3 Høringen

Kommunal- og regionaldepartementet sendte innstillingen på høring 16. juni 1999. Ved høringsfristens utløp 1. oktober 1999 hadde følgende instanser avgitt realitetsuttalelse:

- Arbeids- og administrasjonsdepartementet
- Barne- og Familiedepartementet
- Bergen brannvesen
- Bolig- og bygningsavdelingen, Kommunal- og regionaldepartementet
- Direktoratet for arbeidstilsynet
- Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern
- Direktoratet for sivilt beredskap
- Feiermesternes landsforening
- Finansdepartementet
- Flå kommune
- Forsvarsdepartementet
- Fylkesmannen i Finnmark

Om lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsopp-
gaver (brann- og eksplosjonsvernloven) og om endringer i arbeidsmiljøloven.

- Fylkesmannen i Hordaland
- Fylkesmannen i Oslo- og Akershus
- Fylkesmannen i Nordland
- Fylkesmannen i Rogaland
- Fylkesmannen i Østfold
- Hordaland brannbefalslag
- Hovedredningssentralen Nord-Norge
- Hovedredningssentralen Sør-Norge
- Jernbaneverket
- Justisdepartementet
- Kommunalavdelingen, Kommunal- og regionaldepartementet
- Kommunenes Sentralforbund
- Kristiansund kommune
- Kulturdepartementet
- Landsorganisasjonen i Norge
- Maskinentreprenørenes Forbund
- Miljøverndepartementet
- Nedre Romerike brann- og redningsvesen
- Nordre Follo brann- og feiervesen
- Norges Bondelag
- Norges Byggstandardiseringsråd
- Norges Forsikringsforbund
- Norges vassdrags- og energidirektorat
- Norsk brannbefals landsforbund
- Norsk Brannvern Forening
- Norsk Kommuneforbund
- Norsk Museumsutvikling
- Norges Statsbaner BA
- Næringslivets Hovedorganisasjon
- Næringslivets Sikkerhetsorganisasjon
- Nærings- og handelsdepartementet
- Olje- og energidepartementet
- Os kommune
- Oslo kommune
- Produkt- og Elektrisitetstilsynet
- Produktregisteret
- Riksantikvaren
- Rælingen kommune
- Samferdselsdepartementet
- Sjøfartsdirektoratet
- Skedsmo kommune
- Skien kommune
- Sosial- og helsedepartementet
- Statens bygningstekniske etat
- Statens helsetilsyn
- Statens jernbanetilsyn
- Stavanger kommune
- Sysselmannen på Svalbard
- Trondheim kommune
- Vegdirektoratet
- Voss kommune
- Yrkesorganisasjonenes sentralforbund

Om lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) og om endringer i arbeidsmiljøloven.

Høringsinstansene uttrykker gjennomgående sin støtte til forslaget om å forenkle og slå sammen tre lover til én.

Følgende instanser uttaler at de ikke har merknader til, eller at de stiller seg bak utkastet til ny lov:

- Akademikerne
- Akershus fylkeskommune
- A/L Norsk Boligbyggelags Landsforbund
- Arbeidsgiverforeningen NAVO
- Arbeidsretten
- Asker kommune
- Drammen- og Lier Brann- og Feiervesen
- Fylkesmannen i Sør-Trøndelag
- Halden kommune
- Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon
- Husbanken
- Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet
- Landbrukets Arbeidsgiverforening
- Landbruksdepartementet
- Norges Bonde- og Småbrukarlag
- Norsk Skogeierforbund
- Plan- og administrasjonsavdelingen, Kommunal- og regionaldepartementet
- Regionalpolitisk avdeling, Kommunal- og regionaldepartementet
- Statens arbeidsmiljøinstitutt
- Statens forvaltningstjeneste
- Urfolks-, minoritets- og innvandringsavdelingen, Kommunal- og regionaldepartementet
- Utenriksdepartementet
- Vestfold fylkeskommune
- Østfold fylkeskommune

4 Fremmed rett

NOU 1999:4 har i et eget vedlegg en relativt bred fremstilling av gjeldende rett og tilsynsordninger m.v. i Sverige, Danmark, Finland, Nederland og Storbritannia. Det vises til utredningen for nærmere detaljer. Når det gjelder beskrivelsen av gjeldende rett m.v. i Finland, har det etter at innstillingen ble avgitt blitt vedtatt en ny lag om räddningsväsendet (1999). De beskrevne hovedprinsipper er imidlertid de samme.

5 Formål og grunnleggende prinsipper for lovforslaget

5.1 Lovens formål

5.1.1 Utvalgets forslag

Brannvernloven av 1987 har et uttrykt formål om å sikre mennesker, dyr og materielle verdier mot brann, begrense skadevirkningene i branntilfeller samt i andre akutte ulykkessituasjoner. Lovene om brannfarlige varer m.v. og eksplosive varer har ikke et eksplisitt uttrykt formål. Det ligger implisitt i lovenes bestemmelser at formålet er å sikre at enhver håndtering av brann- og eksplosjonsfarlige varer samt væsker og gasser under trykk skjer under forhold som medfører minst mulig risiko for ulykker.

I tillegg til å videreføre formålene i gjeldende rett mente utvalget at også miljøhensynet burde fremkomme i lovens formålsbestemmelse, og fremmet forslag om dette i lovutkastets § 1.

5.1.2 Høringsinstansenes syn

De uttalelser som er kommet i forhold til formålsbestemmelsen har i det alt vesentlige vært knyttet til selve oppbyggingen av bestemmelsen uten at det materielle innholdet har vært kommentert. Disse gjengis derfor ikke her.

Til spørsmålet om vern av miljø skal være omfattet av formålsbestemmelsen uttaler *Miljøverndepartementet* at lovforslaget etterlater betydelig usikkerhet om den nye lovens virkeområde og funksjon, ved at man utvider begrepet brannfarlig stoff og introduserer begrepet tilstandsfarlig stoff, samtidig som lovens formål også skal være å verne miljøet. Miljøverndepartementet mener loven vil få et virkeområde som i større eller mindre grad vil overlappe både forurensningsloven, plan- og bygningsloven og produktkontrollloven.

Norsk Museumsutvikling er positive til at miljø har kommet inn i tillegg til begrepene liv, helse og materielle verdier. Man savner imidlertid en utdyping av begrepene, og påpeker at det er viktig at verdier som opplevelse, kunnskap, historie og kultur knyttes til disse begrepene.

5.1.3 Departementets vurdering

Departementet har på bakgrunn av høringskommentarene foretatt endringer i utvalgets opprinnelige forslag til formålsbestemmelse som var meget detaljert.

Formålsbestemmelsen angir nå bare hvilke verdier loven ivaretar. Ut fra at arbeidet med brann- og eksplosjonsvern som regel også vil ha en positiv effekt for miljøet, finner departementet at det er systematisk riktig å nevne miljø som en av de verdier som skal vernes mot brann og eksplosjon. Loven vil være sekundær i forhold til forurensningsloven, og kan ikke hjemle forebyggende og beredskapsmessige tiltak som kun er begrunnet i miljøhensyn. Derimot vil man ved valget mellom løsninger som er sikkerhetsmessig like-

verdige måtte velge de mest miljøvennlige. Etter departementets vurdering er det viktig å integrere miljøhensyn i brannvernforvaltningen. Miljøverndepartementets innsigelser til begrepsbruken er også langt på vei imøtekommet gjennom de endringer som er foretatt i lovforslagets saklige virkeområde og gjennom definisjonen av «farlig stoff», jf. kap. 6.

5.2 Systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid

5.2.1 Utvalgets forslag

Utvalgets forslag tar utgangspunkt i at brann- og eksplosjonsvern fortsatt skal sikres gjennom systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i offentlig og privat virksomhet. Utvalget valgte å presisere selve internkontrollplikten direkte i loven. Dette avviker fra de øvrige lovene på helse-, miljø- og sikkerhetsområdet, som i hovedsak bare inneholder hjemmelsbestemmelser for fastsettelse av forskrifter om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid.

Tilsynet skal innrettes mot det systematiske HMS-arbeidet som virksomhetene gjennomfører. I og med at loven og tilsynet også retter seg mot andre enn virksomheter mente utvalget at også andre bør kunne pålegges plikter gjennom enkeltvedtak dersom det anses nødvendig. Det gjelder både kommunenes tilsyn med virksomheter og det statlige tilsynet med kommunene som eier og tilsynsmyndighet.

5.2.2 Høringsinstansenes syn

Gjennomgående er det støtte til utvalgets prinsipielle synspunkter når det gjelder internkontroll. *Miljøverndepartementet* viser til at dette i dag er nedfelt i forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften). Dette fungerer tilfredsstillende og Miljøverndepartementet kan derfor ikke se behovet for lovfesting av kravet.

5.2.3 Departementets vurderinger

Departementet er enig med Miljøverndepartementet i at dagens system knyttet til internkontrollforskriften fungerer tilfredsstillende. Departementet støtter imidlertid utvalget i at et så grunnleggende prinsipp som plikten til et systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid bør nedfelles direkte i loven, og ikke kun være avledet gjennom forskrifter. Departementet støtter også utvalget i at det kan gi en sikkerhetsmessig gevinst ved å innføre en mulighet for å kreve systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid også overfor andre enn virksomheter. Dette er reflektert i lovutkastet § 8.

5.3 Utvidet bruk av risiko- og sårbarhetsanalyser

5.3.1 Utvalgets forslag

Risiko- og sårbarhetsanalyser som beslutningsgrunnlag

Utvalget mente at risikoanalyser i større grad enn i dag må benyttes som et verktøy i forhold til sikkerhetsmessige beslutninger, og være et viktig element i pliktsubjektenes dokumentasjon av sikkerhet. Gjennom systematisk bruk av slike analyser vil man bedre kunne belyse viktige forhold i beslutningsgrunn-

laget, og dermed redusere sannsynligheten for at ulykker skjer og at konsekvensene av eventuelle ulykker minimeres.

Risikokartlegging og analyse av forskjellige ulykkesscenarier vil også være viktig i forhold til beslutninger om bemanning, utrustning og kompetanse innen både offentlig og privat beredskap. Beredskapen må forutsettes å være innrettet mot de risikosituasjoner som vil være mest aktuelle innen den enkelte kommune, region eller enkeltstående virksomhet. Utvalget mente derfor at loven må legge til rette for bruk av slike metoder i forhold til kravsettingen overfor både den kommunale brann- og ulykkesberedskap og den beredskap som eventuelt skal pålegges virksomhetene.

Risiko som avgrensningskriterium

Under henvisning til kartleggingen av svakhetene ved den eksisterende lovgivning gikk utvalget generelt inn for at den nye loven må legge til grunn at det er den konkrete risiko som skal være avgjørende for tilsynsfordeling, for hvordan tilsynet skal legges opp, om det er behov for særskilte tillatelser og for hvem som i tilfelle skal gi disse.

Utvalget merket seg at godkjennings- og tillatelseskravene i gjeldende lovgivning i stor grad har vært oppfattet som et hinder for et effektivt tilsyn, og la derfor bare i beskjedent grad opp til særskilte godkjenningsordninger direkte i loven. Imidlertid mente utvalget at det på områder hvor det foreligger en særskilt risiko fortsatt kan være behov for tillatelser og godkjenningsordninger, for eksempel i forbindelse med bedrifter som kan representere en storulykkesrisiko eller i forbindelse med eksplosiver.

Utvalget pekte på at enkelte objekter har potensial for storulykke og representerer en særlig utfordring i beredskapssammenheng. Dette kan f.eks. være veg- og jernbanetunneler og andre underjordiske anlegg (T-baner, stasjonsområder, garasjeanlegg, samlingslokaler i fjell m.v.) hvor det vil kunne være mange mennesker til stede og hvor beredskapsinnsats lett vil kunne påvirkes av det faktum at ulykken har skjedd under jorden, i lukkede og vanskelig tilgjengelige områder. Utvalget foreslo i overensstemmelse med dette en klar presisering om at loven kommer til anvendelse på slike objekter både i forhold til forebyggende og beredskapsmessige tiltak. Utvalget understreket betydningen av at denne type objekter blir underlagt systematisk og kvalifisert tilsyn for å redusere risikoen for alvorlig ulykke.

Sårbarhet som grunnlag for særskilt kravsetting og tilsyn

Tradisjonelt har brannvesenenes tilsyn vært innrettet mot de såkalte særskilte brannobjekter, d.v.s. objekter hvor en brann vil kunne medføre mer enn alminnelig fare for tap av menneskeliv eller for store konsekvenser for øvrig. En del anlegg og innretninger er imidlertid sårbare i forhold til brann og eksplosjon i kraft av den betydningen de har i den lokale infrastruktur, selv om det ikke knytter seg en særlig personrisiko til disse. Typiske eksempler på slik anlegg eller innretninger er telefonsentraler, viktige databedrifter, strømforsyningsanlegg, styrings- og overvåkingsanlegg og lignende anlegg som vil kunne lamme viktige samfunnsfunksjoner dersom en brann skulle ødelegge disse. Utvalget mente at også slike sårbarhetsaspekter kan tilsi behov for et særskilt tilsyn, og foreslo at kommunene ved utvelgelsen av objekter hvor det skal

gjennomføres særskilt brannteknisk tilsyn også skal kunne legge vekt på slike forhold.

5.3.2 Høringsinstansenes syn

I forhold til å legge risiko til grunn for tilsynet er *Sosial- og helsedepartementet* enig i at man i større grad går over til å basere forebyggings- og sikkerhetsarbeidet på risiko- og sårbarhetsanalyser, og at tilsynet baseres på internkontrollprinsippet.

Landsorganisasjonen i Norge (LO) har merket seg at den nye loven skal bygge på risikobasert tilsyn. LO er bekymret for at dette vil medføre en svekkelse av sikkerheten i forhold til i dag, siden dette innebærer at virksomhetene selv skal gjennomføre de nødvendige tiltak uten at de på forhånd har vært i kontakt med DBE. LO ser det som viktig at man motvirker svekkelse av sikkerheten ved å sørge for tilstrekkelig kontroll og inspeksjon med virksomhetene for å sikre at de følger opp lovens krav. LO ber om at departementet etter at loven har virket en tid evaluerer erfaringene med dette. Dersom det viser seg at virksomhetene ikke følger opp den nye loven som forutsatt, ber LO om at departementet går vekk fra den foreslåtte ordning som bygger på risikobasert tilsyn.

Kristiansund kommunemener forslaget om risikobasert tilsyn vil redusere arbeidsmengden under brannsyn og forenkle og sikre mest mulig lik behandling av søknader om oppbevaring av brannfarlige og eksplosive stoffer.

Nedre Follo brann- og redningsvesen mener det er en selvfølge at kommunens brannordning baseres på den risiko som finnes og ikke på antall innbyggere i regionen. Det uttales også at det må være krav om minimumsbemanning av beredskapen. Det pekes på at risikovurderinger også i større grad bør avgjøre hvilke brannobjekter som skal vurderes som særskilte brannobjekter.

5.3.3 Departementets vurdering

Kvalifiserte risikovurderinger i forhold til forebyggende og beredskapsmessige tiltak er en grunnleggende forutsetning for at virksomhetene skal kunne etablere de riktige tiltak på en kostnadseffektiv måte. Risikoanalyser blir et stadig viktigere element i virksomhetenes sikkerhetsstyring og som dokumentasjonsgrunnlag i forhold til oppfyllelsen av lovgivningens krav til sikker drift. Dersom myndighetenes begrensede tilsynsressurser skal utnyttes mest mulig effektivt må disse settes inn på de områder hvor risikoen er størst, og hvor tilsynet kan føre til en størst mulig reduksjon i risikonivået innen realistiske økonomiske rammer. Departementet støtter derfor utvalget i at regulering og tilsyn på brann- og eksplosjonsvernområdet i fremtiden i større grad må baseres på risikobetraktninger.

I tilknytning til LOs kommentar vil departementet peke på at forvaltningen har en generell veiledningsplikt, og at det fortsatt vil være muligheter for virksomhetene til å konsultere myndighetene i forbindelse med valg av sikkerhetsmessige løsninger. Det at virksomhetene i større grad enn tidligere blir tvunget til å finne egne løsninger innen rammen av mer funksjonelt utformede regler og innen en gitt sikkerhetsmessig ramme, anser departementet som en fordel fordi det fremmer nytenkning og kreativitet. Departementet vil for øvrig understreke at det ikke er tale om å fjerne tilsynsordningene, men om en mer

Om lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) og om endringer i arbeidsmiljøloven.

selektiv bruk av ressursene. Ressursene konsentreres om de virksomheter som representerer den største risiko uten at tilsynet nødvendigvis behøver å være frekvensbasert. Det sier seg selv at tilsynsordningen må evalueres jevnlig og justeres dersom utviklingen i skadetallene skulle indikere behov for dette.

Lovutkastet reflekterer disse synspunkter bl.a. gjennom kravet om risiko- og sårbarhetsanalyse i § 9, kravet om identifikasjon av særskilte brannobjekter i § 13 og kravene til sikkerhet i virksomheter i kap. 4.

6 Utvidet virkeområde vedrørende farlig stoff

6.1 Utvalgets forslag

Utvalget pekte på sammenhengen mellom brann- og eksplosjonslovgivningen og forurensningsloven. Begge lovgivningssett tar sikte på å verne både tredjeperson og miljøet. Stoffer som reguleres av brann- og eksplosjonsvernlovgivningen vil også kunne utgjøre en forurensningsrisiko. Begge lovgivningssett regulerer krav til virksomheters forebyggende tiltak og beredskap mot ulykker med slike stoffer. Den offentlige beredskap mot akutt forurensning er basert på brannvesenets personell, mens selve beredskapskravet er hjemlet i forurensningsloven.

Ut fra mer overordnede betraktninger fant utvalget at mange hensyn kunne tale for en mer helhetlig regulering av farlig stoff generelt, uten hensyn til om det er brann- og eksplosjonsfaren, forurensningsfaren eller risiko som er fremherskende. Utvalget erkjente imidlertid at kjemikalieområdet er meget omfattende, og at det neppe ville være mulig å etablere en ensartet regulering for alle formål, selv ikke begrenset til de forhold som omfatter forebyggende og beredskapsmessige tiltak.

I forslaget til lov valgte utvalget å legge til grunn en klarere presisering av de forskjellige reguleringsbehov med utgangspunkt i DBEs og SFTs primære ansvarsområder. Dette omfatter for DBEs vedkommende branner, eksplosjoner og ulykker med væsker og gasser under trykk, samt landtransport av farlig gods. SFTs ansvarsområde omfatter forurensning av det ytre miljø og beskyttelse av forbrukere mot produkter som inneholder farlig stoff. Utvalget så at det på en del områder ikke vil være mulig å unngå at en del stoffer vil måtte omfattes av begge regelverk.

Utvalget fant at de primære hensyn knyttet til forebygging av brann og eksplosjon burde tilsi at den nye loven får et noe utvidet anvendelsesområde i forhold til lovene om brannfarlige og eksplosive varer. For å legge til rette for dette foreslo utvalget at lovens ramme for regulering av farlig stoff skulle knyttes opp mot tre hovedgrupper som utvalget kalte brannfarlig, eksplosjonsfarlig og tilstandsfarlig stoff. Forslaget til definisjoner av disse gruppene fanget således opp både de stoffene som omfattes av eksisterende lovgivning og andre stoffer som for eksempel brannfarlige faste stoffer, oksiderende stoffer, ammoniumnitrat, organiske peroksider, eksplosivt støv, substanser i smeltet eller glødende form og stoffer som befinner seg under trykk.

6.2 Høringsinstansenes syn

I forhold til de nye begrepene brannfarlig og eksplosjonsfarlig stoff uttaler *Arbeids- og administrasjonsdepartementet* at lovutkastet vil bidra til en klargjøring av ansvarsforhold og forenkling av lovverket på brannvernområdet og i forhold til tilstøtende fagområder.

Miljøverndepartementet peker på at lovforslaget har et betydelig videre anvendelsesområde enn det regelverket forslaget skal erstatte. Det støtter derfor ikke forslaget om å introdusere begrepet «tilstandsfarlig stoff», da det mener utvalget ikke har lykket med å presisere hva «tilstandsfarlig stoff» skal omfatte. Miljøverndepartementet anbefaler at man istedenfor å benytte et overbegrep som kan være vanskelig å definere på en presis nok måte, positivt beskriver eller lister opp DBEs ansvarsområde. Kjerneområdene er eksplosive og brannfarlige varer, væsker og gasser under trykk, og farlig gods på veg. Konsekvensen av de foreslåtte definisjoner sammenholdt med lovens formål som også skal omfatte miljø, er etter Miljøverndepartementets oppfatning at forslaget helt eller delvis vil overlappes eksisterende bestemmelser i forurensningsloven samt regler som har til formål å forebygge helse- og miljøforstyrrelse forårsaket av produkter.

Direktoratet for arbeidstilsynet uttaler at det ikke kan slutte seg til forslaget om at den nye loven også skal komme til anvendelse på støvekspløsjoner. For å sikre at det foretas en samlet vurdering av alle forhold som kan påvirke helse, miljø og sikkerhet på arbeidsplassen, bør alle regler som ivaretar disse hensyn etter direktoratets oppfatning reguleres i arbeidsmiljøloven med tilhørende forskrifter. Det vil innebære en uheldig dobbeltregulering å gi den foreslåtte loven anvendelse på støvekspløsjoner.

6.3 Departementets vurdering

På bakgrunn av høringskommentarene har departementet foretatt endringer i forhold til lovutvalgets opprinnelige definisjoner. Departementet har av forenklingshensyn i § 4 introdusert «farlig stoff» som et overordnet begrep med underinndelingen brannfarlig, eksplosjonsfarlig og trykksatt stoff. Begrepet tilstandsfarlig stoff er fjernet. I begrepet trykksatt stoff inngår alle stoffer som er under trykk og som ikke omfattes av de to førstnevnte begrepene. Dette vil f.eks. være gasser som ikke er brannfarlige slik som klor, svoveldioksid og ammoniakk. Også de to førstnevnte begrepene er endret noe i forhold til utvalgets forslag for å skape en klarere avgrensning.

Slike stoffer vil kunne representere en fare for brann og eksplosjon og en forurensningsrisiko, og derved være omfattet både av forurensningsloven og den nye loven. Det samme vil gjelde i forhold til arbeidsmiljøloven og regelverk under denne. Dette var imidlertid også situasjonen i forhold til den gamle lovgivningen uten at det har vært nødvendig å fastsette eksakte avgrensninger mellom lovverkene. På de områdene hvor en eksakt grensedragning måtte vise seg nødvendig, kan dette gjøres administrativt eller gjennom forskrifter. Det er etter departementets vurdering ikke lovteknisk hensiktsmessig å gi eksakte definisjoner av alle de forskjellige stoffer og avgrensninger som kan forekomme. Departementet støtter utvalgets forslag om å utvide virkeområde til å omfatte de nevnte stoffer ut fra at disse medfører en faktisk brann- og eksplosjonsrisiko, men er per i dag ikke omfattet av regelverket.

Når det gjelder uttalelsen fra Direktoratet for arbeidstilsynet viser departementet til at gass- og støvekspløsjoner internasjonalt sees på som nært beslektede fenomener. Selv om det vanligste er at man i en bedrift enten har støvekspløsningsproblemer eller et gassekspløsningsproblem møter en ikke sjelden begge problemer i én og samme bedrift. Departementet ser at det ut fra

Om lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) og om endringer i arbeidsmiljøloven.

faglige vurderinger kan være mest nærliggende at fenomenet støvekspløsjoner reguleres i en brann- og eksplosjonsvernlov. I lys av de prosesser som foregår for å organisere tilsynsarbeid på HMS-området mener imidlertid departementet at tiden ikke er inne for en overføring av arbeidsoppgaver mellom direktoratene nå. Det vil etter departementets mening være mer hensiktsmessig at dette vurderes samlet slik at man ikke får en situasjon der oppgaver igjen må omfordeles. Departementet vil be de to direktoratene fortsette sitt samarbeid for å sikre at den nødvendige kompetanse er til stede i tilsynsarbeidet med støvekspløsjoner.

7 Utvidet virkeområde vedrørende landtransport av farlig gods

7.1 Utvalgets forslag

Utvalget gikk inn for at den nye loven ut fra et forenklingshensyn burde etablere det samlede hjemmelsgrunnlaget for regulering av all transport av farlig gods på veg og jernbane, og foreslo som en følge av dette at bestemmelsene om transport av farlig gods i henholdsvis vegtrafikkloven og jernbaneloven blir opphevet.

7.2 Høringsinstansenes syn

Både Samferdselsdepartementet og Vegdirektoratet uttaler seg positivt til at hjemmelsbestemmelsene knyttet til regulering av landtransport av farlig gods samles i lov om brann- og eksplosjonsvern.

Samferdselsdepartementet uttaler ellers at det ikke kan se at forslaget er til hinder for at Statens jernbanetilsyn kan stille nødvendige tilleggskrav av jernbanemessige sikkerhetshensyn til utstyr for å frakte farlig gods.

Vegdirektoratet uttaler at de foreslåtte endringer i vegtrafikkloven innebærer at samferdselsmyndighetene fortsatt har myndigheten til å begrense transport av farlig gods i tunneler. Direktoratet uttaler også at dersom Samferdselsdepartementet i fremtiden ikke skal ha ansvaret for regelverket knyttet til transport av farlig gods, så bør det vurderes om ansvaret for opplæring og utstedelse av kompetansebevis bør overføres til Arbeids- og administrasjonsdepartementet. Vegdirektoratet antar at endringen av vegtrafikkloven ikke får noen praktiske konsekvenser for arbeidet med farlig gods i Statens vegvesen, men kun er av formell karakter slik at Arbeids- og administrasjonsdepartementet slipper å få myndighet delegert fra Samferdselsdepartementet. Vegdirektoratet peker på at tilsyn er gitt en slik definisjon at det er usikkert om den rollen vegvesenet har som godkjenningsmyndighet av kjøretøy etter ADR-reglene omfattes.

Når det gjelder kontroll av kjøretøy på vei peker Vegdirektoratet på at hjemmel for å stanse og kontrollere kjøretøy finnes i vegtrafikklovens § 10, og at disse hjemlene ikke uten videre kan tolkes slik at de kan nyttes til andre formål enn kontroll etter vegtrafikklovgivningen. Vegdirektoratet anbefaler at man vurderer om forslaget er tilstrekkelig i forhold til å stanse kjøretøy for kontroll.

7.3 Departementets vurdering

Departementet er enig med utvalget i at det er hensiktsmessig at den samlede reguleringen av transport av farlig gods på land skjer med hjemmel i ett lovverk, og legger derfor opp til at loven skal gi slik hjemmel, se lovutkastet § 2 annet ledd, jf. § 43 bokstav d). Dette hjemmelsgrunnlaget vil omfatte alle for-

hold som knytter seg til det farlige godset som sådant, slik som tanker og annen emballasje, merking, transportdokumenter, godsrelaterte sikkerhetstiltak ved gjennomføring av transporten m.m. Kjøretøytekniske og trafikkmessige forhold knyttet til vegtransport og tilsvarende forhold knyttet til rullende materiell på jernbane vil fortsatt være regulert av vegtrafikkloven og jernbane-loven. Loven er således ikke til hinder for at Statens Jernbanetilsyn kan stille nødvendige tilleggskrav knyttet til utstyr som transporterer farlig gods når dette er begrunnet i jernbanemessige sikkerhetshensyn.

Vegdirektoratet foreslår at ansvaret for opplæring og utstedelse av kompetansebevis knyttet til transport av farlig gods bør overføres til Arbeids- og administrasjonsdepartementet. Departementet er enig i dette, og lovforslaget åpner for en slik overføring i § 43 bokstav d). Dette omtales nærmere i kap. 15 om administrative og økonomiske konsekvenser. Departementet foreslår at opplæringsordningen overføres med virkning fra 1. januar 2003, samtidig som overgangsperioden for det reviderte regelverket for landtransport av farlig gods opphører. Departementet forutsetter at de praktiske forhold knyttet til denne endringen avklares administrativt.

Intensjonen med den nye loven er ikke å gjøre større materielle endringer i regelverket om transport av farlig gods på veg, men å samle det formelle hjemmelsgrunnlaget i én lov ut fra forenklingshensyn.

Når det gjelder adgangen til kontroll og stansing for kontroll av transport av farlig gods, gir utkastets § 34 hjemmel for dette. Stansing av kjøretøy for kontroll vil kunne skje både med hjemmel i denne lov og med hjemmel i vegtrafikkloven, avhengig av hva som er formålet med kontrollen.

8 Utvidet virkeområde i forhold til Forsvaret

8.1 Utvalgets forslag

Gjeldende lover på brann- og eksplosjonsvernområdet har ulike utgangspunkt i forhold til regulering av Forsvarets aktiviteter.

I henhold til lov om brannfarlige varer kan Kongen dersom det er nødvendig av hensyn til Forsvaret eller landets beredskap bestemme at loven helt eller delvis ikke skal gjelde, eller at det skal gjelde andre regler enn de som er fastsatt i eller i medhold av loven. Lov om brannfarlig vare gjelder altså i utgangspunktet for Forsvaret.

Lov om eksplosive varer har et annet utgangspunkt ved at eksplosiv vare som er bestemt for eller som tilhører Forsvaret unntas. Det åpnes imidlertid for at Kongen kan fastsette at nærmere angitte bestemmelser i loven likevel skal gjelde for Forsvaret, eller at det for Forsvaret kan fastsettes forskrifter som avviker fra loven.

Brannvernloven gjelder også for Forsvarets anlegg m.v., men åpner samtidig for at det kan fastsettes særskilte bestemmelser for slike anlegg. Utvalget fant det ønskelig at lovforslaget i utgangspunktet gjøres fullt ut gjeldende for Forsvaret. Utvalget forutsatte at Forsvarets aktiviteter, bygninger m.v. i fredstid skal tilfredsstillende det samme sikkerhetsnivå som det legges opp til i det sivile samfunn. I lovutkastet er det derfor ikke et eksplisitt unntak for Forsvaret. Utvalget var imidlertid innforstått med at det på enkelte områder kan være særskilte reguleringsbehov for Forsvaret. I forslaget åpnes det derfor for at Kongen når særlige grunner tilsier det, kan fastsette forskrifter for Forsvaret som kan avvike fra lovens øvrige krav.

8.2 Høringsinstansenes syn

Forsvarsdepartementet støtter forslaget om at Forsvaret skal underlegges all lovgivning som har som formål å hindre eller begrense virkningene av brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff. Når det gjelder forvaltning og bruk av Forsvarets våpensystemer viser Forsvarsdepartementet til at det er Forsvaret som har den faglige kompetansen, og mener derfor at det bør fremgå av loven at det er Forsvarsdepartementet og ikke AAD som skal fastsette forskrifter til gjennomføring og utfylling av loven på dette området.

8.3 Departementets vurdering

Departementet støtter utvalgets forslag om at loven skal omfatte Forsvaret. I lovutkastet ligger det derfor mekanismer som er ment å ivareta Forsvarets særlige behov. Blant annet kan det etter § 2 siste ledd i særlige tilfeller fastsettes avvikende forskrifter for Forsvaret, og departementet kan etter § 31 la andre offentlige myndigheter føre tilsyn med Forsvaret. Departementet vil

Om lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) og om endringer i arbeidsmiljøloven.

legge stor vekt på uttalelsene fra Forsvaret ved eventuell senere forskriftsregulering.

9 Alminnelige plikter

9.1 Utvalgets forslag

Utvalget ønsket å videreføre de grunnleggende pliktene som enhver, både privatpersoner og virksomheter har til å forebygge brann, eksplosjon og andre ulykker, samt plikten til å varsle og yte assistanse ved ulykker.

I forhold til eier av ulike objekter, innretninger og produkter omfattet utvalgets forslag en videreføring av krav i gjeldende lovgivning knyttet til eiers og brukers plikter i forebyggende sammenheng.

Med henvisning til en del større branner i utlandet med mange omkomne ønsket utvalget å videreføre og forsterke plikten den ansvarlige for store arrangementer har til å sende melding til lokal tilsynsmyndighet, dersom arrangementet skal avholdes i et byggverk eller område som normalt ikke benyttes til denne type aktivitet.

9.2 Høringsinstansenes syn

Det var gjennomgående støtte til utvalgets forslag knyttet til alminnelige plikter.

9.3 Departementets vurdering

Departementet støtter utvalgets forslag til videreføring av gjeldene alminnelige plikter til forebyggelse av brann og eksplosjon og annen ulykke. Dette er reflektert i utkastets kap. 2.

10 Plikter i virksomhet

10.1 Utvalgets forslag

I utvalgets forslag pålegges ledelsen av en virksomhet en generell plikt til å sørge for at sikkerheten i forhold til brann og eksplosjon, og i forbindelse med håndtering av farlig stoff og gods blir ivaretatt. Plikten gjelder ved planlegging, etablering, drift og avvikling av en virksomhet. Utvalget så det som viktig at en del grunnleggende krav til virksomhet blir presisert i loven, men pekte ellers på at det ikke er ønskelig at den nye loven har så detaljerte bestemmelser som de gamle lovene.

10.1.1 Beskyttelse av tredjeperson

Et av hovedsiktemålene med gjeldende lovgivning er å sikre tredjeperson mot konsekvenser av ulykker med brannfarlige og eksplosive varer, og lovgivningen har derfor bestemmelser om bl.a. sikringsfelt i områdene rundt farlig virksomhet. I sikringsfeltet kan det fastsettes konkrete rådighetsbegrensninger mht. bebyggelse og aktiviteter. Utvalget så det som en mangel ved dagens regelverk at ikke tilsvarende krav er fastsatt i forhold til andre farlige stoffer enn brannfarlige og eksplosive varer. For andre farlige stoffer er det regelverket etter plan- og bygningsloven som gjelder. Plan- og bygningsloven inneholder krav om særskilt regulering for industrivirksomhet som kan utgjøre en risiko, og inneholder et generelt forbud mot farlig virksomhet i boligstrøk. Den etablerer også hjemmel for departementet til å gi forskrifter for bygninger som kan utgjøre en risiko. Plan- og bygningsloven oppstiller imidlertid ingen kriterier for hva som kan anses som et akseptabelt risikonivå for naboskapet, og gir etter utvalgets syn heller ingen hjemmel for fastsettelse av slike.

Utvalget la i sitt lovforslag opp til at det med utgangspunkt i risikovurderinger skal være mulig å stille både forebyggende krav og krav til sikkerhetsavstander med tilhørende rådighetsbegrensninger i forhold til virksomhet med farlig stoff. Utvalget la også opp til at sikringsfelt i visse tilfeller kan unnlates dersom virksomheten kompenseres med andre tekniske og organisatoriske tiltak. For å sikre en fullstendig regulering også i forhold til de farlige stoffer som ikke omfattes av lovforslaget, men av forurensningsloven, foreslo utvalget at det bør etableres hjemmel for krav om sikringsfelt i forurensningsloven. Videre at den nærmere regulering av risikokriteriene skulle fastsettes i fellesforskrifter utarbeidet med hjemmel i både den nye loven og forurensningslovgivningen.

Utvalget fremmet forslag om at det er de sentrale fagmyndigheter som skal foreta kvalifiserte risikovurderinger før kommunene fatter beslutninger etter plan- og bygningsloven.

10.1.2 Diverse nye plikter

Utvalget foreslo en bestemmelse om krav til beredskap i virksomheter som utgjør en særskilt brannrisiko eller som håndterer de stoffer som omfattes av loven, med utgangspunkt i kriterier fastsatt av sentral tilsynsmyndighet.

I utvalgets lovforslag pålegges virksomhetene å ha et system for registrering og rapportering av ulykker m.v., i tillegg til at årsaken til ulykken skal analyseres.

I forhold til virksomhet med storulykkespotensial foreslo utvalget en særskilt informasjonsplikt i forhold til befolkningen i området rundt virksomheten. Det ble også foreslått at befolkningen skal få uttale seg før ny virksomhet etableres, eller dersom det skjer endringer i eksisterende virksomhet som får betydning for beredskaps- eller sikkerhetstiltakene.

Utvalget ønsket å synliggjøre viktigheten av at samtlige ledd i en virksomhet tenker sikkerhet, og fremmet derfor forslag som pålegger arbeidstakerne å utføre sine arbeideoppgaver i samsvar med sikkerhetsbestemmelser og prosedyrer. I tillegg pålegges arbeidstakere aktivt å medvirke til å fremme sikkerheten i virksomheten.

10.2 Høringsinstansenes syn

Når det gjelder forslaget om mer rammepregede bestemmelser i loven, uttaler *Justisdepartementet* at man i utgangspunktet ikke har noen innvendinger mot at forslaget legger opp til å overføre det vesentligste av de relativt detaljpregede reglene til forskriftsverket. Departementet fant imidlertid utkastet for generelt og rammepreget.

Justisdepartementet hadde i tillegg til denne generelle kommentaren, en rekke detaljerte bemerkninger til utvalgets formulering av lovtekst. Disse gjentas ikke her, men er vektlagt og gjenspeiles i foreliggende lovforlag.

Forsvarsdepartementet mener at loven må pålegge tiltakshaver/eier å utføre risikoanalyse ved planlegging og etablering av farlig virksomhet, og at det i loven må stilles krav til største tillatte hyppighet av uønskede hendelser og største tillatte konsekvenser når ulykker har inntruffet. Forsvarsdepartementet støtter bruk av risikoanalyser for å oppnå en jevnere vurdering av risiko og hvordan risiko skal kunne reduseres, samt nå et overordnet mål for alt sikkerhetsarbeid. Departementet uttaler at risikoanalyser også bør nyttes til å dokumentere at oppsatte mål er nådd. Målet for sikkerhetsarbeidet bør etter Forsvarsdepartementets vurdering være felles for alle aktiviteter i samfunnet og bør derfor være fastsatt i selve loven.

Næringslivets Hovedorganisasjon er enig i at loven bør bygge på prinsippene om virksomhetenes risikoreducerende arbeid og internkontroll, og er meget fornøyd med at man i utkastet forlater gjeldende ordninger som krever tillatelser knyttet til konkrete angitte mengder av brannfarlige eller eksplosive varer. Det vises til at lovforslaget rettes inn mot at virksomhetene selv skal ha et aktivt forhold til risiko, vurdere og eventuelt kvantifisere egen risiko opp mot akseptkriterier og innrette risiko- og skadebegrensende tiltak i forhold til dette. Dette nedfelles i flere av lovformuleringene og forutsetter i neste omgang at bedriftene selv, eller ved behov myndighetene, fastsetter akseptkriterier i ord eller tall. NHO mener at dette er en riktig vei å gå. Strategien

betyr at bedriftene får et eierforhold til egen risiko og ikke bare styres av basante og detaljerte krav.

Maskinentreprenørenes Forbund mener bruk av risikoanalyser er en riktig vei å gå. De peker imidlertid på at nivået på risikoanalysene må ligge på et fornuftig plan slik at utførende virksomhet selv kan lage slike analyser, og at det må foreligge et grunnleggende rammeverk i form av forskrifter og veiledninger som gir klare føringer.

I forhold til etablering av sikringsfelt og båndlegging av areal påpeker *Miljøverndepartementet* at plan- og bygningsloven bør være det primære lovverket. Departementet påpeker også at tiltak som kan erstatte sikringsfelt, kan være tiltak som er hjemlet under forurensningslovens bestemmelser om forebygging av forurensning eller fare for forurensning. Miljøverndepartementet ønsker en klargjøring av forholdet mellom forslaget til ny lov og forurensningsloven for å unngå overlappende kompetanse. Miljøverndepartementet støtter ikke utvalgets forslag om tillegg til forurensningslovens § 9 (hjemmel for forskrifter) og § 16 (vilkår i konsesjon) som skulle gjøre det klart at det også etter forurensningsloven kan gis bestemmelser om sikringsfelt i forskrifts eller vilkårs form. Dette fordi forurensningslovens formål er å forebygge forurensning eller fare for forurensning. Det er den til enhver tid gjeldende forurensningspolitikk som avgjør hvilken forurensning og forurensningsfare som er akseptabel, og myndighetene setter sine krav i henhold til gjeldende praksis og politikk.

10.3 Departementets vurdering

Departementet vil bemerke at de bestemmelser som retter seg mot virksomhetene er grunnleggende krav som er helt vesentlige for brannsikkerhet generelt og enhver omgang med farlige stoffer. Dette fører til en viss parallellhjemling i første rekke i arbeidsmiljøloven, forurensningsloven og dels til forskriften om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter. Dette er imidlertid også tilfelle i gjeldende brann- og eksplosjonsvernlovgivning. Lovforslagets primære fokus er rettet mot forebyggende og beredskapsmessige tiltak mot brann og eksplosjon, og vil på disse områder være å anse som spesiallov i forhold til annen lovgivnings mer generelle krav. Avgrensningene mellom de forskjellige lovgivningssett må trekkes med grunnlag i alminnelige rettskildeprinsipper.

Når det gjelder utvalgets forslag til regulering av farlig stoff i virksomhet, er departementet enig med de høringsinstanser som uttaler at utkastet er for rammepreget. Departementet har derfor endret utvalgets forslag og forsøkt å sette klarere rammer i forhold til hva lovforslaget er ment å regulere. For det første gjennom klarere definisjoner av hvilke farlige stoffer som lovforslaget omfatter og hvilke former for håndtering som omfattes, jf. § 4. Videre presiserer lovutkastet § 19 at plikten til å sørge for sikkerheten i virksomhet generelt tilligger ledelsen, og at dette gjelder i alle virksomhetens faser. Gjennom en særskilt forskriftshjemmel i § 43 er det videre tydeliggjort hvilke forhold som kan reguleres gjennom forskrifter.

Departementet har også imøtekommet Miljøverndepartementets syn på at arealmessige forhold primært skal reguleres av plan- og bygningsloven, og lovforslaget inneholder ikke lenger noe absolutt krav om sikringsfelt. I hen-

hold til § 20 skal risikoen være redusert til et nivå som med rimelighet kan oppnås, primært ved hjelp av tekniske og organisatoriske løsninger. Dette er i samsvar med kommentarene fra NHO. Dersom slike løsninger ikke er tilstrekkelige, kan det foretas arealmessige begrensninger i henhold til plan- og bygningslovens bestemmelser etter at det er innhentet rådgivende uttalelse fra sentral tilsynsmyndighet.

I henhold til kommentarer fra Justisdepartementet er det også presisert at kostnaden forbundet med arealmessige begrensninger skal bæres av virksomheten.

Disse mer fleksible bestemmelsene utelukker ikke at det i forskrifter kan fastsettes krav om obligatoriske arealmessige begrensninger rundt de virksomheter som representerer det største risikopotensialet.

Forslagets § 24 er endret i forhold til utvalgets forslag som kun gav befolkningen anledning til å uttale seg i planprosessen, til nå å pålegge virksomheten å innhente uttalelser fra befolkningen og til å vektlegge disse.

Når det gjelder arbeidstakers plikter etter § 25, er det ikke ment at loven skal pålegge arbeidstaker noen andre plikter enn det som allerede følger av arbeidsmiljøloven. Ut fra ønsket om en helhetlig og systematisk regulering av det området loven omfatter, finner departementet det hensiktsmessig også å synliggjøre arbeidstakers plikter. I forhold til håndtering av farlig stoff er det meget viktig at rutiner og instruksjoner overholdes.

11 Krav til produkter

11.1 Utvalgets forslag

Dagens brann- og eksplosjonsvernlovgivning gjelder for produkter, både når det gjelder brannfarlige og eksplosive varer som sådanne, og når det gjelder det utstyr som benyttes i forbindelse med håndteringen av varene. Brannvernloven har produktkrav i forhold til rednings-, slokkings- og varslingsutstyr, verneutstyr m.m. Bestemmelsene tar sikte på enten å beskytte mot den risiko som er forbundet med håndteringen av produktene, eller på regulering av produktenes formålstjenlighet og kvalitet for øvrig.

Utvalget la i sitt utkast til lov til grunn at det fortsatt er behov for at brann- og eksplosjonsvernlovgivningen hjemler krav til produkter. Utvalget mente imidlertid at det var systematisk mest riktig å la de krav som stilles til produkter ut fra hensynet til *forbrukersikkerhet* bli regulert gjennom produktkontrollloven, og foreslo denne endret. Kravene til større produkter som normalt er beregnet på industrien, samt krav til produkters funksjonalitet og hensiktsmessighet, mente utvalget burde hjemles i ny brann- og eksplosjonsvernlov.

11.2 Høringsinstansenes syn

Når det gjelder forholdet til produktkontrollloven, uttaler *Miljøverndepartementet* at lovforslagets virkeområde vil medføre overlapping med produktkontrollloven, og at den nye loven vil få et relativt generelt siktemål på produktområdet fordi den skal omfatte eksplosjonsfarlig, brannfarlig og tilstandsfarlig stoff, og forebyggende tiltak mot ulykker med disse stoffene. Miljøverndepartementet støtter ikke forslaget om at produkter som normalt er beregnet på industrien skal reguleres av den nye loven, mens krav som stilles ut fra hensynet til forbrukersikkerheten skal reguleres av produktkontrollloven. Dette fordi de finner det vanskelig å forholde seg til hvordan grensen mellom «større» og «mindre» produkter skal trekkes. Departementet finner det også lite hensiktsmessig å dele hjemmelsgrunnlaget mellom to lovverk all den tid de «større» produktene allerede forutsettes regulert av forslaget til ny lov om brann- og eksplosjonsvern. Etter Miljøverndepartementets oppfatning vil det være en fordel om krav til produkter som har slike egenskaper at de er brann- og eksplosjonsfarlige reguleres samlet, og at det er mange grunner som taler for spesiallovgivning på dette området. Miljøverndepartementet påpeker også at utstyr, f.eks. redningsutstyr, som brukes til vern mot brann og eksplosjon, ikke er produkter som i seg selv representerer fare for helse- eller miljøskade, og derfor faller utenfor produktkontrolllovens virkeområde. I den grad det er ønskelig å stille krav til slikt utstyr, kan altså produktkontrollloven ikke gi det nødvendige hjemmelsgrunnlag.

Produkt- og Elektrisitetstilsynet (PE) finner det uklart om forslaget til endring av formålet til produktkontrollloven er ment å dekke både materielle verdier og helseskade. PE uttaler at dersom formålet med loven nå også skal omfatte tap av materielle verdier, bør dette gjelde generelt og ikke bare i til-

knytning til brann og eksplosjon. PE mener dette bør utredes uavhengig av endringer i brannvernlovgivningen.

11.3 Departementets vurdering

På bakgrunn av de kommentarer som har innkommet har departementet funnet det mest hensiktsmessig ikke å gå videre med utvalgets forslag om endringer i produktkontrollloven. Det legges derfor opp til at de produkter som omfattes av brann- og eksplosjonsvernloven fullt ut skal reguleres gjennom denne. For å synliggjøre hvilke typer produkter dette er, foreslår departementet at det inntas en tredelt definisjon av produkter i § 4. I lovutkastet kapittel 5 fastslås de grunnleggende materielle kravene til hver av disse produktgruppene.

12 Forvaltning/Tilsyn

12.1 Utvalgets forslag

Utvalget la til grunn at forvaltningen på brann- og eksplosjonsvernområdet fortsatt skal være delt mellom statlige og kommunale organer, i praksis mellom Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern som sentral tilsynsmyndighet og kommunene. Utvalget forutsatte at grensene for tilsynsfordelingen mellom sentrale og lokale tilsynsmyndigheter blir gjort i forskrifter. Målet med den statlige styringen av kommunene gjennom veiledning og fastsettelse av forskrifter, er å ivareta nasjonale hensyn. Styringen skal skje i tråd med prinsippene som gjelder for utforming av statlig regelverk ovenfor kommunene.

Som et nytt prinsipp foreslo utvalget at den sentrale tilsynsmyndigheten i kraft av sin særskilte kompetanse bør kunne bistå kommunene i gjennomføringen av tilsynet med særskilte brannobjekter eller andre objekter hvor deres størrelse, kompleksitet eller særlige samfunnsmessige betydning gjør at kommunene ikke har faglige forutsetninger for å gjennomføre et fullt ut dekkende tilsyn.

Utvalget så behov for at også andre myndigheter og private sakkyndige på myndighetenes vegne burde kunne gis fullmakt til å utføre nærmere bestemte tilsynsoppgaver etter loven.

Utvalget foreslo også at lovens bestemmelser om kontroll og reaksjon i forhold til de som er underlagt tilsyn skulle samordnes med et foreliggende forslag til endringer i lovene på HMS-området.

12.2 Høringsinstansenes syn

Høringsinstansene støtter gjennomgående videreføringen av prinsippet om at forvaltningen av loven skal være delt mellom et sentralt og lokalt nivå.

I forhold til at lovforslaget åpner for at Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern kan la andre offentlige eller private sakkyndige føre tilsyn på sine vegne uttaler *Vegdirektoratet* at kunnskapsnivået om brannsikring og forebyggende arbeid i vegtunneler etter deres vurdering er så lavt i flere kommuner at de foreslår samarbeid mellom kommuner, for eksempel på et regionalt nivå, for å kompensere for dette.

Næringslivets Hovedorganisasjon mener det må settes klare krav til «private sakkyndige» som skal kunne føre tilsyn på vegne av DBE, slik at disse ikke kan trekke forretningsmessige fordeler av en slik funksjon.

Landsorganisasjonen i Norge ser det som viktig at brann- og redningstjenesten skal være et offentlig ansvar og drevet etter intensjonen om at tjenesten skal være tilgjengelig for alle uansett bosted og økonomi. LO går derfor imot at private sakkyndige kan føre tilsyn på DBEs vegne.

Norsk Kommuneforbund mener også at tilsyn etter brannloven må være et offentlig ansvar, for å sikre en uavhengig, upartisk, objektiv likebehandling av alle som loven omhandler.

12.3 Departementets vurdering

Departementet støtter utvalgets forslag om fordeling av tilsyn mellom statlige og kommunale organer. Lovutkastet legger derfor til grunn en prinsipiell videreføring av gjeldende ordninger. DBE skal være et overordnet organ som fører tilsyn med kommunenes gjennomføring av kravene til etablering og drift av et brannvesen. I tillegg skal direktoratet ha selvstendige tilsynsoppgaver knyttet til farlig stoff, transport av farlig gods og trykksatt utstyr. Kommunene ved brannvesenene skal gjennomføre forebyggende og beredskapsmessige oppgaver etter loven. De forebyggende oppgavene vil fortsatt omfatte generell brannsikkerhet og tilsyn med farlig stoff etter nærmere forskrifter. Bestemmelsene om tilsynet er inntatt i lovutkastet kapittel 7.

Utkastet åpner også adgang for at direktoratet kan benytte sakkyndige til å føre tilsyn på sine vegne. Dette er en nødvendig videreføring av gjeldende rett. På avgrensede områder er det en økende tendens til å tillegge kompetente, uavhengige organer myndighetsoppgaver. Bl.a. krever de nye prosedyrene for samsvarsvurderinger av produkter etter EU-direktiver at uavhengige tredjepartsorganer skal utføre kontroll med produksjonen. Det vil fortsatt bli stilt strenge kompetanse- og habilitetskrav til de som skal utføre oppgaver på vegne av det offentlige, men det er ikke hensiktsmessig å fastsette slike kompetansekrav direkte i loven. Bruken av uavhengige tredjepartsorganer røkkes ikke ved prinsippet om at tilsynet er et offentlig ansvar.

I forhold til tilsyn med tunneler er departementet enig med Vegdirektoratet i at det kan være hensiktsmessig med et regionalt samarbeid for å styrke kompetansen om tunnelsikkerhet. Departementet mener at lovforslaget § 15 legger til rette for dette. Ellers viser departementet til forutsetningen i lovutkastet § 14 annet ledd om at eventuelle særskilte krav til beredskap bl.a. i vegtunneler skal fastsettes av den sentrale tilsynsmyndigheten. Departementet legger ellers til grunn at spørsmål knyttet til sikkerheten i vegtunneler avklares på et tidlig tidspunkt i planprosessen, slik nye saksbehandlingsregler utarbeidet av DBE og Vegdirektoratet legger opp til. Det vises til kommentarene til § 14 hvor det fremgår at vedtak om ytterligere sikringstiltak og beredskap normalt bør fattes av kommunestyret selv. Sentral tilsynsmyndighet vil da være klageinstans.

Når det gjelder kontroll og reaksjonsbestemmelsene, er lovutkastet som foreslått av utvalget i det alt vesentlige samordnet med de endringer i HMS-lovene som ble fastsatt ved lov nr. 85 av 8. desember 2000, jf. Ot.prp. nr. 67 (1999-2000). Det henvises til Ot.prp. nr. 67 (1999-2000) for nærmere kommentarer til disse endringene.

Det vises for øvrig til kapittel 7 og 8 om viktige grunnleggende forutsetninger i tilsynet og forvaltningen for øvrig.

13 Kommunens plikter og fullmakter

13.1 Utvalgets forslag

13.1.1 Etablering og drift av brannvesen

Utvalgets forslag legger til grunn at det fortsatt skal være et kommunalt ansvar å sørge for etablering og drift av et brannvesen som skal ivareta forebyggende og beredskapsmessige oppgaver i kommunen. Utvalgets lovforslag er utformet i tråd med kommunelovens prinsipper, og legger i hovedsak ansvar og myndighet direkte til kommunen. Utvalget foreslo en fleksibel bestemmelse når det gjelder kravet om etablering og drift av brannvesenet. Kommunen behøver således ikke selv å drive dette. Både avtaler med andre kommuner, industrivern og konkurranseutsetting av brannvesenet kan være alternative modeller. Dersom kommunen inngår avtaler om å kjøpe brannverntjenesten, er det imidlertid et krav om at kommunen må etablere ordninger som sikrer at utøvelse av offentlig myndighet skjer under kommunens formelle ansvar. Utvalget ønsket å videreføre systemet med en særskilt brannordning som skal sikre og dokumentere hvordan kommunens plikter til etablering og drift av brannvesen blir oppfylt.

Som en konsekvens av kommunelovstilpasningen foreslo utvalget også at brannsjefen som særlovsstilling skulle bortfalle. Utvalget forutsatte imidlertid at brannvesenet fortsatt skal ha en kvalifisert leder, for at de forebyggende og beredskapsmessige oppgaver skal kunne ivaretas på en forsvarlig og hensiktsmessig måte.

Samarbeidsplikt

Med sikte på økt slagkraft og en best mulig utnyttelse av brannvesenets kompetanse og ressurser foreslo utvalget en generell samarbeidsplikt for kommunene. Plikten til samarbeid er ytterligere presisert i forhold til etablering og drift av nødalarmeringssentraler, hvor forslaget pålegger kommunene innen en fastlagt region å knytte seg til en nærmere bestemt nødalarmeringssentral.

Brannvesenets oppgaver

Utvalget pekte på den nære sammenheng det vil være mellom lovforslaget og den lovgivning og de administrative organer som ellers finnes på rednings- og beredskapsområdet.

Utvalget uttalte at den manglende lovregulering av det samlede redningsområdet i Norge burde tilsi at det blir fastsatt en særskilt redningslov som bl.a. slår fast kommunenes forpliktelser til å etablere en beredskap med tilhørende planverk, som også inkluderer brannvesenets oppgaver. Utvalget fremmet i tilknytning til dette en rekke synspunkter på fremtidig organisering av området. Utvalget viste videre til flere initiativ som var bebudet av Justisdepartementet, og fremmet derfor ingen konkrete forslag av betydning for utformingen av lovutkastet.

Utvalget mente at det i den nye loven var viktig å presisere brannvesenets rolle som et profesjonelt redningskorps for enhver ulykke hvor de ut fra sine forutsetninger kan gjøre en innsats. I utkastet fremmes det derfor forslag om at brannvesenet skal være en fullverdig innsatsstyrke også ved andre akutte ulykkessituasjoner, og ikke bare ha en bistandsplikt slik som i dag. Hvilke typer ulykker dette vil omfatte skal fremkomme gjennom den risiko- og sårbarhetsanalysen som kommunen etter forslaget er pliktig til å utarbeide, men et typisk tilfelle vil være trafikkulykker.

Utvalget pekte også på det prinsipp som er slått fast i langtidsplanen for det sivile beredskap om at den myndighet som er tillagt et ansvar i en fredssituasjon også bør være ansvarlig for det samme området i en krigs- og krisesituasjon. Utvalget fremmet derfor forslag om at loven fullt ut skal regulere brannvesenets virksomhet også i krigs- og krisesituasjoner, og ikke i sivilforsvarslovgivningen som i dag.

Som etter gjeldende brannvernlov foreslo utvalget en generell plikt for brannvesenet til å bistå med innsats i brann- og ulykkessituasjoner i sjøområder innenfor eller utenfor den norske territorialgrensen.

Når det gjelder brannvesenets forebyggende oppgaver, presiserer utvalgets forslag at brannvesenet skal gjennomføre informasjons- og motivasjonstiltak i kommunen. Dette skal skje i tillegg til brannvesenets gjennomføring av brannforebyggende kontrolloppgaver og ulykkesforebyggende oppgaver i forbindelse med håndtering av farlig stoff og ved transport av farlig gods på veg og jernbane.

Brannsyn med såkalte særskilte brannobjekter hvor en brann kan medføre tap av mange liv eller store skader på helse, miljø eller materielle verdier vil fortsatt være den viktigste brannforebyggende oppgaven som brannvesenet skal utføre.

I lovforslaget videreføres også feing og tilsyn med fyringsanlegg som en kommunal oppgave, innenfor de samme fleksible rammer som for organisering av brannvesenet.

Fullmakter

Utvalget foreslo å videreføre kommunens fullmakter til å kunne pålegge de forebyggende sikringstiltak som er nødvendig til vern mot brann i forhold til ethvert byggverk, opplag, område, tunneler m.m. Utvalget foreslo også en hjemmel for at den sentrale tilsynsmyndigheten skal kunne gi pålegg om særskilt egenberedskap eller styrking av den kommunale beredskap i forhold til objekter som utgjør en ekstraordinær risiko.

For å kunne få utført en tilfredstillende beredskapsinnsats er det nødvendig at den som leder innsatsen har en del fullmakter som presiseres direkte i loven, og utvalget foreslo en videreføring av tilsvarende bestemmelser som i gjeldende brannvernlov.

Kommunen som eier eller bruker av byggverk

Kommunen har som eier eller bruker av byggverk de samme plikter som andre objekteiere eller brukere. I forhold til særskilte brannobjekter hvor

kommunen selv er eier eller bruker har kommunene således en dobbeltrolle ved at de i henhold til loven også har en forpliktelse til å føre tilsyn med disse.

Utvalget pekte på at erfaring har vist at enkelte kommuner velger å unnlate, eller utsette gjennomføringen av brannsikringstiltak i egne objekter. Motstridende prioriteringer innenfor begrensede økonomiske rammer er ofte hovedbegrunnelsen for dette. Med bakgrunn i de store konsekvenser for tap av menneskeliv og verdier som kan bli resultatet av en brann i slike objekter, foreslo utvalget et krav om at kommunen må kunne dokumentere overfor sentral tilsynsmyndighet hvordan tilsynet med kommunens egne bygg er fulgt opp.

13.2 Høringsinstansenes syn

Etablering og drift av brannvesen - tilpasning til kommuneloven

Norges Forsikringsforbund peker på at det er forhold som taler for at brannsjef som særlovsstilling bør videreføres med oppgaver og fullmakter direkte presisert i loven. Dersom dette ikke skjer mener forbundet at den kommunale organiseringen må være slik at leder for brannvesenet får tilstrekkelige fullmakter. I motsatt fall vil brannberedskapen i ytterste konsekvens kunne bli svekket.

Norsk brannbefals landsforbund, Stavanger kommune, Os kommune, Voss kommune og Hordalands brannbefalslag har kommet med nærmest identiske uttalelser hvor det vises til at lovutkastet likestiller bortsetting av brannvernoppgaver til virksomhet/firma med bortsetting til annen kommune. Deres grunnsyn er at brannvernoppgavene lokalt skal utføres av vedkommende kommune, eventuelt i samarbeid med andre kommuner. De er sterkt uenig i at brannsjef som særlovsstilling fjernes. Når det gjelder kravet om kvalifisert leder av brannvesenet, finner de det vanskelig å tolke lovutkastet mht. hvilke kvalifikasjoner lederen skal ha. De anser det som en bærende forutsetning at vedkommende må ha brannfaglige kvalifikasjoner, og at funksjonen ikke uten videre skal kunne tillegges andre kommunale ledere. De er sterkt opptatt av hvilken status og gjennomslagskraft brannverninteressene skal ha lokalt. De hevder at kommunenes satsing på brannvernområdet sannsynligvis vil bli nedprioritert, og at det vil bli større ulikheter fra kommune til kommune dersom brannsjef som særlovsstilling fjernes.

Bergen brannvesen mener bortfall av brannsjefen som særlovsstilling kan medføre en svekkelse av brannvernmyndighetenes faglige autoritet i lokalsamfunnet. De mener brannsjefens rett til å føre brannmyndighetenes faglige vurdering frem for kommunens besluttende organer bør opprettholdes.

Skien kommune uttaler at man er betenkt i forhold til at brannsjefen som institusjon fjernes. For øvrig pekes på at kommunen finner det umoderne at feiing skal være en kommunal oppgave, og stiller spørsmål ved den brannforebyggende effekten av feiing.

Nedre Follo brann- og feiervesen mener brannsjefen fremdeles bør ha en særstilling i lovverket.

Norsk Kommuneforbunder uenig i at brannsjefen som særlovsstilling oppheves. Dersom brannsjefen inngår i kommunens vanlige ledelsesapparat under rådmannen, hevdes det at kommunen vil miste kontrollen over de

ønskede prioriteringer som enheten brann og redning har i kommunene, både økonomisk og administrativt. Det pekes på viktigheten av klare roller og kommandolinjer i brann- redningstjenesten, og at brannsjefen derfor fortsatt bør ha sine nærmeste overordnede opp mot det kommunalpolitiske organ.

Kristiansund kommune har ingen innvendinger mot at brannsjefstillingen utgår som særlovsstilling, så lenge stillingen sikres tilstrekkelig faglig standard på krav til innhold og at dette fastslås gjennom senere forskrift til loven.

Fylkesmannen i Østfold er positiv til at særlovgivningen gir kommunene adgang til å organisere seg slik de finner mest hensiktsmessig. Fylkesmannen finner det riktig at brannsjefen, på linje med andre etatsledere, inngår i det ordinære linjesystem i kommunen og at brannsjef som særlovsstilling bortfaller. Fylkesmannen mener lovutkastet ut fra en ren beredskapsmessig vurdering, klarlegger samt forsterker det generelle krav til beredskap og innsats overfor brann, eksplosjon og andre akutte ulykkessituasjoner.

Kommunenes Sentralforbund ser positivt på at det åpnes for større fleksibilitet med hensyn til organisering og drift av brannvesenet, og er enig i at brannsjefen som særlovsstilling bortfaller.

Utvidede redningsoppgaver

Direktoratet for sivilt beredskap (DSB) finner det naturlig at brannvesenet bør kunne gjøre en innsats utover brann der hvor deres faglige forutsetninger ligger til rette for dette. Direktoratet mener imidlertid at dette ikke må føre til at det bygges opp kompetanse som fortrenger allerede etablerte aktører innen den sivile redningstjenesten. DSB slutter seg til forslagene om en gjennomgang av redningstjenesten i Norge med sikte på å komme frem til en altomfattende redningslov. DSB er også enig i at sivilforsvarsloven er lite tilpasset den utvikling som har skjedd den senere tiden, og er derfor tilfreds med at utredningen påpeker dette forholdet. En revisjon av loven vil føre til en gjennomgang av alle tilhørende forskrifter, bestemmelser med mer.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet støtter forslaget om å vurdere mer omfattende endringer i organiseringen av beredskapsområdet på lokalt nivå.

Landsorganisasjonen i Norge støtter forslaget om å gå lengre i retning av å klargjøre ansvaret mellom de ulike aktørene innen redningstjenesten.

Follo brann- og redningsvesen uttaler at det vil kreves ytterligere utdanning og profesjonalisering av brannvesenet dersom både forebyggende arbeid og beredskapsarbeid skal optimaliseres og utvides til bl.a. å omfatte «farlig gods, redningsinnsats til sjøs m.m.»

Skien kommune uttaler at den som har mannskap og utstyr som utfører de tekniske operasjoner på et skadested også bør ha den formelle ledelsen. Politiets såkalte koordinerende ledelse egner seg dårligere enn en ren linjeledelse innenfor et skadested. Ny lov burde medført en revisjon av ledelsen på skadestedet.

Fylkesmannen i Rogaland er enig i at det foretas en vurdering av ansvar, oppgaver og organisering av Sivilforsvarets fredsinnsettingsgrupper opp imot bruk av ressurser, og peker på at det er viktig at FIGene er mer enn ekstra brannberedskap. Sivilforsvarets innsatsstyrker er sentrale i styrkeoppsetning.

gen ved beredskap og krig, og endring av styrkenes mandat vil kunne få konsekvenser langt utover forholdet til landets brannberedskap.

Hovedredningssentralen Sør Norge mener det i lovteksten bør komme tydelig frem at samvirkeprinsippet er det bærende grunnlag for norsk redningstjeneste og at brannvesenet har en meget viktig og selvstendig rolle å spille i dette samvirket. De mener det må tydeliggjøres at brannvesenet har et selvstendig ansvar for å yte redningsinnsats også etter at f.eks. politiet i rollen som lokal redningssentral har overtatt koordineringen. I en større koordinert aksjon vil således fagleder brann bli underlagt skadestedsleder. For øvrig peker redningssentralen på at det kommunale brannvesen er en av de viktigste innsatsressursene i den offentlige redningstjenesten, og at brannvesenet derfor er en meget viktig samarbeidspartner for de lokale redningssentralene og for HRS-ene. Det understrekes også at redningsinnsatsen til sjøs (RITS) er et viktig element for den maritime redningstjeneste og burde blitt vurdert på en mer grundig måte.

Justisdepartementet understreker i sin uttalelse viktigheten av brannvesenets plikter og beredskap i sjøområdene både innenfor og utenfor den norske territorialgrense. De viser til at RITS-gruppene er en viktig del av den norske sjøredningstjenesten.

Også *Hovedredningssentralen i Nord-Norge* mener det er viktig å presisere viktigheten av RITS-beredskapen. Dersom kommunale budsjetter er til hinder for opprettholdelse av en slik beredskap, stiller de spørsmål om ikke staten i langt større grad bør ta ansvaret for de økonomiske belastninger de enkelte spesialavdelinger blir påført under innsats til havs.

Brannvesenets oppgaver i krigs- og krisesituasjoner

I forhold til forslaget om at loven skal regulere brannvesenets oppgaver i en krigs- og krisesituasjon, uttaler *Norsk brannbefals landsforbund, Stavanger kommune, Os kommune, Voss kommune og Hordalands brannbefalslag* at de ser det som positivt at brannvesenets rolle i krigs- og krisesituasjoner reguleres av den nye loven, men de er skuffet over at det ikke er tatt til orde for en samordning/sammenslåing av brannvesenet og Sivilforsvaret.

Bergen brannvesen ser positivt på at brannvesenets rolle i krise og krig foreslås regulert, men mener at brannvesenets myndighetsområde i slike situasjoner bør presiseres.

Fylkesmannen i Rogaland støtter utvalgets syn på at brannvesenets ansvar bør være det samme i krig som i fred. Fylkesmannen mener brannvesenets befal og mannskaper bør bli innrullert i Sivilforsvaret og bli spydspissen i innsatsstyrkene ved mobilisering. Det hevdes at det mest nærliggende er å integrere brannvesenet i Sivilforsvaret ved at det underlegges den lokale sivilforsvarskrets ved kretssjef (politimester). Mobiliseringsstyrker vil også i gitte situasjoner kunne innkalles for innsats i fredstid ved branner som er større enn det den normale beredskap kan takle.

Fylkesmannen i Nordland uttaler at det lokale brannvesen i en krise- og krigssituasjon med flere eller store branner ikke vil ha muligheter for å takle omfanget, og at det derfor er nødvendig å opprettholde en tilleggsberedskap for slike situasjoner. Det påpekes at behovet for en slik tilleggsberedskap vil kunne ivaretas gjennom utnyttelse av Sivilforsvarets ressurser. Sivilforsvaret

på sin side har behov for kompetanse i form av brannbefal for å kunne forestå en slik tilleggsberedskap. Ut fra et helhetsperspektiv, og for best mulig å utnytte de tilgjengelige ressurser, mener Fylkesmannen at det bør tas hensyn til Sivilforsvarets ressurser i organisering og dimensjonering av den lokale brannberedskap. Formelle avtaler kan og bør inngås lokalt, selv om Sivilforsvaret uavhengig av inngåtte avtaler har plikt til å stille sine ressurser til disposisjon når en akuttsituasjon oppstår. Dog anser Fylkesmannen at det bør vurderes å gi føringer til de lokale brannvesen om aktivt å trekke vekslers på Sivilforsvarets personell- og materiellressurser, så vel med hensyn til planlegging som til øvelser og aktiv innsats. Uten et etablert samarbeid og innsikt i kompetanse, kapasitet og begrensninger vil ikke den ressurs som Sivilforsvaret utgjør kunne utnyttes fullt ut i de situasjoner hvor et behov oppstår.

Utvidede forebyggende oppgaver

Når det gjelder forslaget om å tillegge brannvesenet utvidede forebyggende oppgaver i forhold til farlig stoff samt transport av farlig gods på veg og jernbane uttaler *Norsk brannbefals landsforbund, Stavanger kommune, Os kommune, Voss kommune og Hordalands brannbefalslag* at de finner dette positivt ut fra sikkerhetshensyn, men er betenkt med bakgrunn i at brannvesenet er lite ajour med nåværende oppgaver.

Utvidede fullmakter i forhold til særskilte risikoobjekter

Samferdselsdepartementet uttaler at brannsikring i forhold til tunneler sannsynligvis vil være det tiltaket som gir minst nytte dersom ønsket er å bedre sikkerheten i transportsektoren. Satsing på brannsikring i den grad som det allerede i dag legges opp til og som det nå foreslås hjemmelsgrunnlag for, vil derfor kunne svekke den totale trafikksikkerheten på vegene.

Samferdselsdepartementet har imidlertid en viss forståelse for at den ytre brannberedskapen ikke alltid bør være et lokalt anliggende og tunneleier/anleggseier uvedkommende. Påleggene fra brannvernmyndighetene må være basert på risikoanalyser og føre til en høyning av sikkerhetsnivået. Videre må ikke objekteier belastes for mer enn den delen av anskaffelsen som er relevant for tunnelberedskapen. Der hvor slikt utstyr bedrer kommunens evne til redning på andre objekter/områder må dette tas hensyn til. Samferdselsdepartementet er opptatt av at det legges opp til standardisering av krav til tunneleier, at man unngår variasjoner i pålegg basert på lokalt skjønn og at man skaper forutsigbarhet i forhold til budsjetter, slik at det kan planlegges allerede på kommuneplannivå og senere for midler til drift og vedlikehold.

Statens bygningstekniske etat viser til bestemmelsen om særskilte brannobjekter og foreslår at begrepsbruken endres noe for å samsvare med plan- og bygningsloven.

Norsk Brannvern Forening viser i sin uttalelse til at det hvert år går et større antall dyr og materielle verdier tapt ved branner i landbrukets driftsbygninger, og mener det er behov for at større driftsbygninger med dyrebesetninger blir registrert som særskilte brannobjekter og dermed blir underlagt brannvesenets tilsyn. Selv om de ser at loven åpner for dette, mener de hjem-

melen bør synliggjøres sterkere ved også å nevne driftsbygninger direkte i lovteksten.

Norges Bondelag har også påpekt viktigheten av forebyggende brannvern i driftsbygninger med husdyr.

Riksantikvaren anser brannsyn i forbindelse med kulturminner som viktig. Det påpektes at restverdisikring ikke er nevnt. Riksantikvaren mener at dette bør tas med fordi restverdisikring, vil gagne kulturminnevernet. Ved å få dette begrepet innarbeidet i lovteksten, vil mulighetene for å få begrepet innarbeidet i forskrift med tilhørende veiledning være til stede. En bevisstgjøring i forkant av en brann om hvilke gjenstander, bygningsdeler og detaljer det er viktig å få reddet dersom brannvesenet ikke klarer å slokke brannen på et akseptabelt tidspunkt, kan muliggjøre at noen av de viktigste kulturminner reddes. Videre kan det føre til at en får utarbeidet rutiner for hvordan man behandler brann- og vannskadde gjenstander i etterkant.

13.3 Departementets vurdering

13.3.1 Tilpasning til kommuneloven/Organisering av brannvesen

Departementet har på bakgrunn av høringskommentarene foretatt endringer i forhold til utvalgets opprinnelige forslag. Departementet har foretatt en grundig vurdering i forhold til de prinsipper som kommuneloven bygger på, og har foretatt ytterligere tilpasninger i lovforslaget til disse prinsippene. Dette har ført til at statens adgang til å gi pålegg om fastsettelse av lokale forskrifter er fjernet. Det samme gjelder DBEs hjemmel til å gi pålegg i forhold til avtaler som kommunen inngår vedrørende organisering og drift av brannvesenet. Tilpasningen til kommunelovens prinsipper bør også innebære at statlige tilsynsmyndigheters oppgaver etter hvert går i retning av dialog med, veiledning av og kompetanseoppbygging i forhold til kommunene.

Departementet mener imidlertid som utvalget at det bør videreføres en særskilt plikt for kommunene til å dokumentere etterlevelse av regelverket. Dette vil være et viktig virkemiddel for å sikre at sentral tilsynsmyndighet har tilgjengelig informasjon om brann- og eksplosjonsvern i kommunene. Dette vil legge til rette for en hensiktsmessig dialog mellom kommunene og sentral tilsynsmyndighet. I pakt med internkontrollprinsippet erstattes det tidligere kravet om utarbeidelse av en særskilt brannordning med en generell dokumentasjonsplikt.

Det er i lovforslaget ikke lenger noe krav om en brannsjef, men departementets forslag legger opp til at den som skal lede brannvesenet og brannvesenets personell for øvrig, skal ha tilstrekkelige kvalifikasjoner. I vurderingen av om man skulle foreslå et kvalifikasjonskrav har departementet bl.a. foretatt en avveining mellom prinsippene for kommunal selvbestemmelse og behovet for å legge statlige føringer for at landets innbyggere, uavhengig av hvor de måtte befinne seg, kan forvente et visst minste nivå av sikkerhet og beredskap mot brann og andre akutte ulykkessituasjoner. I en innsatssituasjon vil både liv og helse for den som er rammet av brannen eller ulykken, samt sikkerheten til innsatspersonellet stå på spill. Det er derfor helt avgjørende at brannvesenets ledelse og personell innehar de nødvendige kvalifikasjoner til å kunne foreta de rette vurderinger og handlinger i en stresset situasjon, jf. lovutkastet

§ 9 tredje ledd. Departementet mener med andre ord at hensynet til den enkelte kommunes organisasjonsfrihet må vike for å sikre at landets viktigste offentlige beredskapsressurs innehar de nødvendig kvalifikasjoner, og at beredskapsstyrken har en hensiktsmessig dimensjonering. Departementet foreslår at det gjøres en ny vurdering om behovet for et slikt krav 5 år etter at loven har trådt i kraft.

Når det gjelder kommunens adgang til å overlate oppgaver til andre virksomheter, så lå dette også implisitt i den gamle brannvernloven, og innebærer derfor ikke noe prinsipielt nytt. Imidlertid er dette nå tydeligere uttalt i loven. Departementet støtter forslaget om at kommunen må sikre at myndighetsutøvelsen skjer under kommunens formelle ansvar, jf. lovutkastet § 9 fjerde ledd. Det vises for øvrig til merknaden til § 9 hvor det redegjøres for i hvilke tilfeller det vil være aktuelt å overlate oppgaver til andre virksomheter.

Nye oppgaver for brannvesenene

Departementet støtter utvalget i synet på at det kommunale brannvesen bør få en generell innsatsplikt ved ulykker. Mange kommuner har allerede i dag tillagt brannvesenet slike utvidede beredskapsoppgaver. Lovutvidelsen slik den følger av lovutkastets § 11 bokstav f) vil derfor i praksis ikke medføre store forandringer, i alle fall ikke for de store kommunene.

Departementet støtter for øvrig utvalget i dets vurderinger knyttet til rednings- og beredskapsområdet. Presiseringen i § 9 annet ledd av at brannvesenet skal dimensjoneres og organiseres med grunnlag i en analyse av kommunens risiko- og sårbarhetsbilde understreker brannvesenets rolle som et fullverdig redningskorps.

Departementet deler vurderingen av at den etat som er tillagt en oppgave i fredstid bør ha det samme ansvar i en krigs- eller krisesituasjon. Lovforslagets § 11 bokstav d) presiserer derfor at loven også skal gjelde for brannvesenets oppgaver i krigs- og krisesituasjoner. Forholdet mellom brannvesenet og Sivilforsvaret vil måtte reguleres nærmere gjennom forskrifter.

Lovutkastet er for øvrig ikke til hinder for at det inngås formelle avtaler mellom kommunen og Sivilforsvaret om hvordan samarbeidet skal fungere i praksis.

Når det gjelder brannvesenets plikt til å bistå ved brann eller andre ulykkesituasjoner i sjøområder, er dette en generell plikt for brannvesenet. Plikten er ikke ment å innebære at hver kommune må etablere egne ordninger for redning til sjøs. Kystkommunene vil, når de foretar risiko- og sårbarhetsanalysen, få inn dette som et element, men det er ikke tenkt at kommunen skal ha en plikt til å dimensjonere særskilt for dette.

Når det gjelder forslaget om å tillegge brannvesenene andre oppgaver på det forebyggende området, vil departementet peke på at det ikke er ment å være vesentlige endringer i forhold til dagens situasjon. Det legges først og fremst opp til en mer fleksibel arbeidsfordeling mellom det lokale tilsynsapparatet og sentral tilsynsmyndighet (DBE). I forbindelse med tilsynet med farlig stoff forutsettes det at de mest omfattende og kompliserte oppgaver tillegges sentral tilsynsmyndighet. Dessuten er det en forutsetning at sentrale myndigheter etablerer ordninger for kompetanseheving i brannvesenene gjennom opplæringsvirksomhet og utarbeidelse av veiledningsstoff. Departementet vil

særlig peke på lovforslagets § 31, hvor sentral tilsynsmyndighet nå i større grad enn tidligere kan gi konkret bistand til kommunene i forbindelse med tilsynet med kompliserte objekter. Dette vil først og fremst være aktuelt i forbindelse med gjennomføring av tilsyn i objekter hvor det foreligger potensial for storulykker. For øvrig vil departementet understreke forutsetningen i lovutkastets § 15 hvoretter kommunene skal samarbeide om lokale og regionale løsninger av både forebyggende og beredskapsmessige oppgaver. Det er departementets oppfatning at det fortsatt ligger et betydelig effektiviseringspotensial i slike samarbeidsløsninger.

Hva angår uttalelsene fra Norsk Brannvern Forening og Norges Bondelag, mener departementet at det ikke er hensiktsmessig å ha en detaljert liste over de ulike typer objekter som skal betegnes som særskilte brannobjekter direkte i loven. I dag regnes ikke driftsbygninger i landbruket som særskilte objekter, men departementet utelukker ikke at det kan finnes driftsbygninger som bør registreres. Lovforslaget er ikke til hinder for dette.

Restverdirendring er ikke en lovpålagt oppgave for brannvesenet i dag, og dette bør etter departementets vurdering heller ikke reguleres i loven som en lovpålagt oppgave. Kommunen kan imidlertid selv velge å legge denne oppgaven til brannvesenet. De hensyn som Riksantikvaren påpeker kan etter departementets vurdering langt på vei ivaretas gjennom brannsynet, ved at brannvesenet gjør oppmerksom på hva som er viktig å prioritere ved en eventuell brann i kulturminnet.

Når det gjelder de forhold som er poengtert av Samferdselsdepartementet, viser departementet til at det i lovforslagets § 14 legges det opp til at det er sentral tilsynsmyndighet som skal fastsette kravene til tunnelleier. Dette vil etter departementets vurdering motvirke at man får variasjoner i pålegg basert på lokalt skjønn. Departementet ser at lovforslaget på dette punktet kan ha økonomiske konsekvenser for tunnelleier, men departementet tar sikte på å etablere et system med rimelig forutsigbare krav samt sørge for at denne typen krav avklares tidlig i saksbehandlingen. For øvrig skal departementet bemerke at det, etter at Samferdselsdepartementets uttalelse ble avgitt, ble foretatt en endring i brannvernlovens § 25 i pakt med utvalgets forslag for så vidt gjelder vegtunneler. Det vises derfor til kommentarene i Ot.prp. nr. 67 (1999-2000).

Departementet er enig med uttalelsen fra Statens bygningstekniske etat om at begrepsbruken så langt det er mulig bør harmoniseres med plan- og bygningslovgivningen. Lovforslaget er derfor justert i tråd med dette.

14 Gebyr, kompensasjon og erstatning m.m.

14.1 Utvalgets forslag

I pakt med den utvikling som skjer på en rekke områder i samfunnslivet la utvalget til grunn at det bør være adgang til å gebyrlegge de tilsynsoppgaver som følger av loven. Gjeldende lover om henholdsvis brannfarlige m.v. og eksplosive varer inneholder bestemmelser som gjør at DBEs oppgaver etter lovene kan avgiftslegges. Gjeldende brannvernlov åpner for at kommunene kan fastsette avgift for feiing.

Utvalgets forslag åpner for at departementet kan bestemme at gebyrer skal kunne fastsettes for kommunens eller sentral tilsynsmyndighets tilsyn etter loven. Ordningen med at kommunene kan kreve dekket utgiftene forbundet med gjennomføring av feiing ble foreslått videreført. Gebyrene forutsettes etter forslaget bare å gi dekning for de faktiske kostnadene forbundet med tilsynet. Andre lovpålagte oppgaver, herunder beredskapsrettede oppgaver i akutfasen, er ikke ment å skulle gebyrlegges. Kommunene vil fortsatt kunne fastsette kommunale betalingssatser for frivillige oppgaver som tillegges brannvesenet.

14.2 Høringsinstansenes syn

I forhold til gebyr for kommunalt tilsyn, uttaler *Norsk brannbefals landsforbund, Stavanger kommune, Os kommune, Voss kommune og Hordalands brannbefalslag* at de er betenkt, da de er redd for at gebyr kan endre den positive dialogen mellom brannvesenet og eier/brukersiden.

Nedre Follo brann- og redningsvesen mener at innkreving av avgift kan gi inntjening til forebyggende virksomhet, i tillegg til å være med på å øke brannsynets kvalitet. På den annen side uttrykkes det bekymring for at brannvesenets status kan svekkes ved at det etableres en ny kommunal avgift hvor det som følge av dette må gjennomføres et visst antall brannsyn av en viss varighet for å oppfylle budsjettkravene til inntjening.

Både *Nedre Romerrike brann- og feiervesen, Skedsmo, Lørenskog og Rælingen* kommuner mener det ikke bør innføres hjemmel for gebyr på lokalt tilsyn.

Skien kommune mener innføring av gebyr for brannsyn vil skjerpe brannvesenet som kontrollmyndighet, men peker samtidig på at de gode relasjonene mellom brannvesen og næringsliv kan forsvinne.

Kristiansund kommune har ingen motforestillinger mot gebyrer utover at forslaget ikke må føre til at denne avgiften blir den brannforebyggende avdelings eneste eksistensberettigelse. Kommunen er opptatt av at et gebyr ikke må føre til at brannsynet kan oppfattes som en sikkerhetsgaranti mot brann, noe som i neste omgang kan utløse erstatningskrav mot kommunene.

Landsorganisasjonen i Norge og Norsk kommuneforbunder ikke enig i at man skal kunne kreve gebyr til dekning av utgiftene forbundet med loven.

Norsk Brannvern Forening håper at midlene som eventuelt kreves inn ved lokalt tilsyn kan nyttes til å styrke og forbedre brannvesenets forebyggende avdeling.

Næringslivets hovedorganisasjon viser til at deler av DBEs virksomhet i dag finansieres med gebyrer og avgifter, noe som oppleves som en stor belastning for større prosess- og oppbevaringsanlegg som er underlagt krav om driftstillatelse. NHO viser til utvalgets kommentarer hvor det fremkommer at bestemmelsen viderefører gjeldende ordninger, men da som gebyrer til dekning av utgifter i forbindelse med utført tilsyn. Dette forutsetter at dagens opplegg hvor mesteparten av inntektene er avgifter basert på omsatte varemengder avvikes. NHO mener det klart bør fremkomme at gebyrene skal være basert på medgåtte ressurser til det enkelte tilsyn, og ikke fastsettes sjablonmessig, for eksempel gjennom gebyr basert på omsatte varemengder. Dette vil være i samsvar med den grunnleggende endring lovforslaget medfører: fra omsatt mengde som grunnlag for driftstillatelse (og tilsyn) til virksomhetutøvelsens faktiske risiko som grunnlag for et risikobasert tilsyn.

14.3 Departementets vurdering

Departementet er enig i utvalgets vurdering av at samfunnsutviklingen går i retning av at også offentlige tilsynsoppgaver kan gebyr- eller avgiftsbelegges. Avgifter i forbindelse med DBEs forvaltningsoppgaver på områdene brannfarlige og eksplosive varer har lang tradisjon, og departementet finner det naturlig at en ny lov også åpner for muligheten til å gebyr- eller avgiftsbelegge de oppgaver som utføres av lokale myndigheter. En slik hjemmel bør prinsipielt sett omfatte alle forvaltningsoppgaver etter loven, og lovforslagets § 28 er utformet med dette som utgangspunkt. Lovutkastet forutsetter at gebyr- og avgiftsbeleggingen skal skje med grunnlag i særskilte forskrifter fastsatt av departementet. I forbindelse med utarbeidelsen av slike forskrifter vil det være naturlig å vurdere bl.a. de innsigelser mot en slik gebyr- eller avgiftsbelegging som er fremført av flere av høringsinstansene, slik at man eventuelt kan nyansere gebyr- eller avgiftsbeleggingen i forhold til ulike tilsynsområder og -objekter. Departementet legger til grunn at et gebyr først og fremst vil ha karakteren av en kompensasjon for en gjennomført tjeneste, mens en avgift vil være av mer generell karakter. Lovutkastet åpner for begge varianter.

Hjemmelsbestemmelsen er for øvrig utvidet i forhold til utvalgets forslag, slik at en forskrift også kan regulere betaling i forbindelse med godkjenninger, sertifiseringer, opplæring, utferdigelse av kompetansebevis m.m. Loven gir hjemmel for fastsettelse av slike godkjenningsordninger m.m., og det er derfor rimelig at det i likhet med det som gjelder på en rekke andre områder gis mulighet for å kreve betalt for myndighetenes arbeid i denne sammenheng.

Avgiften for DBEs tilsyn tilfaller i dag statskassen. I forbindelse med utarbeidelsen av nye forskrifter må det vurderes hvorvidt gebyrer og avgifter ilagt i forbindelse med kommunenes oppgaver etter loven skal tilfalle kommunene selv.

For øvrig opprettholdes gjeldende ordning med at kommunen selv kan fastsette lokal forskrift om gebyr for gjennomføring av feiing og tilsyn med

Om lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) og om endringer i arbeidsmiljøloven.

fyringsanlegg. I likhet med gjeldende ordning, forutsettes dette gebyret å tilfalle kommunen.

Lovforslaget inneholder som i gjeldende brannvernlov også bestemmelser om kompensasjon og erstatning for den som pålegges å delta i brannvesenets rednings- og slokkearbeid jf. §§ 29 og 30. Departementet har utvidet forslaget til også å omfatte erstatning for skade på person. Etter departementets vurdering er det naturlig at den som pålegges å delta i brannvesenets rednings- og slokkearbeid også skal få erstatning for skade på sin egen person og ikke bare få erstattet eventuelle materielle skader. For øvrig er kompensasjons- og erstatningsbestemmelsene forenklet i forhold til gammel lovgivning.

15 Økonomiske og administrative konsekvenser

15.1 Generelt

Det lovforslaget som legges frem er rammepreget og funksjonelt. Forslaget innebærer en betydelig forenkling ved at dagens tre sentrale lover på brann- og eksplosjonsvernområdet slås sammen til én lov. Ut over dette er forslaget langt på vei en videreføring og modernisering av gjeldende rett.

De som har plikter etter loven er allmennheten, kommunene, virksomheter (private og offentlige), arbeidstakere, produsenter, leverandører, importører, og markedsførere.

Forslaget er utformet som en rammelov som forutsettes utfylt av forskrifter på enkeltområder. Av den grunn vil lovforslaget i seg selv ikke utløse økonomiske konsekvenser for de som har plikter etter loven. På mange områder er det med hjemmel i dagens lovgivning allerede forskrifter som fyller reguleringsbehovene både når det gjelder kommunenes og virksomhetenes plikter.

15.2 Konsekvenser for staten

15.2.1 Forvaltningsmyndighet

Lovforslaget innebærer at det må foretas en gjennomgang av eksisterende forskrifter og tilhørende veiledninger på brann- og eksplosjonsvernområdet, både når det gjelder struktur og innhold. Restruktureringen av regelverket må gjøres med sikte på bedre oversiktighet og brukervennlighet. På en del områder må det utarbeides nye forskrifter. Mye av dette arbeidet må gjøres før loven trer i kraft.

Bestemmelsene om tilsyn er harmonisert med tilsvarende bestemmelser i annen helse-, miljø- og sikkerhetslovgivning, hvilket vil gi en bedret oversikt for virksomhetene, og legge til rette for ytterligere samordning av saksbehandlingen på myndighetssiden.

Lovforslaget innebærer ingen endringer når det gjelder brannvesenets tilknytningsform. Etablering og drift av brannvesen er fortsatt et kommunalt ansvar, og loven er tilpasset prinsippene i kommuneloven. Statens oppgave i forhold til kommunene vil være å utarbeide forskrifter som skal regulere de forebyggende og beredskapsmessige oppgavene, samt føre tilsyn med kommunenes etterlevelse av disse.

Farlig gods

I forslaget legges det opp til at reguleringen av transport av farlig gods samles i den nye brann- og eksplosjonsvernloven og at ansvaret for opplæring og utstedelse av kompetansebevis knyttet til transport av farlig gods overføres til Arbeids- og administrasjonsdepartementet, se proposisjonens kapittel 7. Forslaget vil medføre at AAD/DBE overtar ansvar for utarbeidelse av forskrift om opplæring for transport av farlig gods av 23. januar 1997 nr. 84, utarbeidelse av

lærerplaner og prøver og opplæring av personell fra vegkontorene. Departementet foreslår at opplæringsordningen overføres med virkning fra 1. januar 2003. Vegdirektoratet vil etter forslaget fortsatt ha det administrative ansvaret som følger av at vegkontorene er tiltenkt de samme arbeidsoppgaver som før. Det vil i praksis innebære at Vegdirektoratet vil utarbeide retningslinjer/instrukser for vegkontorene, ADR-kompetansebevis, søknadsskjema for elever som skal avlegge prøve, drift av register over førere som har ADR-bevis (Autosys) og drift av det interne saksbehandlingssystemet for registrering av hvem som har bestått eksamen, oversikt over prøver osv (Føniks).

Overføringen vil innebære økte kostnader knyttet til ett, muligens to nye årsverk i DBE. I tillegg vil det komme utgifter til trykking av ADR-prøvene.

Vegdirektoratet vil kunne frigjøre ressurser som en følge av overføring av en del oppgaver til DBE. Vegkontoret tar i dag betalt for utstedelse av kompetansebevis og gjennomføring av ADR-prøvene. Hjemmelsbestemmelsen vil også dekke betaling for denne type tjenester.

For samfunnet som helhet vil ikke en overføring av myndighetsansvaret ha noen økonomiske konsekvenser. Tvert i mot vil en overføring ha positive økonomiske konsekvenser ved at forvaltningen av fagområdet blir mer rasjonelt ved at fagekspertisen samles på ett sted.

Departementet foreslår at ytterligere nødvendige avklaringer av overføringen avtales nærmere mellom Samferdselsdepartementet og AAD.

15.2.2 Tilsyn

Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern er per i dag den sentrale tilsynsmyndighet. Sentral tilsynsmyndighet fører tilsyn med kommunenes oppfølging av lovpålagte krav og med definerte områder knyttet til brannfarlige, eksplosjonsfarlige og trykksatte stoffer og landtransport av farlig gods.

Avgrensningen av tilsynsoppgavene mellom statlig og kommunalt nivå forutsettes foretatt i forskrifter. Det forutsettes at det arbeides mot en bedre samordning av tilsynsvirksomheten på de områder som omfattes av loven. Dette vil bidra til en rekke administrative forenklinger for tilsynsmyndighetene og virksomhetene.

Lovforslaget legger opp til et risikobasert og systemrettet tilsyn. Spesielt pekes det på at det i lovforslaget ikke er detaljerte krav som regulerer de tilfeller hvor det skal søkes om og gis tillatelser. I dagens lover om eksplosive og brannfarlige varer mv. er dette meget sentralt, noe som har ført til at tilsynsmyndighetene binder opp ressurser i unødig arbeid knyttet til søknadsbehandling i forbindelse med relativt ukompliserte og lite risikopregede forhold. Lovforslaget åpner således for vesentlige forenklinger og ressursbesparelser slik at tilsynsmyndighetene lettere vil kunne sette inn ressurser på områder der risikoen er størst.

Endringer i definisjonene av aktuelle typer farlige stoffer som omfattes av loven, gir en utvidelse av lovens virkeområde i forhold til dagens lovgivning. I den grad nye stoffer vil bli regulert nærmere i forskrifter - for å redusere risikoenivået - og underlagt dedikert tilsyn, vil dette kunne få konsekvenser for tilsynsmyndighetene. Imidlertid vil denne merbelastningen fanges opp av de ressursbesparelser og den fleksibilitet som lovutkastet legger opp til.

På samme måte som i dag vil sentral tilsynsmyndighet gjennomføre tilsyn med kommunenes etterlevelse av loven. I lovforslaget er det dessuten krav om

at kommunene skal kunne dokumentere overfor sentral tilsynsmyndighet hvordan de gjennomfører tilsyn i sine egne bygninger m.v., og hvordan dette følges opp. Det er viktig at sentral tilsynsmyndighet får en bedret mulighet til å føre kontroll med kommunenes tilsyn med egne særskilte brannobjekt, for dermed å sikre en bedre oppfyllelse av lovpålagte krav for denne type bygninger. Bestemmelsen er ment å etablere en ny og effektiv oppfølgingsmekanisme for sentral tilsynsmyndighet i sin tilsynsvirksomhet, noe som kan føre til en viss justering av selve tilsynsrutinene.

Det forutsettes at sentral tilsynsmyndighet gir føringer for kommunene når det gjelder utøvelsen av tilsynet lokalt, både i forhold til det tradisjonelle brannsynet og i forhold til det som kommer inn under området brannfarlige, eksplosive og trykksatte stoffer. Lovforslaget legger opp til at sentral tilsynsmyndighet kan bistå kommunen i gjennomføringen av tilsynsoppgaver. Dette gjelder først og fremst ved tilsyn i teknisk kompliserte og store anlegg. En slik ordning forutsetter at direktoratet selv må vurdere hvor mye ressurser som kan settes inn. Endringene i tilsynsfordelingen kan således føre til behov for omdisponeringer både i direktoratets og kommunenes tilsynsorganisasjon. Omleggingen vil bidra til et bedre tilsyn med slike objekter, men bør totalt sett ikke innebære økt ressursbruk.

I forslaget åpnes det for at departementet kan fastsette avgifter eller gebyr for utførelse av oppgaver etter loven. Dette innebærer at det fortsatt vil være mulig med finansiering av sentral tilsynsmyndighets virksomhet. Størrelsen på slike gebyrer eller avgifter vil avhenge av hvilke utgifter som forutsettes kompensert gjennom disse. Dette vil først kunne avklares i forbindelse med utarbeidelse av nye forskrifter.

15.2.3 Staten som eier av bygninger / særskilte brannobjekter

Staten er også eier av en rekke bygninger og objekter som vil omfattes av lovforslagets bestemmelser om særskilte brannobjekter og virksomheter generelt. Ikke minst gjelder dette større veg- eller jernbanetunneler. Forslaget åpner for at det kan stilles særskilte forebyggende og beredskapsmessige krav til slike objekter, herunder at eier skal bekoste en styrking av den kommunale beredskapen. Dette vil kunne føre til krav både av forebyggende og beredskapsmessig art, som staten som eier vil måtte bekoste. Effekten av dette vil være en bedring av sikkerheten. I forhold til vegtunneler er konsekvensene av de antatt mest relevante tiltakene nærmere beskrevet i Ot.prp. nr. 67 (1999-2000) i tilknytning til endring av brannvernlovens § 25. Lovutkastet § 14 har et videre anvendelsesområde enn den gamle brannvernlovens § 25 ved at den gjøres gjeldende for ethvert objekt som kan utgjøre en ekstraordinær risiko. I tillegg til vegtunneler vil bestemmelsen være mest aktuell i forhold til jernbane- og banetunneler og tilhørende underjordiske stasjonsanlegg.

Bestemmelsen forutsetter at det må være konstatert at objektet utgjør en ekstraordinær risiko i forhold til vedkommende kommunes øvrige risikobilde. Dette betyr at kommunene selv må identifisere de aktuelle objekter, og ta saken opp med sentral tilsynsmyndighet, i og med at det er denne som forutsettes å fatte vedtaket om særskilt eller utvidet beredskap. Et eventuelt vedtak må baseres på en konkret risikovurdering. Risikoen forbundet med brann i jernbane- og banetunneler avhenger av trafikkfrekvens og passasjermengde på de enkelte strekningene. Naturlig nok er den størst i de sentrale områdene

på Østlandet og på hovedlinjene (Sørlandsbanen, Bergensbanen, Dovrebanen og Nordlandsbanen).

Det antas at i størrelsesorden 40 kommuner har tunneler og/eller underjordiske trafikkanlegg for skinnegående materiell som er av en slik størrelse at det vil kunne være aktuelt med krav om særskilt beredskap etter bestemmelsen. Et av hovedpunktene for beredskapen er tilgjengelighet. Mange tunneler er slik plassert at det bare er tilgang med banegående materiell. Videre er tilgang på friskluftforsyning, både for redningsmannskaper og nødstedte viktig. Som for vegtunneler vil den største investeringen knytte seg til røykdykkerutstyr, men det antas at det også i enkelte kommuner vil kunne være aktuelt med særskilte skinnegående beredskapsinnretninger.

I og med at det er lite utbygget spesialberedskap i forhold til de mange tunneler vi har i Norge, forventes det at investeringsbehovet i snitt vil ligge på ca. 1-2 millioner kroner pr. kommune. Totalt vil investeringene således kunne beløpe seg til ca. 60 millioner kroner. En slik investering vil sannsynligvis fordeles over flere år. I tillegg vil det påløpe utgifter til vedlikehold av materiell og kompetanse. Beløpet vil variere avhengig av beredskapens omfang og materielloppsett, men vil kunne beløpe seg til i størrelsesorden 200 000-300 000 kroner pr. år pr. kommune.

Det antas at hjemmelen først og fremst vil bli benyttet til å pålegge objekteier å bekoste en oppgradering av det kommunale brannvesen, da dette normalt vil være den gunstigste løsning både økonomisk og administrativt.

Det må forventes en del administrative konsekvenser knyttet til saksbehandling hos objekteiere, kommuner og i DBE. Det forutsettes også at Jernbanetilsynet trekkes inn i vurderingene, da regelverket som Jernbanetilsynet administrerer også supplerer de krav som følger av omhandlede bestemmelse. Disse konsekvensene vil imidlertid i det alt vesentlige være forbundet med klarlegging av beredskapsbehovet og aktuelle investeringer, og vil således være av temporær karakter.

Staten kan også være å anse som eier av virksomhet, jf. nedenfor under konsekvenser for virksomheter.

15.2.4 Andre konsekvenser for staten

Loven vil gjelde for Forsvaret, med mindre noe annet er bestemt. Det innebærer i utgangspunkt at Forsvarets aktiviteter med de typer farlige stoffer som omfattes av forslaget, samt deres bygninger m.v. vil være omfattet av loven og underlagt tilsyn. Forsvarets aktiviteter, kaserner m.v. har imidlertid allerede et høyt sikkerhetsnivå på linje med det som gjelder i det sivile samfunn, og det forventes derfor ikke at forslaget vil føre til noen økonomiske konsekvenser. Forslaget åpner for øvrig for at det kan fastsettes særlige forskrifter for Forsvaret som avviker fra lovens krav i den grad det er nødvendig. Det vil kunne være aktuelt å etablere en særskilt organisering av tilsynet med Forsvarets aktiviteter og bygninger m.v.

15.3 Konsekvenser for kommunene

15.3.1 Kommunens ansvar for etablering og drift av brannvesenet

Etablering og drift av brannvesenet vil fortsatt være en kommunal oppgave. Lovforslaget er harmonisert og samordnet med kommunelovens bestemmelser og intensjoner, bl.a. er det tatt hensyn til «Retningslinjer for statlig regelverk overfor kommuner og fylkeskommuner», oversendt fra Kommunal- og regionaldepartementet 11. september 2001. Samordning med kommunelovens prinsipper på brannområdet vil kunne gi en effektivisering i kommunene. Videre er det departementets oppfatning at tilnærmingen til kommunelovens prinsipper vil føre til økt fokusering på det ansvaret kommunens politiske og administrative ledelse har for brann- og eksplosjonsvernarbeidet.

Gjennomføring av en risiko- og sårbarhetsanalyse som et ledd i kommunens dokumentasjonsforpliktelser er foreslått lovfestet. Slike analyser gjennomføres allerede i dag i kommunene i forhold til faren for akutt forurensning og som ledd i den generelle beredskapsplanlegging etter anmodning fra Direktoratet for sivilt beredskap. De fleste kommuner har allerede foretatt slike analyser i tilknytning til arbeidet med ny brannordning i henhold til forskriften om organisering og dimensjonering av brannvesen. Dette tilsier at de fleste kommuner har tilpasset sine dimensjonerings-, utstyrs- og kompetansebehov til den foreliggende risiko. I enkelte kommuner vil imidlertid plikten til å tilpasse beredskapen til risikobildet kunne føre til behov for økt kompetanse og utstyr.

Innenfor rammen av dimensjoneringsforskriften står kommunene fritt til å organisere og drive brannvesenet slik den enkelte kommune finner det mest hensiktsmessig. Her åpnes det for besparelser dersom kommunene finner måter å organisere og drive brannvesenet på som faller rimeligere ut enn dagens ordninger. Videre er det i lovforslaget et absolutt krav om samarbeid mellom kommuner. Etter departementets vurderinger vil dette gi betydelige samfunnsmessige besparelser både når det gjelder de forebyggende og beredskapsmessige oppgavene.

Lovforslaget har flere uttalte plikter for brannvesenet når det gjelder innsats ved ulike ulykker enn hva som er tilfelle i dagens lovgivning. For de fleste kommuner vil dette ikke ha noen konsekvenser, verken økonomisk eller administrativt, da dette er en lovfesting av den faktiske situasjonen.

15.3.2 Kommunen som tilsynsmyndighet

Kommunen er den lokale tilsynsmyndighet etter lovforslaget. Det eksisterende hovedprinsipp om at det er kommunen som er ansvarlig for å gjennomføre brannteknisk tilsyn med særskilte brannobjekter videreføres.

Lovforslaget legger også opp til at brannvesenene fortsatt vil ha viktige forebyggende tilsynsoppgaver i forhold til virksomhet med farlig stoff. Utvidelsen av lovens område til å omfatte mer enn de tradisjonelle begrepene «brannfarlige» og «eksplosive» varer, vil kunne føre til nye oppgaver for brannvesenene og til nye kompetansebehov. Departementet legger imidlertid til grunn at det blir trukket hensiktsmessige avgrensninger mellom lokal og sentral tilsynsmyndighet gjennom nye forskrifter. Også kommunene forutsettes å legge til grunn et risikobasert tilsyn. En endret tilsynsfordeling mellom sen-

tral og lokal tilsynsmyndighet fører etter departementets oppfatning ikke nødvendigvis til behov for mer ressurser enn det som er forutsatt i dimensjoneringsforskriften, men det kan medføre behov for endringer i kommunens organisering av tilsynet. Konsekvensene for kommunene er derfor små.

Lovforslaget legger opp til at brannvesenene i tillegg til de ordinære tilsyns- og beredskapsoppgavene skal gjennomføre informasjons- og motivasjonstiltak i kommunen om faren ved brann, om brannverntiltak og om opptreden i tilfelle av brann og andre ulykkessituasjoner. Selv om dette langt på vei er oppgaver som mange kommunale brannvesen har utført i mange år uten lovfestet plikt, kan kravet føre til behov for økt kompetanse og omlegginger internt i den enkelte kommune.

15.3.3 Kommunen som eier av bygninger, virksomhet og anlegg

Kommunen har som eier og bruker av bygninger og anlegg som kommer inn under betegnelsen særskilte brannobjekter en dobbeltrolle, i og med at tilsynet med slike objekter er lagt til brannvesenet. Dette kan føre til fare for prioriteringskonflikter innad i kommunen, ved at oppfølging av pliktene som eier/bruker nedprioriteres i forhold til andre viktige oppgaver. For å motvirke dette har departementet foreslått en bestemmelse der kommunene må kunne dokumentere overfor sentral tilsynsmyndighet hvordan tilsynet er gjennomført, og hvordan kommunen har fulgt opp eventuelle pålegg. Dette vil føre til en viss økning av de dokumentasjonskrav som retter seg til kommunene fra sentralt nivå. Lovforslagets konsekvenser for kommunen som eier av særskilte brannobjekter/virksomheter fremgår av kap. 15.4 nedenfor.

15.3.4 Andre konsekvenser

Bestemmelsen om at brannvesenet skal utføre de forebyggende og beredskapsmessige oppgaver som dette blir tillagt i krigs- og krisesituasjoner, betinger en endring i sivilforsvarslovens underliggende regelverk og fastsettelse av nye bestemmelser om hvordan disse oppgaver skal organiseres og utføres. På det administrative planet må det gjøres nærmere kost/nytte vurderinger av, og behov for eventuelle endringer i forholdet til statens engasjement når det gjelder Fredsinnsatsgrupper (FIGer) som er underlagt Sivilforsvaret.

Lovforslaget er ikke til hinder for at brannvesenet kan utføre andre oppgaver enn de som er lovpålagt. Dette vil naturligvis kunne gi kommunen visse inntekter, spesielt når det gjelder ambulanseskjøring, redningsdykking etc. Det forutsettes at dette ikke svekker gjennomføringen av de lovpålagte oppgavene.

Hjemmelen for kommunen til å ta gebyr for feiing videreføres. I tillegg legges det i lovforslaget opp til at departementet kan bestemme at det kan kreves avgift eller gebyr for gjennomføring av oppgaver etter loven. Dersom denne hjemmelen blir benyttet vil dette gi en mulighet for avgifts- eller gebyrlegging fra kommunenes side overfor de objekter hvor brannvesenet fører tilsyn.

15.4 Konsekvenser for virksomhet

Lovforslagets krav til virksomheter og særskilte brannobjekter avviker i liten grad fra de krav som stilles i de tre eksisterende lovene på brann- og eksplo-

sjonsvernområdet. Departementet ser det imidlertid som en forenkling og opprydding at de forhold som berører brann- og eksplosjonsvern for virksomheter og særskilte brannobjekter nå er samlet i en lov. De bestemmelser i lovforslaget som er spesifikke for virksomheter inneholder få konkrete krav som i seg selv vil ha økonomiske konsekvenser. Konsekvensene vil i tilfelle knytte seg til de forskrifter som blir utarbeidet.

Lovforslagets kapittel 4 omhandler de grunnleggende krav til virksomhet når det gjelder å forebygge og bekjempe brann og eksplosjon, herunder ulykker med brannfarlige, eksplosjonsfarlige og trykksatte stoffer samt ved transport av farlig gods. På dette området innebærer lovforslaget en forenkling i forhold til dagens krav. Mange av kravene som det vil bli aktuelt å rette mot industrien vil bli fastsatt gjennom forskrifter. Departementet legger imidlertid til grunn at den økte grad av fleksibilitet som loven etablerer vil gi rom for lett praktiserbare forskriftskrav og hensiktsmessige tilsynsordninger, som vil føre til økt sikkerhet og derved andre fordeler for virksomhetene.

Endringen i lovens virkeområde hva angår farlig stoff vil kunne medføre en endring i tilsynsmyndighetenes arbeid overfor virksomhetene. Dette, sammen med at det er lagt opp til en forenkling i søknads- og tillatelsesordningene, gjør at myndighetene lettere kan få til et risikobasert tilsyn. For industrien vil dette totalt sett ikke føre til store forandringer, men for noen typer virksomheter kan det bli en omfordeling i kontrollomfang og -metoder på brann- og eksplosjonsvernområdet mellom bedrifter og mellom bransjer.

I § 21 fastsettes et krav om at virksomheter som håndterer farlig stoff, eller som for øvrig utgjør en særskilt brann- eller eksplosjonsrisiko, eller som transporterer farlig gods på vei eller jernbane, skal etablere en tilstrekkelig egenberedskap. Mange av de virksomhetene som vil komme inn under kravet, har allerede etablert en egenberedskap både med hjemmel i dagens lover og gjennom de krav som stilles i det regelverket som forvaltes av Næringslivets Sikkerhetsorganisasjon. Bestemmelsen vil derfor ikke medføre vesentlige økonomiske konsekvenser for virksomhetene.

Bestemmelsen innebærer også at virksomhetens beredskap skal samordnes med den offentlige beredskapen. I regioner med godt utrustede brannvesen, industrivernberedskap og helseberedskap vil dette kunne føre til besparelser for både kommunen og virksomhetene dersom man går inn i et mer aktivt samarbeid og koordinerer beredskap (personell og utstyr) og kompetanse.

For de virksomheter som har et storulykkespotensial, innføres det en hjemmel for å kreve at virksomhetens egenberedskap også skal dekke nær-områdene rundt virksomheten i en utstrekning som fastsettes av sentral tilsynsmyndighet. Departementet legger til grunn at et slikt krav ikke vil føre til ekstra krav til dimensjonering av virksomhetenes beredskap. Kravet vil for øvrig gjelde svært få virksomheter.

Kravet i § 23 om at virksomheter med storulykkespotensial skal ha en særskilt informasjonsplikt, er en ny lovbestemmelse med bakgrunn i EØS-krav. Kravet vil gjelde svært få virksomheter. Departementet har registrert at flere av de virksomheter som omfattes av bestemmelsen allerede har etablert en åpen dialog med befolkningen i nærområdene gjennom jevnlig informasjonstiltak, slik at konsekvensene av en eventuell ulykke vil være små.

Om lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) og om endringer i arbeidsmiljøloven.

For øvrig vil bestemmelsen som hjemler fastsettelse av avgifter eller gebyrer for oppgaver som gjennomføres av sentral og lokal myndighet kunne få visse økonomiske konsekvenser for virksomhetene. Særlig gjelder dette brannvesenets tilsyn, som til nå ikke har vært gebyrbelagt.

15.5 Andre konsekvenser

Kravet om beredskap ved virksomheter etter § 21 vil kunne få konsekvenser for kommuner og fylkeskommuner, ved at det må legges opp til et bedre system for samarbeid om beredskap og øvelser. Dette vil bl.a. kunne være relevant i forhold til helseberedskapen i en del regioner. Når det gjelder beredskap og øvelser i forbindelse med branner, eksplosjoner og akutt forurensning er det i dag et godt samarbeid mellom virksomhetene og kommunenes brannvesen.

16 Merknader til utkastet til ny brann- og eksplosjonsvernlov

16.1 Kap 1 Innledende bestemmelser

Til § 1 Formål

I formålsbestemmelsen er også miljøaspektet bygget inn, idet forebyggende og beredskapsmessige tiltak mot brann og eksplosjon også har positive virkninger for vern av miljøet. Loven er imidlertid sekundær i forhold til forurensningsloven.

Begrepet «liv» omfatter både menneske- og dyreliv.

Begrepet «materielle verdier» er ment å omfatte både materielle verdier som kan erstattes og ikke-fornybare verdier slik som kulturminner. Kulturminner vil for øvrig også omfattes av miljøbegrepet.

Begrepet farlig stoff er begrenset til brannfarlig, eksplosjonsfarlig og trykksatt stoff. Det vises til kommentarer til § 4.

Med uttrykket «ulykke» menes en hendelse med uønskede konsekvenser som tap av liv, helse, miljø eller materielle verdier. Uttrykket omfatter også akutte situasjoner hvor det foreligger en overhengende fare for en hendelse med slike konsekvenser. Selve hendelsen behøver altså ikke å ha inntruffet. Loven sonderer heller ikke mellom alvorlighetsgraden av ulykkene eller ulykkenes karakter. Det kan imidlertid i forskrifter foretas nærmere avgrensninger mht. ulykkenes alvorlighetsgrad og art dersom det er behov for dette. Begrepet «andre akutte ulykker» henspiller på de ulykker hvor brannvesenet ut fra sine forutsetninger er en naturlig innsatsenhet, jf. § 2 annet ledd. Begrepet «akutt» innebærer at loven ikke gjelder den aktiviteten som foregår i etterkant av en beredskapsinnsats i akutfasen, slik som sanering, restverdibeskyttelse o.l. Kommunen kan imidlertid etter § 11 selv bestemme at brannvesenet, eventuelt mot betaling, også skal utføre slike oppgaver.

Lovens § 1 benytter begrepet «farlig gods». Begrepet er ikke ment å innebære noen realitetsendringer i forhold til nåværende lovgivning om slikt gods.

Til § 2 Saklig virkeområde

De alminnelige pliktene kan omfatte både tekniske og organisatoriske forhold. Begrepene «farlig stoff» og «håndtering» må leses i sammenheng med definisjonene i § 4.

For transport av farlig gods omfatter virkeområdet samtlige av de 9 fareklassene som det internasjonale regelverket for slik transport inndeler godset i. Hvilke stoffer dette er fremkommer av kommentaren til § 4. Dette betyr at loven i forhold til transport omfatter flere typer farlige stoffer enn i forhold til annen håndtering.

Virkeområde for transport av farlig gods på veg forblir uendret.

Loven regulerer også beredskap og innsats mot andre akutte ulykkessituasjoner enn brann. Dette vil være ulykkessituasjoner der det er naturlig å

bruke brannvesenet som en innsatsenhet på bakgrunn av den kompetanse og utrustning det har. Disse vil kunne variere fra kommune til kommune, avhengig av hva som fremkommer gjennom kommunens risiko- og sårbarhetsanalyse etter § 9. Trafikkulykker og innsats mot akutt forurensning er typiske eksempler.

Loven gjelder i utgangspunktet fullt ut også for Forsvaret, men det kan fastsettes forskrifter for Forsvaret som avviker fra loven når særlige forhold tilsier dette. Det kan være aktuelt å la andre myndigheter enn kommunens brannvesenet føre tilsyn med Forsvaret bygningsmasse.

Til § 3 Stedlig virkeområde

Aktivitet knyttet til petroleumsaktivitetene på sokkelen omfattes ikke av loven. Dette vil være en endring av gjeldende rett, men i tråd med dagens praksis. Både petroleumsloven med sikkerhetsforskriftene og brannvernlovgivningen gjelder på sokkelen i dag, men man har ut fra prinsippet om at sikkerhetsforskriften er spesielt tilpasset petroleumsvirksomheten valgt å forvalte etter dette regelverket.

Landbaserte anlegg, f.eks. ilandføringsterminaler og utvinningsanlegg som er forbundet med anlegg til havs er imidlertid fullt ut omfattet. Det samme gjelder rørledninger med tilhørende innretninger på land og i sjøområder etter at rørledningen første gang har krysset land.

Loven gjelder ikke på norske skip som er i ordinær drift, da disse er regulert gjennom sjøfartslovgivningen. Dersom et skip fortøyes i havn, indre farvann eller i norsk territorialfarvann og benyttes for formål som ellers er regulert av loven, for eksempel stasjonær oppbevaring av farlig stoff, vil loven gjelde. Loven gjelder også ved lasting og lossing av skip.

Til § 4 Definisjoner

Begrepet *byggverk* sammenfaller med terminologien i plan- og bygningslovgivningen.

I transportsammenheng (veg- og jernbanetransport) omfatter loven alle farlige stoffer, slik disse er definert i relevante internasjonale regelverk for transport av farlig gods. Slikt gods er inndelt i ni fareklasser:

Klasse 1 - eksplosive stoffer og gjenstander

Klasse 2 - gasser

Klasse 3 - brannfarlige væsker

Klasse 4.1 - brannfarlige faste stoffer

Klasse 4.2 - selvantennende stoffer

Klasse 4.3 - stoffer som avgir brennbare gasser ved kontakt med vann

Klasse 5.1 - oksiderende stoffer

Klasse 5.2 - organiske peroksider

Klasse 6.1 - giftige stoffer

Klasse 6.2 - infeksjonsfremmende stoffer

Klasse 7 - radioaktivt materiale

Klasse 8 - etsende stoffer

Klasse 9 - forskjellige farlige stoffer og gjenstander.

Definisjonen av *brannfarlig stoff* er mer omfattende enn begrepet *brannfarlig vare* etter den tidligere lovgivningen. Begrepet brannfarlig stoff omfatter således både brannfarlige væsker og gasser, brannfarlige faste stoffer, selvantennelige stoffer, brannnærende stoffer (for eksempel flytende oksygen), flytende metaller og oppvarmede, oljeholdige produkter. Dette er eksempler på stoff og stoffblandinger som representerer en særlig brannfare. Formuleringen «.. kontakt med andre stoffer..» er ment å dekke stoff og stoffblandinger som i kontakt med for eksempel vann eller fuktighet vil kunne reagere eksotermt. En slik varmeutvikling kan forårsake brann. Eksempler på slike stoff og stoffblandinger er ren natrium, magnesium, magnesium slagg og visse former for aluminium slagg.

Definisjonen av *eksplosjonsfarlig stoff* er også videre enn *eksplosiv vare* i lov om eksplosive varer, og vil i tillegg til de vanlige eksplosiver (sprengstoff, ammunisjon, krutt, tennmidler og lignende) omfatte andre stoffer med eksplosive egenskaper, f.eks. ammoniumnitrat og organiske peroksid.

Med begrepet *trykksatt stoff* menes stoffer som ikke omfattes av begrepene brannfarlige eller eksplosjonsfarlige stoffer, og som på grunn av at de befinner seg under trykk utgjør en fare ved ukontrollert utslipp. Typiske eksempler vil være ikke-brannfarlige gasser og væsker under trykk som nitrogen, klor, svoveldioksid, ammoniakk eller vanndamp.

Loven omfatter også krav til produkter. Lovens produktbegrep er omfattende. For det første vil de typer farlige stoffer som omfattes av loven være å anse som et produkt i seg selv. For det andre vil en ferdig vare som inneholder et slikt farlig stoff være et produkt i lovens forstand så lenge de farlige egenskapene er fremtredende. Et eksempel på en slik vare vil være en sprayboks (aerosolbeholder) som inneholder brannfarlig gass som drivmiddel. Også innretninger m.m. som blir benyttet ved håndteringen av stoffene, eller ved transport av farlig gods vil være et produkt etter loven. Dette vil kunne være både rene forbrukerprodukter som f.eks. lightere, camping- og vanlige gassbeholdere og innretninger m.v. beregnet til industriell bruk. Som eksempel kan nevnes dampkjeler, gassbeholdere, trykkbeholdere, rørledninger, innretninger og utstyr som vil kunne utgjøre en del av et større anlegg. Lovens produktbegrep omfatter også innretninger m.m. som er beregnet på deteksjon, varsling eller bekjempelse av brann, slik som røykvarslere, håndslukkere, brannalarmanlegg, husbrannslanger, verneutstyr for bruk i brannvesenet. Se også kommentarer til lovens kapittel 5. Når det gjelder regulering av produkter vil det være en overlappende grenseflate mot produktkontrollloven for så vidt gjelder produktenes mulige skadelige egenskaper. Imidlertid regulerer loven her også produktenes funksjonalitet og hensiktsmessighet, og går derved videre enn produktkontrollloven. Med funksjonalitet menes at produktet er egnet for det formål det er konstruert for, for eksempel at røykvarsleren har nødvendig følsomhet og avgir et varslingssignal med tilstrekkelig lydstyrke.

Lovens virksomhetsbegrep favner vidt og omfatter ethvert privat eller offentlig foretak uten hensyn til om driften er innrettet mot fortjeneste eller ikke. Begrepet omfatter således både vanlige kommersielle virksomheter og offentlige og private institusjoner og organisasjoner. Typiske eksempler kan være som utøver av servicevirksomhet, sykehus, pleiehjem og lignende. Virksomhetsbegrepet omfatter også en kommune som sådan bl.a. i egenskap av å

være eier av bygninger, eller i egenskap av å være ansvarlig for et kommunalt tiltak som måtte falle inn under loven, f.eks. brannsikring ved et avfallshåndteringsanlegg. Kravene til virksomheter vil dels være av generell art, jf. lovens kapittel 2 og § 19, og dels av spesiell art for virksomheter som håndterer farlig stoff og/eller farlig gods, jf. lovens §§ 20 flg.

Begrepet «storulykke» er et innarbeidet begrep innen brann- og eksplosjonsvern, og tas inn i den nye loven. I enhver landbasert virksomhet hvor det arbeides med brannfarlig, eksplosjonsfarlig eller trykksatt stoff, kan det skje ulykke eller uhell som medfører alvorlige konsekvenser for mennesker, miljø eller materielle verdier. Ulykker eller uhell kan forekomme i alle faser av håndteringen, men risikoen kan reduseres ved at gode sikkerhetstiltak etableres. For øvrig vises det til den generelle innledningen til kapittel 4.

16.2 Kap. 2 Alminnelige plikter

Til § 5 Den enkeltes plikt til å forebygge og begrense skadevirkningene ved brann, eksplosjon og annen ulykke

Begrepet «annen ulykke» i første ledd må leses i sammenheng med formål og saklig virkeområde.

Begrensningsplikten i tredje ledd innebærer at det alltid må foretas en vurdering av hvorvidt man kan yte egnet assistanse, sett i forhold til både risikoen for eget liv og helse, og i forhold til usikkerhet omkring hva som er adekvat assistanse. Plikten vil gå lenger for å begrense skadevirkningene på liv og helse enn for materielle verdier. Bestemmelsen bør også sees i sammenheng med straffelovens § 387.

Rekvisisjons- og inngrepsfullmakten i forhold til privates eiendom i fjerde ledd begrenses av forholdsmessighetsprinsippet, det vil si at inngrepet må være nødvendig for å sikre liv eller for å sikre verdier som er større enn de som går tapt ved inngrepet.

Til § 6 Forebyggende sikringstiltak og vedlikehold

Eierbegrepet favner vidt og omfatter ethvert rettssubjekt, herunder privatpersoner, virksomheter, stiftelser, borettslag, stat og kommune. I rettssubjekter med eget styre, vil det være styret ved dets leder som har ansvaret for at plikten etterlevs. Plikten er i første rekke knyttet til det å sørge for at objektet m.m. er utstyrt med nødvendige sikringstiltak, men plikten er også knyttet til det å foreta en aktiv handling under en brann, eksplosjon eller ulykke for å begrense skadevirkningene. Eier av en branntruet bygning vil for eksempel ha plikt til å føre tilsyn med bygningen for å hindre antennelse, og plikt til å varsle brannvesenet ved åpenbar fare for antennelse. Begrepet «annen ulykke» må også her leses i sammenheng med formålsbestemmelsen. Begrepet «sikringstiltak» omfatter både tekniske og organisatoriske tiltak.

Plikten etter annet ledd omfatter i tillegg til eieren også brukere, og er en vedlikeholdsplikt. Bestemmelsen gjelder også rømningsveier. Rømningsveier skal være ryddige slik at rømning kan skje uten hinder. Begrepet «bruker» må forstås slik at det her er tale om den som har en kontraktsfestet bruksrett til

objektet. Mer tilfeldige og kortvarige brukssituasjoner fører således ikke til at man omfattes av brukerbegrepet.

Plikten etter tredje ledd går så langt som det er nødvendig for å sørge for at en brann ikke skal blusse opp igjen, og så langt som det er nødvendig for å beskytte liv og verdier. Bestemmelsen har bare betydning i forhold til perioden umiddelbart etter en brann eller annen ulykke. I forhold til tidligere brannvernlov er uttrykket «opprydding» strøket. Det er ikke ment å innebære noen realitetsendring, idet uttrykket «andre sikringstiltak» også omfatter opprydding. Selv om leder av brannvesenet ikke har gitt et pålegg, vil eier allerede i henhold til bestemmelsen i første ledd ha en plikt til å begrense skadevirkningene av en brann m.m.

I de tilfeller der en virksomhet er å anse som eier vil plikten etter bestemmelsen tilligge virksomhetens ledelse, jf § 19 siste ledd. Dette vil være virksomhetens daglige leder, konsernledelsen, styre og styreleder. Den praktiske oppfølgingen tilligger daglig leder, mens konsernledelsen, styret og styrets leder har en plikt til å sørge for at daglig leder gis mulighet til å oppfylle pliktene og å påse at dette skjer. Se også kommentar til § 19.

Til § 7 Tiltak ved store arrangementer

Bestemmelsen er en forenklet videreføring av den gamle brannvernlovens § 26. Hovedinnholdet i plikten er at det skal gis melding til brannvesenet når det skal avholdes arrangementer hvor det vil være til stede et større antall personer i bygninger m.m. som ikke er beregnet for slike formål. Plikten omfatter også det å ta i bruk bygninger til overnattingsformål når bygningen ikke er beregnet for dette. Et eksempel er bruk av skoler til overnatting. Med grunnlag i slik melding kan brannvesenet etter annet ledd fastsette både tekniske og organisatoriske brannsikringstiltak før arrangementet eller bruken gjennomføres. Bestemmelsen gir også adgang til å stille krav om at det skal være en ansvarshavende arrangør, og nærmere angivelse av hvilke plikter og ansvar som påligger denne.

Fullmakten etter tredje ledd gjelder kun bestemmelser om meldeplikten som sådan. Kommunen kan ikke fastsette lokale forskrifter om tekniske og organisatoriske krav i forhold til ulike objekter. Slike krav må eventuelt fastsettes som enkeltvedtak med hjemmel i § 14.

Til § 8 Systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid

Virksomhet er definert som ethvert offentlig og privat foretak, jf § 4. Plikten til systematisk HMS-arbeid vil derfor også gjelde for kommunen både i egenskap av å være eier og bruker av byggverk m.v., og i forhold til det å sørge for etablering og drift av et brannvesen.

Plikten til å innføre og utøve internkontroll vil påhvile ledelsen av virksomheten. I forhold til kommunen vil dette være kommunestyret. I forhold til annen virksomhet vil det være daglig leder, konsernledelsen, styre og styreleder, jf. kommentar til § 6.

Privatpersoner og forbrukere omfattes i utgangspunktet ikke av plikten til internkontroll, men i forhold til vern mot brann- og eksplosjon kan det også være behov for å pålegge en slik plikt overfor andre enn de som driver virksomhet. For eksempel kan det være aktuelt å pålegge eiere av særskilte bran-

nobjekter som ikke inngår i virksomhet en slik plikt. Det samme kan gjelde overfor eiere av objekter hvor brannrisikoen er stor, men som allikevel ikke er definert som særskilt brannobjekt etter § 13. Bestemmelsen åpner derfor for dette i annet punktum.

16.3 Kap. 3 Kommuners plikter og fullmakter

Til § 9 Etablering og drift av brannvesen

Første ledd stadfester kommunenes ansvar for brannvesenet i Norge. Begrepet «sørge for» er benyttet for å synliggjøre at den enkelte kommune kan sette bort deler av brannvesenets oppgaver til andre kommuner eller til andre virksomheter. Se for øvrig merknadene til fjerde ledd. Brannvesenet skal være en innsatsenhet i forhold til alle akutte ulykkessituasjoner som fremkommer gjennom kommunens samlede risiko- og sårbarhetsanalyse hvor det ut fra organisering, kompetanse og kort responstid kan gjøre en innsats i en akutt-fase. Se også merknader til § 11 f).

Det er i loven ikke lenger noe krav om en brannsjef. Lederen av brannvesenet vil inngå i det ordinære linjesystemet i kommunen under administrasjonssjefen. Det vil være kommunestyrets og administrasjonssjefens ansvar å sørge for at lederen av brannvesenet får de nødvendige fullmakter for å kunne lede brannvesenets innsats og forebyggende oppgaver på en forsvarlig måte.

Etter fjerde ledd kan kommunene inngå avtale om ulike former for samarbeid om drift og etablering av brannvesenet. De kan både drive brannvesenet gjennom interkommunalt samarbeid eller overlate oppgavene helt eller delvis til en annen kommune.

Forutsetningen for inngåelse av avtaler etter fjerde ledd er at alle krav fastsatt i lov eller i forskrifter skal være oppfylt. Kommunene kan også overlate oppgaver til andre virksomheter. Dette er mest aktuelt i det forebyggende arbeidet, hvor kommunene må kjøpe inn konsulent tjenester dersom kommunens brannvesen midlertidig mangler kompetanse eller kapasitet. Når det gjelder beredskapssiden vil det være aktuelt at kommunene får bistand fra forsvaret, flyplasser eller større industrianlegg.

Dersom en kommune overlater forebyggende eller beredskapsmessige oppgaver til andre virksomheter, jf forrige avsnitt, er det nødvendig å sikre at den offentlige myndighetsutøvelsen skjer av et kommunalt organ som har de nødvendige fullmakter til dette. Det må i slike tilfeller etableres administrative ordninger i kommunen som sikrer dette. Saksforberedelse, herunder kontroll etter fullmakt fra kommunen, kan foretas av virksomheten; men pålegg vedrørende forebyggende tiltak må fattes av kommunen selv i samsvar med bl.a. kravene i forvaltningsloven.

Til § 10 Dokumentasjon

I denne bestemmelsen presiseres kommunens plikt til å dokumentere oppfyllelsen av kravene til etablering og drift av brannvesenet, i tråd med kravet om systematisk HMS-arbeid etter § 8. Det generelle dokumentasjonskravet erstatter kravet om særskilt brannordning. Dokumentasjonen skal relateres til både forebyggende og beredskapsmessige oppgaver, og skal omfatte organisering og gjennomføring av alle de oppgaver og innsatssituasjoner hvor brann-

vesenet inngår. Også de oppgaver som kommunen på frivillig grunnlag tillegger brannvesenet skal fremgå av dokumentasjonen, slik at det kan kontrolleres at utførelsen av disse ikke svekker gjennomføringen av de lovpålagte oppgavene. Dokumentasjonen skal inkludere risiko- og sårbarhetsanalysen og eventuelle avtaler, og sendes inn til Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern. Dokumentasjonen vil være et viktig grunnlag for direktoratets tilsyn med kommunene.

Dersom dokumentasjonen viser at plikten etter § 9 ikke er oppfylt kan direktoratet med hjemmel i § 37, som for andre pliktsubjekt etter loven, gi pålegg for å sikre at plikten oppfylles. Før pålegg gis bør det gjennomføres en dialog med kommunen med sikte på å finne løsninger innen akseptable tidsrammer.

Dersom det i en kommune skjer endringer som gjør at innholdet av plikten etter § 9 endres må det utarbeides ny dokumentasjon.

Til § 11 Brannvesenets oppgaver

I forhold til informasjons- og motivasjonsplikten etter bokstav a) må kommunene selv vurdere hvilke informasjonsbehov som bør prioriteres, avhengig av kommunens bebyggelse, næringsvirksomhet, utsatte grupper m.m.

Brannvesenets tilsynsoppgaver etter bokstav c) innebærer en videreføring av oppgaver etter gammel lovgivning, men vil også kunne omfatte oppgaver i forhold til de utvidede stoffbegrepene, slik disse er definert i § 4. Den nærmere defineringen av disse oppgavene, herunder avgrensningen av ansvar og oppgaver mellom direktoratet og brannvesenet, forutsettes foretatt i forskrifter. Det samme gjelder hvilke oppgaver brannvesenet skal utføre i krigs- og kritesituasjoner etter bokstav d).

Bokstav f) presiserer at brannvesenet også skal være innsatsstyrke i forbindelse med andre ulykkesituasjoner enn brann. Angivelse av hvilke ulykkesituasjoner dette vil omfatte skal fremkomme gjennom kommunenes risiko- og sårbarhetsanalyse. Typiske ulykkesituasjoner hvor brannvesenet må forventes å kunne gjøre en innsats er trafikkulykker, ras- og sammenstyrtningsulykker, andre naturulykker, kjemikalieulykker og lignende. Risiko- og sårbarhetsanalysen bør være koordinert med kommunens analyser på andre områder, for eksempel som følge av krav i forurensningslovgivningen eller etter kravene til sivilt beredskap. Ut fra risikobildet i den enkelte kommune kan dette føre til særskilte dimensjonerings- og utstyrsbehov.

Innsatsplikten i sjøområder etter bokstav g) er generell, og omfatter det utstyr og mannskap som brannvesenet i den enkelte kommune besitter. For at innsatsplikten skal inntre må det foreligge en anmodning fra vedkommende hovedredningssentral. Brannvesenets innsats i sjøområder vil være å anse som bistand, og det forutsettes ikke at brannvesenet skal være den primære innsatsstyrke. På skip, boreplattformer og lignende vil dette normalt være fartøyet egen besetning. Sammen med forskriftshjemmelen i siste ledd er denne bestemmelsen ment å erstatte brannvernloven § 2 fjerde ledd. Forskriftsbestemmelsen i siste ledd gir for øvrig hjemmel for å fastsette utfyllende forskrifter om slik innsats dersom det er ønskelig å etablere mer formaliserte ordninger, for eksempel innen en bestemt region.

Feiervesenet som egen organisasjon innen brannvesenet fremgår ikke av loven, slik det tidligere var tilfelle. Det forutsettes at kommunene kan organisere oppgavene etter bokstav h) som de selv ønsker.

Til § 12 Fullmakter ved brann og andre ulykkessituasjoner

Bestemmelsen viderefører i stor grad bestemmelsene om brannsjefens fullmakter i den gamle brannvernloven. Fullmaktene legges direkte til lederen av brannvesenet og inntre som en følge av utpekingen som leder av brannvesenet. Det er således ikke nødvendig med særskilt bemyndigelse fra kommunestyret eller administrasjonssjefen for at disse skal inntre. Ved utrykninger hvor lederen av brannvesenet ikke er til stede, tilligger de samme fullmakter den som leder utrykningen.

Etter bokstav a) har den som leder brannvesenet den faglige ledelsen av brannbekjempelsen ved alle branner. Funksjonen ivaretas i egenskap av fagleder brann. I situasjoner der politiet er tilstede er politiet skadestedsleder (SKL), og ivaretar alminnelig ordenstjeneste og trafikkavvikling i egenskap av fagleder orden.

For branntilfeller hvor liv eller helse er truet vises det til gjeldende bestemmelser og instruksjoner om ansvar for og organisering av redningstjenesten. Hovedredningssentral (HRS) eller lokal redningssentral (LRS) leder og koordinerer aksjonen. Politiet plikter å ivareta skadestedsledelsen, og SKL leder på vegne av politimesteren all innsats på skadestedet. Alt personell på skadestedet er underlagt skadestedslederen.

I forhold til rekvisisjonsfullmakten etter bokstav d) gjelder forholdsmessighetsprinsippet, jf. kommentarene til § 5.

Fullmakten etter bokstav e) korresponderer med plikten i § 6 tredje ledd.

Til § 13 Særskilte brannobjekter

Bestemmelsens første ledd er begrenset til brannsituasjoner. Identifikasjonen danner utgangspunktet for hvilke objekter brannvesenet i henhold til annet ledd har plikt til å føre tilsyn med. Bestemmelsen legger opp til at kommunen ved identifikasjonen av tilsynsobjektene må kunne utvise et visst skjønn etter de lokale behov, men det forutsettes også at sentral tilsynsmyndighet, for å sikre en viss grad av likebehandling over hele landet, etablerer mer detaljerte kriterier for hvilke typer objekter som normalt forutsettes å være omfattet av bestemmelsen. Loven er ikke til hinder for at det kan tas hensyn til sekundærvirkningene av en brann (f.eks. et giftutslipp) ved utvelgelsen.

Bestemmelsens annet ledd trekker opp rammen for kommunens tilsyn. Dette omfatter alt som har betydning for brannsikkerheten i byggverket m.m., dvs. både bygningstekniske, utstyrmessige, atferdsmessige og organisatoriske forhold med tilhørende dokumentasjon. Mye av dette vil være detaljert regulert gjennom lover og forskrifter. Imidlertid omfatter tilsynet også forhold hvor lovgivningen ikke har spesifikke krav og hvor det må legges til grunn et faglig skjønn. Således er også den alminnelige «brannhygiene» i objektet omfattet av tilsynet, for eksempel ryddighet, vedlikehold, at rømningsveiene kan benyttes som forutsatt og at brannbelastningen ikke er uakseptabel. Tilsynet omfatter også forhold knyttet til gjennomføring av brannslukking og

øvrig redningsinnsats, for eksempel at innsatsstyrkene har nødvendig atkomst og vannforsyning.

Dokumentasjon etter tredje ledd forutsettes ikke innsendt til direktoratet, men må være tilgjengelig når det gjennomføres ordinært tilsyn. Dersom tilsynet med dokumentasjonen gir indikasjoner på at en kommune ikke oppfyller sine forpliktelser, vil sentral tilsynsmyndighet kunne gå inn i den enkelte sak og eventuelt fatte vedtak og benytte lovens reaksjonsmidler.

Fullmakten til å gi lokal forskrift etter fjerde ledd er begrenset til kommunestyret.

Til § 14 Ytterligere sikringstiltak og beredskap

Fullmakten etter første ledd omfatter organisatoriske, bygningsmessige og andre tekniske tiltak for å bedre brannsikkerheten. Bestemmelsen hjemler også adgang til å fastsette maksimalt antall personer som kan oppholde seg i objektet. Det anbefales, selv om det i loven ikke er noe krav om det, at slike vedtak fattes av kommunestyret selv, idet det her dreier seg om vedtak som kan ha store økonomiske konsekvenser. Slike krav vil om nødvendig kunne gå utover de som fulgte av gjeldende brannvernforskrifter eller byggeforskrifter da bygget var nytt. I forbindelse med denne type krav vil det være viktig at det foretas en nøye vurdering av kostnadene forbundet med en oppgradering. I en slik vurdering må det også vurderes hvorvidt organisatoriske tiltak ved objektet helt eller delvis kan erstatte ytterligere tekniske krav, dersom dette blir en rimeligere løsning. Begrepet «område» omfatter også grupper av byggverk. Et eksempel kan være en gruppe av eldre trehusbebyggelse som anses som verneverdig.

Annet ledd viderefører og utvider virkeområdet til det prinsipp som ble innført i brannvernlovens § 25 ved lov av 8. desember 2000 (der begrenset til vegtunneler) og som tar sikte på å høyne sikkerhetsnivået. Ot.prp. nr. 67 (1999-2000) beskriver nærmere de økonomiske og administrative konsekvenser av bestemmelsen, herunder for vegtunneler. Vedtakene skal baseres på en risikovurdering og kan bare fattes av Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern. Normalsituasjonen vil være at direktoratets vedtak fattes på bakgrunn av konkrete henvendelser fra den enkelte kommune. Eksempler på objekter hvor slike pålegg vil kunne være aktuelle er veg- og jernbanetunneler, underjordiske trafikkanlegg for øvrig og større kjøpesentre. I og med at loven bare gjelder i forhold til eksisterende objekter som er tatt i bruk, er det av stor betydning at denne type krav avklares på et så tidlig tidspunkt som mulig, helst i planprosessen, slik at eier kan innrette seg etter kravet før objektet tas i bruk. Objekteier skal ikke belastes for mer enn den delen av anskaffelsen som er relevant for beredskapen knyttet til det enkelte objekt. Normalt vil krav til egenberedskap ved virksomheter være regulert av § 21. Det forutsettes at §§ 14 og 21 normalt ikke skal benyttes overfor de samme virksomhetene.

Til § 15 Samarbeid mellom kommuner

Loven forutsetter at kommunene selv finner frem til de beste måtene å samarbeide på for å oppfylle plikten etter første ledd. Eventuelle pålegg skal være motivert ut fra sikkerhetsstyring i tråd med formålet med loven.

Til § 16 Nødalarmeringssentral

Bestemmelsen er en lovfesting av kravet om etablering av regionbaserte nødalarmeringssentraler.

Til § 17 Tjenesteplikt i brannvesenet

Brannvesenets faste personell forutsettes tilsatt gjennom ordinære tilsettingsprosedyrer. Bestemmelsen er ment å komme til anvendelse i situasjoner da brannvesenet grunnet personellmangel ikke tilfredsstiller kravene etter § 9. Ved en slik pålagt tjenesteplikt må det tas hensyn til at dette ikke vil svekke andre beredskapsorganisasjoner, f.eks. Sivildforsvaret eller industribedrifter som har krav til egenberedskap (industrivern) etter denne eller annen lovgivning. Ved pålagt tjenesteplikt inntre kommunens alminnelige arbeidsgiveransvar med de plikter dette innebærer bl.a. for opplæring, sikringstiltak m.m.

Til § 18 Politiattest

Bestemmelsen omfatter også personell i virksomhet som utfører brannvesenets oppgaver etter avtale.

Det har fremkommet spørsmål om ikke ny lov bør inneholde en hjemmel for kommunen til å kunne kreve uttømmende politiattest. Departementet er enig i at det kan være behov for en slik hjemmel, men mener at hjemmelen i så tilfelle må begrenses til særlige tilfeller, f.eks. dersom brannvesenet har ambulansetjeneste. I slike tilfeller vil brannpersonellet ofte ha tilgang til både verdier og medikamenter, og det er viktig at det ikke oppstår hendelser som er egnet til å svekke publikums tillit til mannskapene.

Når departementet på dette punktet likevel ikke utvider hjemmelen i forhold til dagens lov, skyldes det at problemstillingen rundt krav om politiattest skal utredes på bredere basis av et utvalg nedsatt av Justisdepartementet. Departementet vil således komme tilbake til dette spørsmålet ved en senere anledning.

16.4 Kap. 4 Plikter i virksomhet

Kravene i dette kapittel supplerer de generelle krav i kapittel 2.

Utover de generelle kravene til aktsomhet, forebyggende sikringstiltak, vedlikehold og systematisk HMS-arbeid i kapittel 2, stilles det ellers i loven ikke noen eksakte tekniske krav til virksomhet som håndterer eller oppbevarer farlig stoff. Det vil derfor være behov for fastsettelse av forskrifter til utfylling av loven. Slike forskrifter vil også kunne inneholde bestemmelser om oppgavefordeling m.m. mellom sentral og lokal tilsynsmyndighet i forbindelse med tilsynet med slike virksomheter.

En del bestemmelser i dette kapitlet retter seg spesielt mot virksomheter som kan representere en risiko for storulykke. Slike virksomheter er i Norge regulert gjennom den såkalte Storulykkesforskriften som gjennomfører EUs direktiv på området (Seveso II). Selv om slike krav også er inntatt i forskriften, mener departementet at enkelte grunnleggende krav bør reflekteres direkte i lovs form, som for eksempel den særskilte informasjonsplikten (§

23) og plikten til å innhente uttalelse fra befolkningen i området rundt en virksomhet (§ 24).

I dette kapitlet benyttes begrepet virksomhet som et generelt pliktsubjekt, se merknadene til § 19 tredjeledd.

Til § 19 Sikkerhet i virksomhet

Bestemmelsen gjelder både private og offentlige virksomheter, jf definisjonen i § 4. Ledelsens plikt, jf tredjeledd, gjelder i alle faser av virksomhetens livssyklus, dvs. fra planlegging, bygging, utprøving og drift til avvikling.

Kravet i annet ledd gjelder også i forhold til eventuelle underentreprenører og andre som måtte utføre arbeid i virksomheten både på kort eller lang sikt.

§ 19 tredje ledd slår fast at det er ledelsen i virksomheten som i praksis har plikten til å sørge for at sikkerheten blir ivaretatt. Dette vil være virksomhetens daglige leder, konsernledelsen, styre og styreleder. Den praktiske oppfølgingen tilligger daglig leder, mens konsernledelsen, styret og styrets leder har en plikt til å sørge for at daglig leder gis mulighet til å oppfylle pliktene og å påse at dette skjer.

Til § 20 Sikkerhetsnivå i virksomhet med farlig stoff m.m.

Bestemmelsen er spesifikt knyttet opp til virksomhet som håndterer brannfarlig, eksplosjonsfarlig, trykksatt stoff eller farlig gods, og omfatter både stasjonære virksomheter og virksomheter som transporterer farlig gods.

Kravet etter første ledd innebærer en erkjennelse av at det alltid vil være en restrisiko forbundet med slik håndtering som normalt må aksepteres i samfunnet. Et slikt akseptabelt nivå vil kunne fastsettes på flere måter, for eksempel i form av et tallfestet nivå for sannsynligheten av en gitt type ulykke og dens konsekvens, eller i form av en kvalitativ beskrivelse. Lovens kriterium «hva som med rimelighet kan oppnås» gir uttrykk for et prinsipp hvor kostnader forbundet med reduksjon av risiko må sammenholdes med den sikkerhetsgevinst som kan oppnås. Avgrensningspunktet vil ideelt sett være der hvor kostnadene forbundet med ytterligere fysiske eller organisatoriske tiltak for å redusere risikoen marginalt vil være urimelig store. I en slik risikovurdering må tiltak for å redusere risikoen for personer ha prioritet. Nærmere kriterier for akseptabel risiko må fastsettes i forskrifter, jf. bestemmelsens siste ledd.

I henhold til annet ledd skal det akseptable sikkerhetsnivået primært etableres gjennom tekniske og organisatoriske tiltak i virksomheten. For virksomhet som representerer et relativt lite risikopotensial vil tekniske og organisatoriske tiltak ofte kunne være tilstrekkelig for å oppnå det ønskede sikkerhetsnivå. For virksomheter med et større risikopotensial vil derimot sikkerhetsnivået ofte ikke kunne oppnås uten at det samtidig etableres arealmessige begrensninger rundt virksomheten. Slike arealmessige begrensninger vil bl.a. kunne være restriksjoner i utnyttelsen av nabogrunn, som for eksempel forbud mot boligbygging, forbud mot installasjoner med mange personer og forbud mot virksomhet som øker sannsynligheten for store konsekvenser ved en ulykke. Forskrifter etter bestemmelsens siste ledd vil derfor også kunne

omfatte krav om obligatorisk sikringsfelt for de virksomheter som representerer det høyeste risikopotensial.

Etter tredje ledd har kommunen avgjørende myndighet når det gjelder arealbruken. Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern skal imidlertid avgi uttalelse til kommunen før slike begrensninger fastsettes, og det må være en forutsetning at kommunene som hovedregel ikke fatter vedtak i strid med direktoratets faglige anbefaling. Direktoratet har for øvrig innsigelsesrett etter plan- og bygningsloven. Dersom kommunen ikke etablerer de anbefalte arealmessige begrensninger i samsvar med direktoratets anbefalinger vil det få den konsekvens at den ønskede håndtering ikke kan finne sted. Det er virksomheten selv som må bære kostnadene forbundet med etableringen av de arealmessige begrensningene, enten disse er etablert gjennom avtale eller ekspropriasjon.

Arealmessige begrensninger knytter seg kun til stasjonær virksomhet, dvs. at transport faller utenfor. Transport innenfor en etablert bedrifts område blir imidlertid å oppfatte som stasjonær virksomhet. Rørledninger med tilhørende installasjoner er også omfattet av bestemmelsen. Transportrelaterte innretninger og anlegg, for eksempel havner, omlastingsterminaler og skiftestasjoner omfattes også av virksomhetsdefinisjonen, og kan i nødvendig utstrekning reguleres gjennom forskrifter etter bestemmelsens siste ledd, herunder krav om arealmessige begrensninger.

Virksomheten må kunne dokumentere at de sikkerhetskrav som er oppstilt av myndighetene er oppfylt. Risikoanalyser vil være et viktig element i en slik dokumentasjon.

Til § 21 Beredskapsplikt

Kravet etter første ledd er knyttet opp til særskilte kriterier som fastsettes av sentral tilsynsmyndighet gjennom forskrift. I transportsammenheng vil beredskapskravet først og fremst knytte seg til visse utstyrskrav til kjøretøyet og til opplæring av sjåfører mht. hvordan man skal forholde seg ved ulykkessituasjoner. Slike krav er nedfelt i regelverket for transport av farlig gods.

Annet ledd gjelder spesielt for virksomheter som representerer en risiko for storulykke. Med storulykke menes en hendelse med farlig stoff, for eksempel et større utslipp, en brann eller eksplosjon i forbindelse med en aktivitet i en virksomhet, som får en ukontrollert utvikling som umiddelbart eller senere medfører alvorlig fare for mennesker, miljø eller materielle verdier. Dette er i samsvar med den definisjon som er fastsatt i EUs storulykkesdirektiv (Seveso II). Sentral tilsynsmyndighet kan bestemme at egenberedskapen ved slik virksomhet også skal dekke nærområdene rundt virksomheten. Kravet vil være knyttet til ulykkessituasjoner som den offentlig etablerte beredskap ikke kan forutsettes å dekke alene som følge av det mulige store omfang av ulykken, eller pga. de farlige stoffenes særlige egenskaper. Gjennom begrensningen av den utvidede beredskapsplikten til områdene nær virksomheten, menes de eksterne områder som umiddelbart rammes ved en storulykke på virksomhetens område eller i forbindelse med farlig gods transport i nærheten av virksomheten. Med denne begrensning fastsettes det endelige geografiske området for beredskapsplikten av sentral tilsynsmyndighet med grunnlag i vurdering av aktuelle ulykkesscenarier.

Beredskapen må tilpasses den særlige risiko som virksomheten representerer. Dette innebærer at utstyr og kompetanse, herunder opplæring og øvelse, skal være egnet med henblikk på de ulykkessituasjoner som mest sannsynlig vil kunne oppstå. Krav om beredskap i virksomheten etter denne bestemmelsen forutsettes samordnet med Statens forurensningstilsyn, Næringslivets Sikkerhetsorganisasjon og andre som måtte stille beredskapskrav til virksomheter.

Bestemmelsen understreker prinsippet om at den som skaper en risiko må betale for tiltak for å redusere risikoen til et akseptabelt nivå.

Til § 22 Plikt til rapportering og oppfølging

Det forutsettes at myndighetene fastsetter prosedyrer for rapportering, slik at det blir en hensiktsmessig avgrensning av rapporteringsplikten. Hensikten er at myndighetene skal få muligheter til å følge sikkerhetsstandarder og ulykkesfrekvenser og -typer innen de enkelte virksomheter og bransjer for derved å gi et bedre grunnlag for prioritering av tilsyn, regelverksutvikling og andre tiltak.

Bestemmelsen er ikke til hinder for at direktoratet alene eller i samarbeid med andre offentlige myndigheter gjennomfører selvstendig granskning av inntrufne ulykker.

Til § 23 Særskilt informasjonsplikt for virksomhet med storulykkepotensial

Bestemmelsen lovfester et krav om større åpenhet i forhold til naboskapet rundt anlegg som kan utgjøre en risiko for storulykke. Dette gjelder både informasjon om pågående aktiviteter, tilhørende risiko og forholdsregler ved ulykkessituasjoner. Det understrekes at det her dreier seg om forhåndsinformasjon, og at informasjon om særskilte tiltak og forholdsregler under en ulykke gis av aksjonsledelsen. Bestemmelsen er ikke til hinder for at også offentlige myndigheter kan gjennomføre bestemte informasjonstiltak om virksomheten og foreliggende risiko.

Til § 24 Innhenting av uttalelser fra befolkningen rundt en virksomhet som kan utgjøre en storulykkesrisiko

Plikten til innhenting av uttalelse etter § 24 er en lovfesting av et viktig prinsipp i EUs storulykkesdirektiv, som knytter seg til virksomhet med farlige stoffer alene. Bestemmelsen gjelder bare for virksomhet som representerer en risiko for storulykke, og det er ikke lagt opp til noen utvidelse av prinsippet i forhold til virksomhet som ikke faller inn under direktivet.

Bestemmelsen gir publikum en utvidet rett til å påvirke beslutninger om lokalisering og tilhørende sikringstiltak og beredskap m.m. Det vil være naturlig at uttaleretten sikres gjennom allerede etablerte medvirkningsmekanismer fastsatt i plan- og bygningsloven, offentlighetsloven, forurensningsloven m.fl., men det forutsettes i tillegg en mer aktiv oppfølging både fra virksomhetenes og myndighetenes side overfor befolkningen i områdene rundt en slik virksomhet. Bestemmelsen forutsettes i nødvendig utstrekning utfyllt av forskrifter.

Til § 25 Arbeidstakeres plikt til å fremme sikkerheten

Bestemmelsen understreker arbeidstakernes selvstendige plikt til å gjennomføre arbeidsoppgavene i samsvar med gjeldende sikkerhetsbestemmelser, både lov- og forskriftsfestede og interne prosedyrer, samt å samarbeide med ledelsen for å fremme sikkerheten i virksomheten. Bestemmelsen omfatter også arbeidstakere som er ansatt hos underentreprenører som har oppdrag i en virksomhet som omfattes av loven. Arbeidstakernes plikter er begrenset til de forhold som bestemmelsen omfatter, og er ikke ment å begrense det overordnede ansvar som tilligger virksomhetens ledelse etter § 19. Det vises for øvrig til departementets vurdering i kapittel 10.

16.5 Kap. 5 Krav til produkter

Til § 26 Formålstjenlige og betryggende produkter

Om produktbegrepet vises det til kommentarene til § 4. I forbindelse med nye produkter retter kravet seg mot den som produserer, leverer, importerer eller markedsfører produktet. Det kan være sammenfall mellom disse. Kravet til formålstjenlighet innebærer at det vil kunne stilles krav til funksjonaliteten ved bl.a. røykvarslere, sprinkleranlegg, håndsløkkere, personlig verneutstyr m.m. Det stilles også krav til den som monterer et produkt, om at monteringen skal utføres fagmessig og betryggende. Vedlikeholdskravet i første og andre ledd må ses i sammenheng med de alminnelige plikter etter lovens kapittel 2. Forskriftshjemmelen i siste ledd hjemler også fastsettelse av forskrifter om farlig stoff som sådanne (dvs. som produkt).

Til § 27 Forskrifter om krav til merking m.m.

Bestemmelsen gir hjemmel for fastsettelse av krav til merking av produkter. Den omfatter enhver form for nødvendig merking, f.eks. advarsels- og faremerking, CE-merking og transportmerking. Kravene vil omfatte enhver innretning som enten i seg selv eller på grunn av sitt innhold forutsettes merket. Bestemmelsen omfatter også hjemmel for fastsettelse av krav til sikkerhetsdatablad og stoffregister i likhet med tidligere lovgivning.

16.6 Kap. 6 Gebyr, kompensasjon og erstatning m.m.

Til § 28 Forskrifter om avgift, gebyr, betalingssatser m.m.

Bestemmelsen viderefører og utvider ordningen i lovene om brannfarlige varer m.v. og eksplosive varer om avgift til dekning av lokale og sentrale tilsynsmyndigheters oppgaver etter loven. I bestemmelsen benyttes både begrepet avgift og gebyr. Dette innebærer at det kan fastsettes forskrifter både om generelle avgifter for bestemte typer anlegg, innretninger m.m. og gebyrer eller betalingssatser for gjennomføring av nærmere bestemte tilsynsoppgaver og andre oppgaver etter loven, for eksempel godkjenninger, sertifiseringer, opplæring og utferdigelse av kompetansebevis. Kommunenes adgang til å fastsette feieavgift videreføres. Det vises ellers til kommentarene i kapittel 14.

Til 29 Erstatning for deltakelse i brannvesenets rednings- og slokkearbeid

Bestemmelsen viderefører de grunnleggende prinsipper om at tvangsmessig deltagelse i innsats og ethvert inngrep eller rekvisisjon fra brannvesenets leder i denne forbindelse skal erstattes fullt ut. Bestemmelsen presiserer også at skade på person som er pålagt å delta i brannvesenets rednings- og slokkearbeid tilkommer erstatning i samsvar med yrkesskadeforsikringslovens bestemmelser. Det forutsettes at kommunen har en plikt til å yte slik erstatning umiddelbart i første hånd, selv om slik erstatning eventuelt også kan kreves gjennom forsikringsoppgjøret for den aktuelle brann eller ulykke. Det forutsettes at de mer detaljerte erstatningsbestemmelser fastsettes i forskrift.

Til § 30 Kompensasjon og utgiftsfordeling mellom kommuner

Bestemmelsen samler en del av bestemmelsene om utgiftsfordeling mellom kommuner i den gamle brannvernlovs §§ 30 og 32. Det vil være adgang for to eller flere kommuner å avtale at kompensasjonsreglene kommunene imellom skal være annerledes enn fastsatt i loven.

16.7 Kap. 7 Tilsyn, håndheving og sanksjoner m.m.

Bestemmelsene om kontroll og reaksjon i tilsynet er harmonisert med tilsvarende bestemmelser i annen helse-, miljø- og sikkerhetslovgivning etter lovendringer av 8. desember 2000, jf. Ot.prp. nr. 67 (1999-2000) som har detaljerte kommentarer til de enkelte bestemmelser.

Til § 31 Sentral tilsynsmyndighet

Bestemmelsen forutsetter at Kongen utpeker den sentrale tilsynsmyndigheten etter loven. Innen gjeldende forvaltningsstruktur vil dette være Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern. Direktoratet skal føre tilsyn med hele lovens område. Direktoratet skal bl.a. føre tilsyn med at kommunene oppfyller sine plikter til å sørge for et brannvesen, samt føre nærmere angitt tilsyn med virksomheter som håndterer farlige stoffer som omfattes av loven.

I bistandshjemmelen i annet ledd ligger et tilbud til kommunen om å få faglig veiledning og bistand fra direktoratet, særlig i forhold til store eller teknisk kompliserte anlegg, hvor kommunen ikke har tilstrekkelig faglig kompetanse. Det forutsettes at det er kommunen som tar initiativ til samarbeid med sentral myndighet om tilsynet, og graden av bistand vil kunne variere ut fra kommunens behov og hvor komplisert tilsynsobjektet er. Eventuelle pålegg i etterkant av tilsynet fastsettes av kommunen selv.

Direktoratet kan også med hjemmel i bestemmelsene om tilsynet av eget initiativ foreta tilsyn og fatte vedtak i forhold til et objekt, selv om det er kommunen som i henhold til § 32 har tilsynsansvaret. Dette vil kun skje unntaksvis og i de tilfeller hvor kommunen ikke oppfyller sin tilsynsplikt i forhold til objekter eller aktivitet av en viss størrelse eller risiko.

Direktoratet kan i henhold til tredje ledd la andre offentlige eller private sakkyndige føre tilsyn på sine vegne. Dette vil for eksempel kunne være aktuelt på avgrensede områder i forbindelse med produktgodkjenninger, offentlige sertifiseringsordninger og lignende, for eksempel oppgaver som utføres

av vegkontorene. De sakkyndige vil ha samme kompetanse som tilsynsmyndigheten etter loven.

Bestemmelsen i fjerde ledd understreker behovet for en samordnet oppfølging fra myndighetssiden ved de store anleggene når det gjelder tilsynet med helse, miljø og sikkerhet, og legger et lovmessig grunnlag for den etablerte ordning hvor slik samordning ivaretas av Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern.

Til § 32 Lokal tilsynsmyndighet

I henhold til denne bestemmelsen skal kommunen føre tilsyn på områder som er uttrykkelig spesifisert i loven eller som fremkommer gjennom forskrifter.

Plikten til tilsyn er lagt til kommunen som sådan. Kommunestyret har det formelle ansvaret, men § 11 forutsetter at det er brannvesenet som skal gjennomføre tilsynsoppgavene.

Det forutsettes at kommunestyret og administrasjonssjefen delegerer de nødvendige fullmakter til brannvesenets ledelse slik at tilsynet kan gjennomføres på en hensiktsmessig og forsvarlig måte. At de nødvendige delegasjoner foreligger vil være et element i sentral tilsynsmyndighets tilsyn med kommunene.

Avgrensningen av tilsynsoppgaver mellom lokalt og sentralt nivå forutsettes å ta utgangspunkt i risikobetraktninger og fastsettes i forskrift.

Til § 33 Tilsynsmyndighetens rett til å kreve opplysninger

Den informasjon som tilsynsmyndighetene samler inn kan danne grunnlag for myndighetsutøvelse med sikte på ulike sanksjoner. Opplysningene kan eventuelt også gi grunnlag for straffeforfølgning. Bestemmelsen er harmonisert med tilsvarende bestemmelser i annen helse-, miljø- og sikkerhetslovgivning og de endringer som ble gjort i forbindelse med Ot.prp. nr 67 (1999-2000).

Til § 34 Tilsynsmyndighetens rett til adgang m.m.

I forbindelse med transport av farlig gods hjemler bestemmelsen rett til stansing av og adgang til kjøretøy, uavhengig av om kjøretøyet er merket med skilte som indikerer at det transporterer farlig gods eller ikke. Bestemmelsen erstatter vegtrafikkloven § 10, så langt det gjelder stansing for kontroll av farlig gods. Det legges opp til at kontrollene skal skje i samarbeid mellom politi, vegmyndigheter og Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern.

Etter annet ledd er det krav om at tilsynspersonellet skal legitimere seg. Dette vil være særlig viktig når det er andre som med hjemmel i § 31 utfører tilsyn på vegne av sentral tilsynsmyndighet, eller når brannvesenets oppgaver er overført til selskap e.l. etter avtale. I slike tilfeller vil det være naturlig at legitimasjonskravet også omfatter kopi av det dokument som gir representanten fullmakt til å drive tilsyn. Ved tilsynet skal representant for eier eller bruker av tilsynsobjektet om mulig kontaktes. Ved tilsyn i virksomhet skal representant for arbeidsgiver (dersom denne ikke skulle være eier) samt hovedverneombudet om mulig kontaktes. Reservasjonen «om mulig» innebærer at tilsynet kan gjennomføres selv om man ikke lykkes i å komme i kontakt med disse. Det må imidlertid kreves en viss grad av aktivitet fra tilsynsmyndighetens side for å

sikre slik medvirkning. Med bakgrunn i at det ofte vil kunne være uklart hvem som faktisk er arbeidsgiver eller eiers eller brukers representant, f.eks. ved «house-parties» og andre tilfeldige arrangementer med et betydelig antall mennesker til stede, er det svært viktig at tilsynet likevel kan gjennomføres og at nødvendige sikringstiltak, herunder stengning, kan kreves utført.

Til § 35 Tilsynsmyndighetens rett til å innhente prøver

Bestemmelsen må ses i sammenheng med den vide definisjon av «produkt» som følger av § 4. Adgangen gjelder både før et produkt bringes på markedet, og etter at det er markedsført.

Etter siste ledd åpnes det adgang for departementet til å bestemme at kostnadene i forbindelse med prøvetaking og lignende skal fordeles på flere eiere, tilvirkere, importører eller markedsførere, eller at disse helt eller delvis skal bæres av det offentlige. Dette vil det f.eks. kunne være behov for ved spesielt kostbare prøvetakinger og undersøkelser, f.eks. ved destruktiv testing av en større innretning.

Til § 36 Tilsynsmyndighetens plikt til å avgi rapport etter tilsyn

Hvor omfattende en slik rapport skal være vil kunne variere i forhold til tilsynsform. For eksempel vil det ved transport av farlig gods på veg være lite hensiktsmessig å utarbeide en omfattende rapport for hvert kjøretøy. Rapporten vil her kunne gis i form av skjematisk avkryssing. Der det er krav om verneombud etter arbeidsmiljøloven, skal verneombudet, alternativt hovedverneombudet, ha kopi av rapporten.

Til § 37 Pålegg og forbud mot bruk

Pålegg vil kunne omfatte både selve objektet og organisatoriske tiltak og systemer for øvrig. Pålegg må imidlertid fastsettes under hensyn til de bestemmelser som gjaldt på det tidspunkt objektet ble bygget.

Til § 38 Tilbakekall av produkt m.m.

Bestemmelsen gir sentral tilsynsmyndighet rett til å tilbakekalle et produkt fra markedet dersom dette viser seg ikke å tilfredsstillende sikkerhetsmessige eller andre krav som er satt til dette gjennom lov eller forskrift, jf. kravene i kap. 5.

Til § 39 Tvangsmulkt

Både kommuner og Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern kan utferdige tvangsmulkt, men bare direktoratet kan frafalle ilagt tvangsmulkt. Tvangsmulkten skal utmåles i forhold til kostnadene ved å gjennomføre de pålegg som er gitt, og skal minst settes så høyt at det blir ulønnsomt å bryte loven.

Til § 40 Tvangsgjennomføring

Bestemmelsen sikrer at tilsynsmyndighetene skal kunne tvangsgjennomføre ikke oppfylte pålegg etter utløpet av den frist som er satt for oppfyllelse. Av hensyn til den som får pålegget opprettholdes systemet med forelegg fra den

gamle lovgivning. Det bemerkes at det som omtales som forelegg i denne sammenheng er et skriftlig påbud om å etterkomme et allerede gitt pålegg, og må ikke forveksles med forelegg i strafferettslig forstand.

Til § 41 Klage

Bestemmelsen legger opp til en klageordning som baserer seg på forvaltningslovens system. Dette innebærer at departementet er klageinstans for vedtak som fattes av den sentrale tilsynsmyndigheten eller av andre som måtte være tillagt vedtaksfullmakt etter § 31 annet, tredje eller fjerde ledd. Det legges opp til at det er Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern som skal være klageinstans for vedtak fattet av kommunestyret selv eller når fylkesmannen måtte ha fattet vedtak i medhold av § 30. Det legges også opp til at direktoratet skal være klageinstans for vedtak gjort av trafikkstasjon. For øvrige vedtak fattet av kommunen gjelder den generelle regel i forvaltningslovens § 28 annet ledd, dvs. at kommunestyret eller en særskilt klagemennd er klageinstans.

Til § 42 Straff

Straffenivået generelt er uendret i forhold til den gamle lovgivningen. Dette gjelder likevel ikke for overtredelser av bestemmelser om transport av farlig gods, som tidligere var regulert i vegtrafikkloven og som hadde en strafferamme på bøter eller fengsel inntil ett år. Departementet har i utkastet valgt å foreslå at strafferammen settes ned for å harmonisere denne med strafferammene i de eksisterende lovene. Dette gjøres for å oppnå et felles straffenivå. Departementet har gjennomgått påtaleavgjørelser i slike saker, og den alminnelige reaksjonen er i dag bøter av ulik størrelse. Departementet antar at «bøter eller fengsel inntil 3 måneder» er i samsvar med den alminnelige rettsoppfatningen. Overtredelser av loven vil normalt også rammes av andre straffebud i straffeloven.

16.8 Kap. 8 Avsluttende bestemmelser

Til § 43 Utfyllende forskrifter

Denne bestemmelse etablerer hjemmel for å fastsette forskrifter på de områder som er nevnt i bestemmelsen for en systematisk og helhetlig regulering av sikkerheten etter loven.

Lovens § 43 bokstav c) gir hjemmel for å kunne gi kriterier for identifikasjon av virksomhet som kan utgjøre en risiko for storulykke og om organisering, gjennomføring og dokumentasjon av forebyggende, skadebegrensende og beredskapsmessige tiltak i slike virksomheter.

Bokstav d) vil være den primære hjemmel for regulering av landtransport av farlig gods, herunder det samlede hjemmelsgrunnlaget for regulering av transport av farlig gods på veg. Hjemmelen omfatter blant annet bestemmelser om opplæring av førere av kjøretøy som transporterer farlig gods og om ADR-kompetansebevis. Som følge av dette foreslås bestemmelser om transport av farlig gods i vegtrafikkloven § 18 første og annet ledd opphevet, jf § 46 i forslag til denne lov. Vegtrafikkloven § 18 tredje ledd blir med enkelte end-

ringer nytt § 7 tredje ledd i vegtrafikkloven og § 18 tredje ledd foreslås opphevet, jf utkastets § 46.

Bestemmelsen i bokstav d) innebærer ingen realitetsendringer i forhold til definisjonen i vegtrafikkloven § 18 første ledd «transport av gods som er farlig eller kan volde særlig ulempe (farlig gods)». Det samme gjelder «kontroll ... i virksomhet» i forhold til «kontroll ... i bedrift». Videre er «... krav om opplæring og opplæringsordninger» i utkastet ment å erstatte vegtrafikkloven § 18 første ledd «opplæring av kjøretøymannskaper».

Til § 44 Overgangsbestemmelser

Eksisterende forskrift om opplæring for transport av farlig gods av 23. januar 1997 nr. 84 er hjemlet i vegtrafikkloven § 18 første ledd tredje punktum. Departementet tar sikte på å overføre opplæringsordningen for kjøretøymannskaper fra Vegdirektoratet til Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern med virkning fra 1. januar 2003.

Til § 45 Ikrafttredelse

Loven forutsetter at det først må gjøres endringer i noen forskrifter, samt at det må utarbeides enkelte nye forskrifter. Det foreslås derfor at Kongen bestemmer når loven trer i kraft.

Til § 46 Oppheving av/endring i andre lover m.m.

Vegtrafikkloven § 18 tredje ledd omhandler vedtak om meldeplikt for transport av farlig gods og forbud mot transport av visse typer farlig gods eller bare tillatt på visse veger, til visse tider eller på andre særlige vilkår. Regelen skiller således mellom to typer vedtak, om meldeplikt og trafikkregulering. Det er ønskelig at samferdselsmyndighetene fortsatt skal ha myndighet til å fatte vedtak om trafikkregulering, herunder kompetanse til å begrense transport av farlig gods bl.a. i tunneler. Når det gjelder myndigheten til å fatte vedtak om meldeplikt foreslås det at Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern tillegges denne, ettersom overførselen av ansvarsområdet vil medføre at direktoratet koordinerer bl.a. området for transport av farlig gods på vei. I forslag til nytt tredje ledd i vegtrafikkloven § 7 er vedtak om meldeplikt tatt ut og overført til den nye lovens § 43 d). Resten av § 18 tredje ledd innarbeides som nytt tredje ledd i vegtrafikkloven § 7 «særlige forbud mot trafikk», jf § 46 i forslag til denne lov. Vegtrafikkloven § 18 tredje ledd foreslås opphevet.

I Samferdselsdepartementets forskrift av 1. mars 1988 nr. 210 om kompetanse etter vegtrafikkloven § 18, er Vegdirektoratet «vedkommende myndighet» etter § 18 tredje ledd. Direktoratet kan bestemme at vedkommende vegsjef kan gjøre unntak fra forskrift fastsatt med hjemmel i § 18 tredje ledd. Før Vegdirektoratet fastsetter forskrift etter § 18 tredje ledd eller før vegsjef kan gjøre unntak, skal vedkommende politimester og kommune ha uttalt seg. For å tydeliggjøre hvem som har myndighet etter dagens ordning foreslås enkelte endringer i forhold til ordlyden i vegtrafikkloven § 18 tredje ledd innarbeidet i foreslåtte § 7 nytt tredje ledd.

17 Endringer i lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø mv. (arbeidsmiljøloven)

17.1 Innledning

Det foreslås enkelte lovtekniske og strukturelle endringer i arbeidsmiljøloven kapittel IX, om arbeid av barn og ungdom.

17.2 Bakgrunn

I arbeidsmiljøloven kapittel IX er det fastsatt særregler for arbeid av barn og ungdom. På bakgrunn av forpliktelser etter EU-direktiv om vern av unge personer på arbeidsplassen (Rådskonklusjon 94/33/EØF) er det gjennomført enkelte endringer i kapittel IX som trådte i kraft 30. april 1998. Det er samtidig gitt utfyllende regler til lovens bestemmelser i en egen forskrift av 30. april 1998 om barn og ungdom, fastsatt av Direktoratet for arbeidstilsynet (forskrift om arbeid av barn og ungdom).

Direktoratet for arbeidstilsynet har foretatt en revisjon av forskrift om arbeid av barn og ungdom. Forslag til endringer i forskriften har vært på alminnelig høring høsten 2000. I forbindelse med forskriftsrevisjonen har det avdekket seg behov for enkelte endringer i arbeidsmiljølovens kapittel IX for å bringe klarhet i gjeldende regler, samt å bedre lovens struktur og sammenhengen mellom kapittel IX og lovens øvrige kapitler, samt mellom loven og forskriften. Ingen av lovendringsforslagene innebærer materielle endringer.

17.3 Departementets vurdering og forslag

Arbeidsmiljøloven § 34. Forbud mot barnearbeid

Ifølge arbeidsmiljøloven § 34 er barnearbeid i utgangspunktet forbudt. Det følger av § 34, første ledd at «*personer* som er under 15 år eller skolepliktig» ikke må nyttes til arbeid som går inn under loven.

I arbeidsmiljølovens kapittel IX for øvrig og i forskrift om arbeid av barn og ungdom brukes begrepet «*barn* som er under 15 eller er skolepliktig» for den samme aldersgruppen som er regulert i § 34. Ved å erstatte begrepet «*personer*» i § 34, første ledd med begrepet «*barn*» blir det overensstemmelse mellom begrepsbruken i de ulike bestemmelser i loven og mellom loven og forskriften til loven. Departementet foreslår derfor at § 34, første ledd endres som nevnt.

Arbeidsmiljøloven § 35. Unntak

I arbeidsmiljøloven § 35 gis det unntak fra det generelle forbudet mot barnearbeid, hvorefter blant annet barn som har fylt 14 år, men fortsatt er skoleplik-

tig, kan nyttes til «*lettere arbeid*» og arbeid som ledd i barnets skolegang eller i praktisk yrkesorientering, når arbeidet ikke kan være skadelig for barnets helse eller utvikling, jf § 35, første ledd, bokstav b).

Formuleringen «*lettere arbeid*» er en unødvendig presisering i lovteksten, da det følger av § 35, 1. ledd, bokstav a) at det kun er lettere arbeid som barn over 13 år kan nyttes til. Departementet foreslår på denne bakgrunn at begrepet «*lettere arbeid*» i § 35, første ledd, bokstav b) tas ut.

Arbeidsmiljøloven § 36. Arbeidstid

§ 36, første ledd

Ifølge arbeidsmiljøloven § 36, første ledd skal arbeidstiden for «*barn og ungdom*» legges slik at den ikke hindrer skolegang, eller hindrer dem i å dra nytte av undervisningen.

I arbeidsmiljølovens kapittel IX for øvrig og i forskrift om arbeid av barn og ungdom brukes formuleringen «*personer under 18 år*» om den samme aldersgruppen. For å sikre ensartet begrepsbruk når det gjelder regulering av arbeidstid foreslår departementet at formuleringen «*barn og ungdom*» i § 36, første ledd erstattes med formuleringen «*personer under 18 år*».

§ 36, annet ledd

Med virkning fra 1. januar 2000 er det innført en dispensasjonsbestemmelse i § 36, annet ledd som åpner for at Arbeidstilsynet kan gi forhåndssamtykke til at barn benyttes til kulturelt eller lignende arbeid utover 2 timer pr. døgn og 12 timer pr. uke.

Av hensyn til systematikken i loven foreslår departementet at denne dispensasjonsbestemmelsen flyttes til forskrift om arbeid av barn og ungdom. Det vises til at de øvrige bestemmelsene om Arbeidstilsynets adgang til å gi forhåndssamtykke/unntak er inntatt i forskriften. Forslaget innebærer at det vil være nødvendig å innføre en hjemmel for Direktoratet for arbeidstilsynet i § 36, syvende ledd til å gi nærmere regler om unntak fra disse timerammene i annet ledd for barn som nyttes til kulturelt eller lignende arbeid.

I arbeidsmiljøloven § 35, 1. ledd, bokstav c) dekker formuleringen «*kulturelt eller lignende arbeid*» både kulturelt, kunstnerisk, sportslig og reklame-messig arbeid. Departementet ønsker i denne sammenheng å presisere at kommunalkomiteens flertall, ved behandlingen av forslaget om innføring av dispensasjonsbestemmelsen i § 36, annet ledd, gikk imot at Arbeidstilsynets mulighet til å gi dispensasjon fra 2-/12-timers regelen også skal omfatte reklamearbeid (jf. side 5 i Innst O nr 5 (1999-2000)). Dette innebærer at den dispensasjonshjemmelen som departementet foreslår innført for Direktoratet for arbeidstilsynet i § 36, syvende ledd, kun kan benyttes til å gi nærmere regler om unntak for kulturelt, kunstnerisk og sportslig arbeid.

Videre presiserer departementet at bruk av unntaksbestemmelsen forutsetter at minimumskravene i artikkel 5 i Rådskdirektiv 94/33/EØF om vern av unge personer på arbeidsplassen, er oppfylt. Vilkårene for unntak vil derfor være de samme som er nevnt i forskrift om arbeid av barn og ungdom.

Arbeidsmiljøloven § 37. Forbud mot nattarbeid

Ifølge arbeidsmiljøloven § 37, annet ledd gjelder et nattarbeidsforbud for ungdom mellom 15 og 18 år, som innebærer at ungdom skal ha en arbeidsfri periode som enten omfatter tidsrommet mellom kl. 22.00 og kl. 06.00 eller kl. 23.00 og kl. 07.00. Dette er i samsvar med artikkel 9 i Rådskdirektiv 94/33/EØF.

I praksis har det blitt reist spørsmål om sammenhengen mellom forbudet mot nattarbeid for ungdom i § 37, annet ledd og de generelle bestemmelsene om nattarbeid i lovens kapittel X, jf §§ 42 og 43. Etter § 42, første ledd er arbeid mellom kl. 21.00 og kl. 06.00 å anse som nattarbeid. Nattarbeid er i utgangspunktet forbudt, men § 42, annet ledd og § 43 oppstiller en rekke unntak fra dette forbudet.

Departementet ønsker i denne sammenheng å presisere at reglene i §§ 42 og 43 også må gjelde for ungdom i tidsrommet mellom kl. 21.00 og henholdsvis kl. 22.00 eller 23.00. Det har ikke vært tilsiktet å gi ungdom et dårligere vern enn voksne arbeidstakere i dette tidsrommet, som er definert som natt i arbeidsmiljøloven kapittel X. Departementet foreslår derfor at det inntas en presisering i § 37, annet ledd som klargjør sammenhengen mellom denne bestemmelsen og §§ 42 og 43.

Den presiseringen som departementet foreslår innebærer at ungdom kan arbeide mellom kl. 21.00 og kl. 22.00/23.00 på de samme vilkår som gjelder for voksne arbeidstakere, jf. §§ 42 og 43. Etter kl. 22.00/23.00 innsnevres adgangen for ungdom til å arbeide i samsvar med de strengere vilkårene i § 37, annet ledd.

Arbeidsmiljøloven § 38. Helsekontroll av ungdom

Ifølge § 38, første ledd skal arbeidsgiver sørge for at ungdom som settes til nattarbeid i henhold til § 37, annet ledd skal gis tilbud om helsekontroll. Ved en inkurie er det inntatt en henvisning til § 37 «annet ledd», mens riktig henvisning er § 37, «tredje ledd». Det er § 37, tredje ledd som gir Direktoratet for arbeidstilsynet hjemmel til å fastsette nærmere regler om adgang til arbeid om natten for visse typer arbeid. Departementet foreslår at denne feilen blir korrigert.

Arbeidsmiljøloven § 39. Hvilepauser og fritid

§ 39 første ledd

Ifølge arbeidsmiljøloven § 39, første ledd skal ungdom ha en «*pause*» på minst 30 minutter, om mulig sammenhengende, dersom den daglige arbeidstiden overstiger 4¹/₂ time.

I overskriften til bestemmelsen og i lovens ordlyd for øvrig brukes betegnelsen «*hvilepause*». Departementet foreslår derfor at begrepet «*pause*» i § 39, første ledd erstattes med begrepet «*hvilepause*».

§ 39, annet ledd

Ifølge arbeidsmiljøloven § 39, annet ledd skal barn ha en sammenhengende hvileperiode på minst 14 timer «*i døgnet*» og ungdom skal ha en sammenhengende «*hvileperiode*» på minst 12 timer «*i døgnet*».

Om lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) og om endringer i arbeidsmiljøloven.

Det har i praksis avdekket seg behov for å bringe klarhet i hvordan formuleringen « *i døgnet* » skal forstås i denne sammenhengen. Bakgrunnen er at begrepet «døgn» også blir brukt i arbeidsmiljøloven § 54, og defineres der som tiden fra kl. 00.00 til kl. 24.00. Det har ikke vært tilsiktet at døgnskillet slik dette er definert i § 54 skal legges til grunn for forståelsen av formuleringen « *i døgnet* » i § 39, annet ledd. I forhold til bestemmelsen i § 39, annet ledd ville en slik forståelse innebære en utilsiktet begrensning i adgangen for ungdom til å jobbe på dagtid.

Departementet ønsker å rydde opp i denne uklarheten ved å foreslå en ny formulering i § 39, annet ledd som er likelydende med formuleringen i direktivets artikkel 10.1 som bestemmelsen er basert på. Departementet foreslår derfor å erstatte formuleringen «*i døgnet*» i § 39, annet ledd med «*for hver periode på 24 timer*». Forslaget vil bidra til at bestemmelsen blir klarere og samtidig i samsvar med forutsetningene.

Departementet mener at det er uheldig at betegnelsen « *hvileperiode* » benyttes i forhold til ungdoms rett til fritid i § 39, annet ledd, når begrepet « *fritid* », som blir brukt i samme paragrafs tredje ledd, har samme innhold. «*Fritid*» er for øvrig det begrepet som gjennomgående blir brukt i arbeidsmiljøloven som betegnelse på daglig eller ukentlig fri fra arbeid, samtidig med at begrepet er definert i § 46, nr. 1. Departementet foreslår derfor at begrepet « *hvileperiode* » i § 39, annet ledd, annet punktum erstattes med begrepet « *fritid* ».

Arbeids- og administrasjonsdepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) og om endringer i arbeidsmiljøloven.

Vi HARALD, Norges Konge,

st ad f e s t e r:

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) og om endringer i arbeidsmiljøloven i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag til lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) og om endringer i arbeidsmiljøloven

I

Lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven)

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1. Formål

Loven har som formål å verne liv, helse, miljø og materielle verdier mot brann og eksplosjon, mot ulykker med farlig stoff og farlig gods og andre akutte ulykker.

§ 2. Saklig virkeområde

Loven gjelder alminnelige plikter til å forebygge brann og eksplosjon samt sentral og lokal organisering og gjennomføring av brann- og eksplosjonsvernarbeidet.

Loven gjelder også ulykkes- og skadeforebyggendeplikter i forbindelse med håndtering av farlig stoff og ved transport av farlig gods på land, samt krav til beredskap og innsats overfor akutte ulykker der brannvesenet har en innsatsplikt.

Kongen kan fastsette forskrifter for Forsvaret som avviker fra denne loven når særlige grunner tilsier det.

§ 3. Stedlig virkeområde

For Svalbard, Jan Mayen og bilandene gjelder loven i det omfang og med de stedlige tilpasninger Kongen bestemmer.

Denne loven gjelder ikke for den virksomhet som foregår i sjøområder i forbindelse med undersøkelser etter, utvinning og utnyttelse av naturforekomster på havbunnen eller i dens undergrunn i indre norske farvann, norsk sjøterritorium og den del av kontinentalsokkelen som er undergitt norsk stats høyhet.

Kongen kan bestemme i hvilket omfang denne loven skal gjelde på norske skip og flyttbare innretninger.

Om lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) og om endringer i arbeidsmiljøloven.

§ 4. *Definisjoner*

- a) Med byggverk menes bygning, konstruksjoner og anlegg.
- b) Med farlig gods menes varer definert i de til enhver tid gjeldende rekommandasjoner fra de Forente Nasjoner om transport av farlig gods .
- c) Med farlig stoff menes i denne lov:
 - brannfarlig stoff: fast, flytende eller gassformig stoff, stoffblanding, samt stoff som forekommer i kombinasjoner av slike tilstander, som i kraft av sitt flammepunkt, kontakt med andre stoffer, trykk, temperatur eller andre kjemiske egenskaper representerer en fare for brann,
 - eksplosjonsfarlig stoff: fast, flytende eller gassformig stoff , stoffblanding, samt stoff som forekommer i kombinasjon av slike tilstander, som i kraft av sine egenskaper lett vil kunne forårsake eksplosjon ved støt, gnidning, eller ved kontakt med tennkilder eller andre stoffer,
 - trykksatt stoff : annet fast, flytende eller gassformig stoff eller stoffblanding enn brann- og eksplosjonsfarlig stoff, som er under trykk, og som der ved kan representere en fare ved ukontrollert utslipp.
- d) Med håndtering menes enhver omgang med farlig stoff slik som tilvirkning, oppbevaring, behandling, transport, lasting, lossing, erverv, handel, innførsel, utførsel, overføring, bruk og tilintetgjøring
- e) Med produkt menes :
 - farlig stoff, eller ferdige varer hvor slikt stoff er en bestanddel og hvor de farlige egenskaper fortsatt er fremtredende,
 - innretninger, utstyr, apparater, emballasje og annet som benyttes ved håndtering av de farlige stoffene eller i forbindelse med transport av farlig gods,
 - innretninger, utstyr, apparater og annet som er beregnet på deteksjon, varsling eller bekjempelse av brann, eksplosjon eller annen skade.
- f) Med virksomhet menes ethvert offentlig og privat foretak uansett om foretaket er etablert med henblikk på forretningsmessig fortjeneste eller ikke.
- g) Med storulykke menes en hendelse som har en ukontrollert utvikling og som umiddelbart eller senere medfører alvorlig fare for mennesker, miljø eller materielle verdier.

Kapittel 2. Alminnelige plikter

§ 5. *Den enkeltes plikt til å forebygge og begrense skadevirkningene ved brann, eksplosjon og annen ulykke*

Enhver plikter å vise alminnelig aktsomhet og opptre på en slik måte at brann, eksplosjon og annen ulykke forebygges.

Enhver plikter ved brann, eksplosjon eller annen ulykke straks å underrette de som er utsatt for fare og ved behov varsle nødalarmeringssentral. Det samme gjelder ved overhengende fare for en slik hendelse.

Enhver som oppholder seg nær en brann, eksplosjon eller annen ulykke plikter etter evne å gjøre det som er mulig for å begrense skadevirkningene.

Enhver plikter å delta i brannvesenets rednings- og sløkkearbeid når innsatsleder krever det, samt stille eiendom, bygninger, materiell og eventuelt personell til disposisjon for slik innsats. Det kan gjøres inngrep i den enkeltes materielle verdier dersom dette er nødvendig for å gjennomføre redningsinnsats eller begrense skade. Inngrep i privates eiendom kan likevel bare foretas

Om lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) og om endringer i arbeidsmiljøloven.

dersom dette er nødvendig for å sikre liv eller verne verdier som er større enn det som går tapt eller står i fare for å gå tapt ved inngrepet.

Departementet kan gi forskrifter om den enkeltes plikt til å forebygge og begrense skadevirkningene ved brann, eksplosjon og andre ulykker.

§ 6. *Forebyggende sikringstiltak og vedlikehold*

Eier av byggverk, område, transportmiddel, produksjonsutstyr, annen innretning eller produkt plikter å sørge for nødvendige sikringstiltak for å forebygge og begrense brann, eksplosjon eller annen ulykke.

Eier og bruker av byggverk, område, transportmiddel, produksjonsutstyr, annen innretning eller produkt plikter å holde bygningstekniske konstruksjoner, sikkerhetsinnretninger og øvrige sikringstiltak til vern mot brann, eksplosjon eller annen ulykke i forsvarlig stand og påse at disse til enhver tid virker etter sin hensikt.

Eier eller bruker skal etter en eventuell brann, eksplosjon eller annen ulykke sørge for vakthold og andre nødvendige sikringstiltak når leder av brannvesenet krever dette.

Departementet kan gi forskrifter om eiers og brukers plikter til rapportering, sikringstiltak, vedlikehold og vakthold etter denne bestemmelsen.

§ 7. *Tiltak ved store arrangementer*

Den ansvarlige for store arrangementer, utstillinger, forestillinger, møter og andre tilstelninger skal i god tid før arrangementet sende melding til lokal tilsynsmyndighet, dersom arrangementet skal avholdes i et byggverk eller på et område som normalt ikke benyttes til denne type arrangementer.

Ved melding om arrangementer kan kommunen kreve de opplysninger som er nødvendige for å vurdere faren for brann, og fastsette de nødvendige brannsikringstiltak og begrensninger, herunder krav til ansvarshavende arrangør.

Kommunestyret selv kan gi lokale forskrifter med nærmere bestemmelser om meldeplikten.

§ 8. *Systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid*

Virksomheter plikter å gjennomføre et systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid (internkontroll) for å sikre at krav fastsatt i eller i medhold av denne loven overholdes. Tilsynsmyndigheten kan bestemme at også andre skal gjennomføre systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid. Det skal kunne dokumenteres overfor tilsynsmyndighetene at loven, forskrifter og enkeltvedtak blir etterlevet.

Departementet kan gi forskrifter om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid.

Kapittel 3. Kommuners plikter og fullmakter

§ 9. *Etablering og drift av brannvesen*

Kommunen skal sørge for etablering og drift av et brannvesen som kan ivareta forebyggende og beredskapsmessige oppgaver etter loven på en effektiv og sikker måte.

Om lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) og om endringer i arbeidsmiljøloven.

Kommunen skal gjennomføre en risiko- og sårbarhetsanalyse slik at brannvesenet blir best mulig tilpasset de oppgaver det kan bli stilt overfor.

Leder av brannvesenet og øvrig personell skal ha de kvalifikasjoner som er nødvendige for å kunne ivareta brannvesenets oppgaver på en forsvarlig måte.

To eller flere kommuner kan avtale å ha felles brannvesen eller felles ledelse av brannvesenet. Kommunen kan gjennom avtale overlate brannvesenets oppgaver og ledelse helt eller delvis til en annen kommune, virksomhet e.l. Kommunen må i slike tilfeller etablere ordninger som sikrer at all myndighetsutøvelse etter loven skjer under kommunens formelle ansvar.

Departementet kan gi forskrifter om etablering og drift av brannvesenet, og om krav til personellens kvalifikasjoner.

§ 10. *Dokumentasjon*

Kommunen skal dokumentere at plikten etter § 9 første, annet og tredje ledd er oppfylt.

Dokumentasjonen inkludert risiko- og sårbarhetsanalysen og eventuelle avtaler inngått etter § 9 fjerde ledd, skal sendes sentral tilsynsmyndighet.

Departementet kan gi forskrifter om dokumentasjonsplikten.

§ 11. *Brannvesenets oppgaver*

Brannvesenet skal :

- a) gjennomføre informasjons- og motivasjonstiltak i kommunen om fare for brann, farer ved brann, brannverntiltak og opptreden i tilfelle av brann og andre akutte ulykker
- b) gjennomføre brannforebyggende tilsyn
- c) gjennomføre ulykkesforebyggende oppgaver i forbindelse med håndtering av farlig stoff og ved transport av farlig gods på veg og jernbane
- d) utføre nærmere bestemte forebyggende og beredskapsmessige oppgaver i krigs- og krisesituasjoner
- e) være innsatsstyrke ved brann
- f) være innsatsstyrke ved andre akutte ulykker der det er bestemt med grunnlag i kommunens risiko- og sårbarhetsanalyse
- g) etter anmodning yte innsats ved brann- og ulykker i sjøområder innenfor eller utenfor den norske territorialgrensen
- h) sørge for feiing og tilsyn med fyringsanlegg

Kommunen kan legge andre oppgaver til brannvesenet så langt dette ikke svekker brannvesenets gjennomføring av oppgavene i første ledd.

Departementet kan gi forskrifter om brannvesenets oppgaver.

§ 12. *Fullmakter ved brann og andre ulykkesituasjoner*

Leder av brannvesenet

- a) har ledelsen av brannbekjempelsen,
- b) har skadestedsledelsen ved andre ulykkesituasjoner inntil ledelsen overtas av politiet,
- c) har ordensmyndighet inntil politiet kommer til stedet,
- d) kan rekvirere eiendom, bygninger, materiell og personell innenfor rammen av § 5 fjerde ledd,
- e) kan pålegge eier eller bruker av eiendom som har vært utsatt for brann, eksplosjon eller annen ulykke å sørge for vakthold og andre nødvendige

Om lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) og om endringer i arbeidsmiljøloven.

sikringstiltak.

Fullmaktene i første ledd gjelder tilsvarende for den som i lederens sted har innsatsledelsen på brann- eller ulykkesstedet.

Departementet kan gi forskrifter om fullmakter og plikter for leder av brannvesenet ved brann, eksplosjon og andre ulykker.

§ 13. *Særskilte brannobjekter*

Kommunen skal identifisere og føre fortegnelse over byggverk, opplag, områder, tunneler, virksomheter m.m. hvor brann kan medføre tap av mange liv eller store skader på helse, miljø eller materielle verdier.

Kommunen skal sørge for at det føres tilsyn i byggverk m.m. som nevnt i første ledd for å påse at disse er tilstrekkelig sikret mot brann. Tilsynet skal omfatte alle forhold av betydning for brannsikkerheten, herunder bygningsmessige, tekniske, utstyrmessige og organisatoriske brannsikringstiltak og forhold av betydning for gjennomføring av brannbekjempelse og øvrig redningsinnsats.

Kommunen skal overfor sentral tilsynsmyndighet kunne dokumentere hvordan tilsyn med byggverk m.m. som nevnt i første ledd, som kommunen eier eller bruker, er gjennomført, og hvordan eventuelle pålegg er fulgt opp.

Kommunestyret selv kan gjennom lokal forskrift eller enkeltvedtak bestemme at det skal føres tilsyn med andre byggverk m.m. enn de som er omfattet av første ledd.

Departementet kan gi forskrifter om tilsyn med særskilte brannobjekter.

§ 14. *Ytterligere sikringstiltak og beredskap*

Kommunen kan pålegge nødvendige brannverntiltak i enkelttilfeller for ethvert byggverk, opplag, områder, tunneler m.m.

Sentral tilsynsmyndighet kan pålegge eier av ethvert byggverk, opplag, områder, tunneler m.m. som anses å utgjøre en ekstraordinær risiko innen kommunen, å etablere en egen brann- og ulykkesberedskap, eller bekoste og vedlikeholde en nødvendig oppgradering av det kommunale brannvesen.

Departementet kan gi forskrifter om ytterligere sikringstiltak og beredskap etter denne bestemmelsen.

§ 15. *Samarbeid mellom kommuner*

Kommunene skal samarbeide om lokale og regionale løsninger av forebyggende og beredskapsmessige oppgaver med sikte på best mulig utnyttelse av samlede ressurser.

Departementet kan gi pålegg om samarbeid mellom to eller flere kommuner for gjennomføring av krav fastsatt i eller i medhold av loven.

Brannvesenet i enhver kommune skal etter anmodning fra innsatsleder på skadestedet yte hjelpeinnsats ved brann, eksplosjon og annen ulykke i andre kommuner så langt det er mulig under hensyn til egen beredskap.

Departementet kan gi forskrifter om lokalt og regionalt samarbeid til løsning av forebyggende og beredskapsmessige oppgaver.

§ 16. *Nødalarmeringssentral*

Om lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) og om endringer i arbeidsmiljøloven.

Sentral tilsynsmyndighet kan pålegge en kommune å etablere en nødalarmeringssentral for mottak av meldinger om branner og andre ulykker innen en fastsatt region som kan omfatte flere kommuner. De kommuner som omfattes av den fastsatte regionen plikter å knytte seg til nødalarmeringssentralen og med grunnlag i avtale bære sin andel av kostnadene ved etablering og drift av sentralen.

Nødalarmeringssentralen skal bemannes, utrustes og opereres slik at den til enhver tid fyller behovet for mottak og registrering av nødmeldinger, alarmering av mannskaper og kommunikasjon med innsatsstyrkene og den som melder ulykken. Etablering og drift skal samordnes med øvrige nødalarmeringssentraler for helse og politi.

Departementet kan gi forskrifter om etablering og drift av nødalarmeringssentral for mottak av meldinger om branner, eksplosjoner og andre ulykker, herunder krav til personellet kvalifikasjoner.

§ 17. *Tjenesteplikt i brannvesenet*

Kommunen kan i særskilte tilfeller pålegge enhver myndig person bosatt i kommunen tjenesteplikt i brannvesenet dersom dette er nødvendig for å sikre at brannvesenet skal kunne gjennomføre oppgavene pålagt i denne loven.

Departementet kan gi forskrifter om tjenesteplikt i brannvesenet.

§ 18. *Politiattest*

Det kan kreves politiattest både ved vanlig tilsetting og ved pålegg om tjenesteplikt i brannvesenet. Det samme gjelder for personell i virksomhet som etter avtale helt eller delvis utfører brannvesenets oppgaver.

Kapittel 4. Plikter i virksomhet

§ 19. *Sikkerhet i virksomhet*

Virksomheter skal sørge for at sikkerheten i forhold til brann, eksplosjon, håndtering av farlig stoff og transport av farlig gods på veg og jernbane blir ivaretatt på en forsvarlig måte. Sikkerhetshensyn skal være integrert i alle virksomhetens faser, herunder planlegging, etablering, drift og avvikling.

Virksomheter skal gjøre arbeidstakere og andre som utfører oppgaver i eller på vegne av virksomheten kjent med plikten i henhold til § 25 i denne loven. Virksomheten skal gi opplæring slik at alle arbeidsoppgaver kan gjennomføres på en sikker måte både ved normal drift og ved unormale situasjoner og driftsbetingelser. Opplæringen skal også omfatte rutiner og forskriftsregler ved ulykker.

Plikten til å sørge for at sikkerheten i virksomheten blir ivaretatt ligger hos ledelsen.

§ 20. *Sikkerhetsnivå i virksomhet med farlig stoff m.m.*

Virksomheter har plikt til å sørge for at enhver håndtering av farlig stoff og farlig gods skjer på en slik måte at mennesker, miljø og omgivelser er tilfredsstillende sikret. Risikoen skal være redusert til et nivå som med rimelighet kan oppnås.

Om lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) og om endringer i arbeidsmiljøloven.

Sikkerhetsnivået etter første ledd skal etableres gjennom tekniske og organisatoriske tiltak i virksomheten, eventuelt i kombinasjon med arealmessige begrensninger i området rundt denne, og dokumenteres overfor sentral tilsynsmyndighet.

Arealmessige begrensninger fastsettes etter bestemmelsene i plan- og bygningsloven. Uttalelse fra sentral tilsynsmyndighet skal innhentes før arealmessige begrensninger fastsettes.

Kostnader forbundet med etablering av arealmessige begrensninger, herunder eventuelle kostnader ved ekspropriasjon, bæres av virksomheten.

Departementet kan fastsette forskrifter om nivåer og kriterier for akseptabel risiko.

§ 21. *Beredskapsplikt*

Virksomheter som

- a) håndterer farlig stoff,
- b) utgjør en særskilt brann- eller eksplosjonsrisiko, eller
- c) transporterer farlig gods på veg eller jernbane

og som omfattes av særskilte kriterier fastsatt i forskrift, skal etablere en tilstrekkelig egenberedskap med tilhørende varslings- og innsatsplaner.

Utgjør virksomheten en risiko for en storulykke, kan sentral tilsynsmyndighet bestemme at beredskapen etter første ledd også skal omfatte områdene nær virksomheten.

Beredskapen og innsatsplanene skal være tilpasset risikoen, være samordnet med den offentlige beredskapen og bli oppdatert ved behov.

Departementet kan gi forskrifter om krav til egenberedskap, herunder bestemmelser om opplæring og øving av personell.

§ 22. *Plikt til rapportering og oppfølging*

Virksomheter som nevnt i § 21 første ledd bokstav a og c skal etablere et system for registrering av ulykker og hendelser som kunne ha ført til en ulykke. Slike ulykker og hendelser skal rapporteres til sentral tilsynsmyndighet.

Rapporten skal inneholde en analyse av årsaken til hendelsen og opplyse om hvilke tiltak virksomheten vil iverksette for å forhindre slike hendelser i fremtiden.

Departementet kan gi forskrifter om krav til registrering og rapportering etter denne bestemmelsen, herunder prosedyrer for rapportering og krav til rapportens innhold.

§ 23. *Særskilt informasjonsplikt for virksomhet med storulykkepotensial*

Virksomheter som nevnt i § 21 første ledd bokstav a og som utgjør risiko for storulykke, skal informere befolkningen i områdene rundt virksomheten om de farlige stoffene som håndteres og om risikofaktorene knyttet til disse. Det skal også informeres om forholdsregler ved en eventuell ulykke med slike stoffer. Informasjonen skal gis i en lettfattelig form og jevnlig oppdateres og gjentas.

Departementet kan gi forskrifter om virksomhetens informasjonsplikt.

§ 24. *Innhenting av uttalelser fra befolkningen rundt virksomhet som utgjør en*

Om lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) og om endringer i arbeidsmiljøloven.

storulykkesrisiko

Under planlegging av virksomhet som nevnt i § 21 første ledd bokstav a og som utgjør risiko for storulykke skal virksomheten innhente og legge vekt på uttalelser fra befolkningen i området rundt virksomheten om lokalisering og planlagte beredskaps- og sikkerhetstiltak.

Eksisterende virksomhet skal innhente og legge vekt på uttalelser fra befolkningen i området rundt virksomheten dersom det foretas endringer som får betydning for beredskaps- og sikkerhetstiltakene.

Departementet kan gi forskrifter om plikten til å innhente uttalelse etter denne bestemmelsen.

§ 25. Arbeidstakeres plikt til å fremme sikkerheten

Arbeidstakere skal utføre sine arbeidsoppgaver i samsvar med gjeldende sikkerhetsbestemmelser i lover, forskrifter og interne prosedyrer for å forebygge branner, eksplosjoner og andre ulykker, og aktivt medvirke til å fremme sikkerheten i virksomheten.

Departementet kan fastsette forskrifter om arbeidstakeres plikter etter denne bestemmelsen.

Kapittel 5. Krav til produkter

§ 26. Formålstjenlige og betryggende produkter

Produkter som benyttes ved håndtering av farlig stoff og farlig gods skal være utført slik at de er formålstjenlige og sikre. De skal til enhver tid være i slik stand at det ikke oppstår fare for brann, eksplosjon eller annen ulykke. Montering skal være utført fagmessig og betryggende.

Produkter som benyttes ved deteksjon, varsling eller bekjempelse av brann, eksplosjon eller annen ulykke skal være formålstjenlige og betryggende utført og montert, og til enhver tid være i slik stand at de virker som forutsatt.

Departementet kan gi forskrifter om krav til produkter og krav til den som produserer, leverer, importerer eller markedsfører produkter, herunder krav om kvalitet og godkjenning av de stoffer som omfattes av loven, forbud mot eller påbud om bruk av produkter.

§ 27. Forskrifter om krav til merking m.m.

Departementet kan gi forskrifter om krav til advarselsmerking og annen merking av produkter og farlig gods, samt om krav til sikkerhetsdatablad og stoffregister.

Kapittel 6. Gebyr, kompensasjon og erstatning m.m.

§ 28. Forskrifter om avgift, gebyr, betalingssatser m.m.

Departementet kan gi forskrifter om avgifter, gebyr og betalingssatser til dekning av utgiftene forbundet med gjennomføringen av tilsynsmyndighetenes oppgaver etter denne loven.

Kommunestyret selv kan fastsette lokal forskrift om gebyr for gjennomføring av feiing og tilsyn med fyringsanlegg.

Om lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) og om endringer i arbeidsmiljøloven.

Avgifter og gebyr er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 29. Erstatning for deltakelse i brannvesenets rednings- og sløkkearbeid

Kommunen skal betale

- a) erstatning for skade på personer som har blitt pålagt å delta i brannvesenets rednings- og sløkkearbeid. Lov av 16. juni 1989 nr. 65 om yrkesskade-forsikring gjelder tilsvarende
- b) erstatning for tapt arbeidsfortjeneste for pålagt deltakelse i rednings- og sløkkearbeidet
- c) erstatning for skade på eiendom eller materielle verdier som følge av inn-grep eller rekvisisjon etter loven
- d) erstatning for rekvirert materiell.

Eier av objekter og eiendommer som rednings- og sløkkeinnsatsen har rettet seg mot og andre som har særlig tilknytning til objektet kan ikke kreve erstatning som nevnt i første ledd.

Departementet kan fastsette forskrifter om erstatning etter denne bestem-melsen.

§ 30. Kompensasjon og utgiftsfordeling mellom kommuner

En kommune som mottar bistand fra en annen kommunes brannvesen skal yte kompensasjon for bistanden med mindre det er inngått særskilt avtale om annet.

Omfatter en brann, eksplosjon eller annen ulykke områder i to eller flere kommuner, skal de utgiftene som påløper dekkes av kommunene i fellesskap.

Fylkesmannen fastsetter kompensasjon og utgiftsfordeling mellom kom-muner for ethvert mellomværende med grunnlag i denne loven dersom kom-munene ikke selv kommer til enighet.

Departementet fastsetter kompensasjonen eller utgiftsfordelingen der-som kommunene ligger i forskjellige fylker og fylkesmennene ikke kommer til enighet.

Kapittel 7. Tilsyn, håndheving og sanksjoner m.m.

§ 31. Sentral tilsynsmyndighet

Kongen kan bestemme hvem som på sentralt nivå skal føre tilsyn med at bestemmelsene gitt i eller i medhold av denne loven blir overholdt.

Tilsynsmyndigheten kan etter anmodning fra kommunen bistå kommu-nen ved gjennomføringen av pliktig tilsyn etter § 32.

Tilsynsmyndigheten kan la andre offentlige eller private sakkyndige føre tilsyn på sine vegne.

Kongen kan bestemme at én tilsynsmyndighet skal koordinere de offent-lige tilsynsaktivitetene vedrørende helse, miljø og sikkerhet ved store indus-triutbyggingsprosjekter og ved eksisterende anlegg som omfattes av denne loven.

§ 32. Lokal tilsynsmyndighet

Kommunen skal føre tilsyn på de områder som går frem av denne loven eller av forskrifter gitt i medhold av denne.

Om lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) og om endringer i arbeidsmiljøloven.

§ 33. *Tilsynsmyndighetens rett til å kreve opplysninger*

Enhver som er underlagt tilsyn etter denne loven skal når tilsynsmyndigheten krever det og uten hinder av taushetsplikten legge frem de opplysninger som anses nødvendige for utøvelsen av tilsynet. Tilsynsmyndigheten kan bestemme i hvilken form opplysningene skal gis.

Opplysninger som nevnt i første ledd kan også kreves fra andre offentlige tilsynsmyndigheter uten hinder av den taushetsplikt som ellers gjelder. Opplysningsplikten gjelder bare de opplysninger som er nødvendige for at tilsynsmyndigheten skal kunne utføre sine oppgaver etter loven.

§ 34. *Tilsynsmyndighetens rett til adgang m.m.*

Tilsynsmyndigheten skal til enhver tid ha uhindret adgang til ethvert sted og til enhver innretning og kjøretøy tilsynsmyndigheten finner nødvendig for å føre tilsyn etter denne loven. Om nødvendig kan det kreves bistand fra politiet for å sikre slik adgang. Poli og kontrollpersonell fra vegkontorene kan stanse kjøretøy i forbindelse med kontroll av transport av farlig gods.

Tilsynspersonellet skal legitimere seg i samsvar med forvaltningsloven § 15 og om mulig sette seg i kontakt med representant for eier eller bruker av tilsynsobjektet, og med representant for arbeidsgiver og hovedverneombud ved tilsyn i virksomhet.

Eier, bruker, arbeidsgiver eller representant for disse har rett til, og kan pålegges, å være til stede under kontrollen. Tilsynspersonellet kan bestemme at retten ikke skal gjelde ved intervju av arbeidstaker eller dersom slik tilstedeværelse ikke kan gjennomføres uten vesentlig ulempe eller uten at formålet med kontrollen settes i fare.

§ 35. *Tilsynsmyndighetens rett til å innhente prøver*

Tilsynsmyndigheten kan kreve at den som eier, tilvirker, innfører eller markedsfører et produkt skal fremlegge en representativ prøve av produktet eller iverksette de undersøkelser som finnes nødvendige for å vurdere produktets egenskaper, virkninger eller egnethet. Tilsvarende gjelder når det er nødvendig for å avgjøre om et produkt faller inn under loven. Tilsynsmyndigheten kan selv sette i verk slike undersøkelser eller foreta nødvendig prøvetaking og kontroll av produktet.

Første ledd gjelder tilsvarende i forhold til avsender, mottaker eller transportør av farlig gods.

Kostnadene bæres av den som kravet om undersøkelser, prøvetaking og kontroll er rettet mot. Departementet kan likevel bestemme at kostnadene skal fordeles på flere eiere, tilvirkere, importører eller markedsførere, eller at de helt eller delvis skal dekkes av det offentlige. Krav på refusjon av kostnadene er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 36. *Tilsynsmyndighetens plikt til å avgi rapport etter tilsyn*

Tilsynsmyndigheten skal gi skriftlig rapport til den som er ansvarlig for tilsynsobjektet om resultatet av kontrollen med mindre tungtveiende hensyn tilsier noe annet. Etter tilsyn i virksomhet hvor det er krav om verneombud skal hovedverneombud ha kopi av rapporten.

Om lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) og om endringer i arbeidsmiljøloven.

§ 37. Pålegg og forbud mot bruk

Tilsynsmyndigheten gir de pålegg og treffer ellers de enkeltvedtak som er nødvendige for gjennomføringen av bestemmelsene gitt i eller i medhold av denne loven. Det skal settes en frist for når pålegget skal være utført.

Dersom pålegg ikke oppfylles innen fristen, kan tilsynsmyndigheten helt eller delvis stanse virksomheten eller helt eller delvis forby bruken av vedkommende byggverk, område, produkt m.v.

Ved overhengende fare kan tilsynsmyndigheten stanse virksomheten eller forby bruken av vedkommende byggverk, område, produkt m.v. selv om pålegg ikke er gitt.

Om nødvendig kan tilsynsmyndigheten kreve bistand fra politiet for å sikre gjennomføring av vedtak etter annet og tredje ledd.

§ 38. Tilbakekall av produkt m.m.

Dersom et produkt kan medføre en uakseptabel risiko for brann, eksplosjon eller annen ulykke eller for øvrig ikke tilfredsstillende kravene i § 26, kan tilsynsmyndigheten fatte vedtak om å tilbakekalle produktet fra brukere eller distributører. Den kan også stanse innførsel, produksjon, salg og markedsføring. Tilsynsmyndigheten kan selv iverksette slike tiltak og kreve kostnadene dekket av den som har fått pålegg om slike tiltak.

§ 39. Tvangsmulkt

I pålegg etter denne loven kan det fastsettes en løpende tvangsmulkt for hver dag/uke/måned som går etter utløpet av den frist som er satt for oppfyl-ling av pålegget, inntil pålegget er oppfylt. Tvangsmulkt kan også fastsettes som en engangsmulkt. Sentral tilsynsmyndighet kan frafalle påløpt tvangsmulkt.

Tvangsmulkt ilagt av kommunen tilfaller kommunen.

§ 40. Tvangsgjennomføring

Tilsynsmyndigheten kan utferdige forelegg mot den som unnlater å etterkomme pålegg eller forbud som er gitt med hjemmel i denne lov. Med forelegg menes her et nytt pålegg om at det tidligere pålegget eller forbudet skal etterleves innen en frist som fastsettes i forelegget. Forelegget skal gi opplysninger om bestemmelsene i annet ledd og skal, så langt mulig, forkynnes for den det er rettet mot.

Den forelegget er rettet mot, kan reise søksmål mot det offentlige for å få forelegget prøvet. Blir søksmål ikke reist innen 30 dager fra forkynnelsen, har forelegget samme virkning som en rettskraftig dom, og kan fullbyrdes etter reglene for dommer.

Forelegget kan ikke påklages.

Blir pålegget i rettskraftig dom eller dermed likestilt forelegg ikke etterkommet, kan vedkommende tilsynsmyndighet selv besørge eller få besørget at pålegget utføres for regning av den som dommen eller forelegget er rettet mot, uten at det er nødvendig med kjennelse etter tvangsfullbyrdelsesloven § 13-14.

Ved overhengende fare kan pålegget fullbyrdes etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven § 13-14 uten at dom eller forelegg kreves.

Om lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) og om endringer i arbeidsmiljøloven.

§ 41. *Klage*

Departementet er klageinstans for vedtak truffet av eller på vegne av sentral tilsynsmyndighet eller av andre offentlige organer i medhold av § 31.

Sentral tilsynsmyndighet er klageinstans for vedtak truffet av kommunestyret eller fylkesmannen. For andre vedtak truffet av kommunen gjelder forvaltningslovens § 28 annet ledd.

§ 42. *Straff*

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer denne loven, sentrale eller lokale forskrifter eller enkeltvedtak fastsatt i medhold av denne loven, eller som medvirker til dette, straffes med bøter eller med fengsel inntil 3 måneder.

Den som legger hindringer i veien for undersøkelser som offentlig myndighet iverksetter etter denne loven, eller unnlater å yte pliktig bistand eller gi opplysninger som kreves for utførelsen av tilsynet etter denne loven, straffes med bøter såfremt forholdet ikke rammes av et strengere straffebud.

Kapittel 8. Avsluttende bestemmelser

§ 43. *Utfyllende forskrifter*

Departementet kan fastsette forskrifter om

- a) ledelsens plikter i virksomhet, herunder tekniske og organisatoriske tiltak, samt dokumentasjon av slike
- b) krav til håndtering av farlig stoff, herunder krav til innretninger, apparater og lignende, meldeplikt, kriterier for tillatelser og godkjenninger, krav til opplæring og krav om sertifikater
- c) virksomheter som utgjør risiko for storulykke
- d) transport av farlig gods på land, herunder bestemmelser om lasting, lossing, meldeplikt, kontroll på veg, jernbane og i virksomhet, sikkerhetsrådgiver i virksomhet samt om utstyr og hvilke instanser som kan godkjenne og kontrollere slikt utstyr, og om krav til opplæring og opplæringsordninger.

§ 44. *Overgangsbestemmelser*

Forskrifter, vedtekter og andre bestemmelser gitt i medhold av lov 21. mai 1971 nr. 47 om brannfarlige varer samt væsker og gasser under trykk, lov 14. juni 1974 nr. 39 om eksplosive varer og lov 5. juni 1987 nr. 76 om brannvern m.v. gjelder inntil videre i den utstrekning de ikke strider mot denne loven her eller bestemmelser gitt i medhold av den. Det samme gjelder tillatelser, godkjenninger, samtykker m.m. så langt tilsynsmyndigheten aksepterer dette.

§ 45. *Ikrafttredelse*

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

§ 46. *Endring i andre lover*

Fra det tidspunkt loven trer i kraft gjøres følgende endringer i andre lover:

1. Lov av 18. juni 1965 nr. 4 vegtrafikkloven:

§ 7 nytt tredje ledd skal lyde:

Om lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) og om endringer i arbeidsmiljøloven.

Vegdirektoratet kan bestemme at transport av visse typer farlig gods kun skal være tillatt på visse veger, til visse tider eller på andre særlige vilkår. Vegdirektoratet kan gi vegkontoret adgang til å gjøre unntak fra slik forskrift.

§ 18 oppheves.

§ 36 nr. 1 bokstav f) skal lyde:

–f) regler gitt i medhold av §7 tredje ledd blir vesentlig overtrådt eller pålegg gitt i medhold av disse ikke blir etterkommet.

§ 36 nr. 2 bokstav b) skal lyde:

–b) har brukt kjøretøy med vesentlig overlast, eller med farlig gods i *strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov*, eller med uforsvarlig plassert last, eller på veg der kjøretøyet ikke må kjøre etter gitte bestemmelser om aksel- og boggilast, lengde, bredde, høyde m.m, eller

2. Lov av 21. mai 1971 nr. 47 om brannfarlige varer samt væsker og gasser under trykk oppheves.

3. Lov av 14. juni 1974 nr. 39 om eksplosive varer oppheves.

4. Lov av 8. februar 1980 nr. 2 om pant:

§ 6-1 (2) bokstav b skal lyde:

–b) feieavgift etter *brann- og eksplosjonsvernloven § 28 annet ledd*

5. Lov av 5. juni 1987 nr. 26 om brannvern m.v. oppheves.

6. Lov av 11. juni 1993 nr. 100 om anlegg og drift av jernbane, herunder sporvei, tunnelbane og forstadsbane m.m. (jernbaneloven) § 5 annet ledd oppheves.

7. Lov av 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd § 13-9 bokstav a) og b) skal lyde:

–a) de som er utskrevet til tjeneste i brannvesenet etter brann- og eksplosjonsvernloven § 17

–b) de som på forlangende eller tilsigelse yter hjelp etter brann- og eksplosjonsvernloven § 5

II

I lov av 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v. gjøres

Om lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) og om endringer i arbeidsmiljøloven.

følgende endringer:

§ 34 første ledd skal lyde:

Barn som er under 15 år eller skolepliktige etter lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova), må, utenom de tilfeller som er nevnt i § 35, ikke nyttas til arbeid som går inn under denne lov.

§ 35 første ledd bokstav b) skal lyde:

–b) at barn som har fylt 14 år, men fortsatt er skolepliktig, kan nyttas *til arbeid* som ledd i barnets skolegang eller i praktisk yrkesorientering, når arbeidet ikke kan være skadelig for barnets helse eller utvikling. Det opplæringsprogram arbeidet inngår i skal være godkjent av skolemyndighetene.

§ 36 første ledd skal lyde:

Arbeidstiden *for personer under 18 år* skal legges slik at den ikke hindrer skolegang, eller hindrer dem i å dra nytte av undervisningen.

§ 36 annet ledd skal lyde:

For barn som er under 15 år eller er skolepliktig, må den alminnelige arbeidstiden ikke overstige 2 timer i døgnet og 12 timer i uken. På undervisningsfrie dager kan den daglige arbeidstiden heves til 7 timer. I perioder med skoleferie på minst en uke må den alminnelige arbeidstiden ikke overstige 7 timer i døgnet og 35 timer i *uken*.

§ 36 syvende ledd skal lyde:

Direktoratet for arbeidstilsynet kan fastsette nærmere regler om unntak fra 2 timers og 12 timers grensen i annet ledd for kulturelt eller lignende arbeid, herunder fastsette vilkår. Direktoratet for arbeidstilsynet kan gi nærmere unntak fra reglene i tredje og fjerde ledd i særlige tilfeller dersom det finnes saklige grunner for det, herunder fastsette vilkår.

§ 37 annet ledd skal lyde:

Ungdom mellom 15 og 18 år som ikke er skolepliktig skal ha en arbeidsfri periode enten mellom kl 2200 og kl 0600 eller mellom kl 2300 og kl 0700. *Arbeid mellom kl 2100 og klokken 2200 eller arbeid mellom klokken 2100 klokken 2300 er nattarbeid og må ikke drives i andre tilfeller enn nevnt i § 42 og i § 43.*

§ 38 første ledd skal lyde:

Arbeidsgiver skal sørge for at ungdom som settes til nattarbeid i henhold til § 37 *tredje* ledd skal gis tilbud om helsekontroll.

§ 39 første ledd skal lyde:

Personer under 18 år skal ha *hvilepause* i minst 30 minutter, om mulig sammenhengende, dersom den daglige arbeidstiden overstiger 4 ¹/₂ time.

§ 39 annet ledd skal lyde:

Om lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) og om endringer i arbeidsmiljøloven.

Barn som er under 15 år eller er skolepliktig, skal ha en sammenhengende hvileperiode på minst 14 timer *for hver periode på 24 timer*. Ungdom mellom 15 og 18 år som ikke er skolepliktig, skal ha en sammenhengende *fritid* på minst 12 timer *for hver periode på 24 timer*.

III

Lovens romertall II trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

